

A közművelődés szerepe az élethosszig tartó tanulásban

EFOP-5.2.2-17-2017-00117.

KUTATÁSI ZÁRÓJELENTÉS

Készítette:

Malamidesz Szilvia

Onderó Szilárd

Riczu Éva

Nyíregyháza, 2020.

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalom

Bevezetés	4
I. Az EFOP-5.2.2.-17-2017-00117. számú, A közművelődés szerepe az élethosszig tartó tanulásban projekt és közreműködő szervezetek bemutatása	5
I.1. A VOKE Vasutas Művelődési Ház és Könyvtár bemutatása	5
I.2. Tövishát Kulturális Társaság	8
I.3. Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete.....	9
I.4. Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet.....	10
I.5. Vajdasági Magyar Versmondók Egyesülete	11
II. Paradigmák a felnőtt kori tanulás európai és magyarországi gyakorlatában 1960 – 2020 között	13
II.1. Tudományos technikai forradalom (1960-1980).....	13
II.2. Permanens művelődés (1980-1990-es évek közepe).....	14
II.3. Tudás alapú társadalom (1990-es évek közepétől napjainkig).....	15
III. Alapdokumentumok a kultúra és az élethosszig tartó tanulás terén	16
III.1. Kultúra az Európai Unióban.....	16
III.2. Az Európai Közösségek Bizottságának Közleménye: Tanulni sohasem késő (Brüsszel, 2006.)	16
III.3. Az Európai Parlament és a Tanács 1720/2006/ek határozata az egész életen át tartó tanulás terén egy cselekvési program létrehozásáról	17
IV. Az LLL és ami mögötte van	18
V. Szakpolitikai célkitűzések a kulturális ágazat európai uniós célkitűzéseinél	22
VI. A közművelődési intézmények helye és szerepe az élethosszig tartó tanulás tekintetében	23
VII. A kutatás	24
VII.1. Eszköz és módszer	24
VII.1.1 Alkalmazott mérőeszköz	27
VII.2. A kutatás eredményei	32
VII.2.1. A helyi kultúra színvonala	32
VII.2.2. A művelődési otthon szolgáltatásainak száma	33
VII.2.3. A művelődési otthon szolgáltatásainak minősége	34
VII.2.4. A művelődési otthon helyi szintű ismertsége	35
VII.2.5. A művelődési otthonban elérhető klubok, szakkörök száma.....	36
VII.2.6. A művelődési otthonban elérhető felnőttképzési lehetőségek száma.....	37
VII.2.7. A művelődési otthon megközelíthetősége	38
VII.2.8. A település értékeinek megjelenése a művelődési otthonban, annak programjaiban	39
VII.2.9. A programok értékelése az egyes korcsoportok tekintetében.....	40
VII.2.10. A művelődési otthon fiatal felnőtteknek szóló programjainak a minősége.....	42

VII.2.11. A művelődési otthon 30 évnél idősebbek számára szervezett programok minősége	42
VII.2.12. A művelődési otthon szeniorok részére szervezett programok minősége	43
VII.2.13. A művelődési otthon generációk közötti párbeszédet, együttműködést segítő programjainak minősége	45
VII.2.14. Értékek - A közösségi színterek erősségei.....	46
VII.2.15. Értékek megőrzésének helyszínei	49
VII.2.16. Az élethosszig tartó tanulás vizsgálata	60
VII.2.18. Hatásos módszerek a közművelődés élethosszig tartó tanulásban betöltött szerepében	68
VII.2.19. Eszközök, amelyekkel a közművelődés élethosszig tartó tanulásban betöltött szerepe vonzóbbá tehető.....	74
Irodalomjegyzék	83

Bevezetés

In medias res: Maslow motivációs szükséglet-hierarchia elmélete azt mondja, hogy szükségleteink azok, amelyek meghatározzák mindennapi tevékenységeinket, mely szükségletek egymással hierarchikus sorrendet alkotnak. Ezen szükségletek kielégítése minden esetben lentől felfelé haladva történik meg. Ha egy szükségletet kielégítettünk, akkor az adott szükséglet magatartásra ható tényezői megszűnnek és a magasabb szükségleti szint hatása érvényesül. A fiziológiai szükségletek az emberi léthez elengedhetetlen szükségletek, mint az éhség, szomorúság, stb. Ezután az emberek számára legfontosabb a biztonság iránti szükséglet, amiből következik a közösséghez való tartozás igénye, hogy ne érezzük magunkat egyedül, hiszen az ember társas lény. Egy társaságon belül megbecsültnek lenni még magasabb szükségleti szint. Ezután a teljesítés, és ezáltal a dicséret, a tisztelet megszerzésének igénye következik. A mások általi elismerés önbizalmat ad, azon felül már csak a magunk számára kitűzött célok elérése a legfontosabb. Az önkiteljesedés, önmegvalósítás szükségletéről magasabb szintre nem lehet lépni a szükséglet-hierarchiában, hiszen e szükséglet soha sem elégtődik ki teljes mértékben.

A motiváció, vagy pszichológiai értelemben drive-ok azok, melyek meghatározzák az emberek cselekvéseit, annak érdekében, hogy szükségleteik megfelelő módon kerüljenek kielégítésre. A motiváció természetesen lehet külső vagy belső ingerek hatására – bár egy külső motivátor sohasem lesz tartós, de elősegítheti, hogy előbb utóbb a belső motiváció kialakuljon - annak érdekében, hogy az ember cselekvővé váljon. Minden személy egyfajta egyensúlyi állapotra létrehozására törekszik a mindennapjai során. Ha ezen törekvések tartósan akadályokba ütköznek, kialakul frusztráció, a stresszes állapot, vagy a krízis érzése, mint (helyes) cselekvést gátló tényező. A megküzdési stratégiák jó része nem tudatosan ugyan, de a szocializáció során adják át a szülők gyermekeiknek, azáltal, hogy mintát nyújtanak ahhoz, milyen eszközökkel és módszerekkel tudja kielégíteni az egyén saját szükségleteit, már csecsemő korától. Ha az élethosszig tartó tanulás fogalmára úgy tekintünk, mint a születéstől a halálig tartó folyamatos, a minket körülvevő környezetre való akciók és reakciók sokaságára, akkor megállapíthatjuk, hogy a tanulást már születésünk pillanatától kezdve elkezdjük és egyre változatosabb módszerekkel és eszközökkel ugyan, de gyakoroljuk azt egészen életünk végéig. A tanulás tehát egy olyan folyamat, amelyet szinte a nap minden percében gyakorlunk, akár tudatosan, akár észrevétlenül történik is az – a bölcsőtől a koporsóig. Hogy van-e ebben a bonyolult és soha véget nem érő folyamatban szerepe a közművelődésnek? Előjáróban csak annyit: van és nem is kevés.

I. Az EFOP-5.2.2.-17-2017-00117. számú, A közművelődés szerepe az élethosszig tartó tanulásban projekt és közreműködő szervezetek bemutatása

I.1. A VOKE Vasutas Művelődési Ház és Könyvtár bemutatása

A nyíregyházi „Vasutas” – ahogy sokan ismerik – több mint 100 éves működést tudhat maga mögött. Ez idő alatt a tömérdek szervezeti átalakulás mellett folyamatosan működött, bővült, szépült... Alapítása a vasutasok önkéntességének, kultúra iránti igényének köszönhető. Saját kezükkel építették fel a házat. Kezdetben csak a vasutasok igényeire épültek a művelődési ház szolgáltatásai, mára azonban a lakossági szolgáltatások a meghatározóak.

Szervezetünk kiemelt célja, hogy minden korosztály számára biztosítsa a változó társadalmi körülményekhez és igényekhez igazodóan a hagyományos kultúra-közvetítés és a közkönyvtári szolgáltatások elemeit, előmozdítsa a társadalmi reintegrációt különösen a fiatalok, hátrányos helyzetű csoportok tagjainak képzésével, hozzájáruljon az életszínvonal emeléséhez az élethosszig tartó tanulás szemléletének terjesztésével.

Ennek érdekében biztosítjuk Nyíregyháza város és vonzaskörzetén élők számára a szervezett közösségi élet színterét különböző klubok és szakkörök formájában, közoktatási intézményekkel kötött együttműködési megállapodások keretében kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek kreatív kompetenciájának fejlesztésére, tehetséggondozásra. Felnőttképző intézményként különös figyelmet szentelünk a digitális írástudatlanság felszámolására. Célcsoportjaink között kiemelt helyet foglalnak el a hátrányos helyzetű embertársaink, valamint szervezeti elhivatottságunkból adódóan a vasutasság népes tábora is. Intézményünk jelmondata: Közösségi élményekben utazunk...

A nyíregyházi Vasutas Művelődési Ház és Könyvtár, mint ahogy neve is mutatja, többcélú közművelődési intézmény. A hagyományos közművelődési feladatok mellett könyvtári tevékenységet is ellátunk, felnőttképző intézményként támogatjuk a lakosság képzettségi szintjének emelését. Kiemelt célunk, hogy minden látogató hozzá tudjon férni a számára éppen szükséges információhoz, szolgáltatásokhoz, érvényesüljön a „bárhonnan, bármit” elve.

Intézményünk egész évben várja látogatókat. Elhelyezkedését tekintve a tágabb értelemben vett belvárosban található, a tömegközlekedési végpontoktól mindössze 2-3 perc sétára. Az épület teljes egészében akadálymentesített, a 2000-es évek elején elvégzett átalakításnak köszönhetően. 2005-ben a Bababarát terület minősítést is megszereztük.

Többcélú közművelődési intézményként sokrétű partneri és beszállítói kapcsolattal rendelkezünk. Szolgáltatásaink nagy részét saját szervezésű rendezvényeken, képzéseken keresztül nyújtjuk, de befogadjuk partneri kapcsolatainkon keresztül más civil szervezetek programját is. Non-profit szervezetként fontos számunkra, hogy a nonprofit jelleg az árképzésünkben is megjelenjen, így a piaci árnál alacsonyabb áron, bizonyos szolgáltatások esetében térítésmentesen tudjuk szolgáltatásainkat nyújtani, ezzel elérve a hátrányosabb társadalmi rétegeket is.

Intézményünk több országos hálózatnak is tagja. Első és legfontosabb ilyen a VOKE – azaz a Vasutas Országos Közművelődési és Szabadidő Egyesület. Itt nem csak „tagi” viszony alakult ki, hanem alapvetően „függőségi” is, hisz jelenlegi szervezeti formánkban VOKE által alapított, jogi szempontból egyesületi formában, önálló adószámmal rendelkező intézményként működünk, önálló gazdálkodási jogkörrel, származtatott jogi személyként.

Szintén meghatározó országos hálózat a Területi Művelődési Intézmények Egyesülete.

Mindkét egyesület országos hálózattal rendelkezik, így intézményünk nemcsak megyei, hanem országos ismertséggel és kapcsolatokkal rendelkezik.

TÁMOP-3.2.13-12/1 és EFOP-3.3.2-16-2016 projektünk kapcsán több közoktatási, nevelési intézménnyel is kapcsolatban állunk, velük együttműködési megállapodással rendelkezünk. A projekt keretében 6 nevelési-oktatási intézménnyel állunk kapcsolatban, de a tagintézményi rendszernek köszönhetően egyre többen keresik a lehetőséget, hogy partnerként együttműködjünk.

Szervezetünk kiemelt célja, hogy minden korosztály számára biztosítsa a változó társadalmi körülményekhez és igényekhez igazodóan a hagyományos kultúra-közvetítés és a közkönyvtári szolgáltatások elemeit, előmozdítsa a társadalmi reintegrációt különösen a fiatal felnőttek, hátrányos helyzetű csoportok tagjainak képzésével, hozzájáruljon az életszínvonal emeléséhez az élethosszig tartó tanulás szemléletének terjesztésével.

Ennek érdekében biztosítjuk Nyíregyháza város és vonzáskörzetén élők számára a szervezett közösségi élet színterét különböző klubok és szakkörök formájában, közoktatási intézményekkel kötött együttműködési megállapodások keretében kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek kreatív kompetenciájának fejlesztésére, tehetséggondozásra. Felnőttképző intézményként kiemelt figyelmet szentelünk a digitális írástudatlanság felszámolására.

Célcsoportjaink között kiemelt helyet foglalnak el a hátrányos helyzetű, idős korú embertársaink, valamint szervezeti elhivatottságunkból adódóan a vasutasság népes tábora.

Intézményünk jelmondata: **Közösségi élményekben utazunk...**

Munkánk során ezt szem előtt tartva végezzük napi tevékenységünket.

Célunk, hogy a meglévő erőforrásainkat, kapcsolatainkat és a művelődési ház által biztosított nyugodt légkört felhasználva biztosítsuk a szabadidő aktív eltöltését, a kulturálódási lehetőségeket, a közösségek működési feltételeit, valamint az élethosszig tartó tanulás lehetőségét. Szaktudásunk és innovatív módszereink révén megvalósuló programjainkon túl az eredményes és hatékony pénzügyi gazdálkodás megvalósítására törekszünk. Az erőforrások leghatékonyabb felhasználása érdekében tevékenységünket igyekszünk összehangolni a VOKE és a TEMI intézményeivel, illetve más civil szervezetekkel.

Célunk elérése érdekében széleskörű tevékenységet végzünk, ezért sokrétű partneri és beszállítói kapcsolattal rendelkezünk. Szolgáltatásaink nagy részét saját szervezésű rendezvényeken, képzéseken keresztül nyújtjuk, de befogadjuk partneri kapcsolatainkon keresztül más szervezetek programját is.

I.2. Tövishát Kulturális Társaság

A Tövishát Kulturális Társaság megalapításának gondolata már 1992-ben felmerült a városi RMDSZ választmányának keretein belül, hisz bár az érdekvédelmi szervezet aktív szerepet vállalt a közművelődési élet megszervezésében, nem tudott sok olyan kérdést megoldani, amely a civil szférában jelentkezett. Ezek közé tartozik például egy olyan ház biztosítása, ahol a magyar közösség megélheti magyarságát, ápolhatja hagyományait, erősítheti történelmi tudatát. Mivel a földrajzi tájegység települései hasonló gondokkal küszködtek, megfogalmazódott egy kulturális társaság létrehozásának szükségessége. A megalakulás a térség magyar közössége belső igényének eredménye. Az alapító okiratokat a térség településein élő 25 értelmiségi írta alá. Az egyesület tagjai önkéntes munkát végző tanárok, orvosok, mérnökök, technikusok és tisztviselők.

A Társaság a tájegységen élő többségi románok és kisebbségi magyarok közötti együttélés, dialógus, megértés és kölcsönös tisztelet propagálója a társadalmi és kulturális élet minden területén. Ily módon e vegyes lakosságú tájegységre jellemző hagyomány szellemében ösztönzi a tolerancia kiteljesítését.

A Társaság a következő tennivalók megvalósítását tűzte ki célul:

- a) a tájegység lakossága közművelődési életének megszervezése;
- b) a Tövishát szellemi örökségének feltárása, feldolgozása, közkinccsé tétele;
- c) néprajzi jelentőségű műemlékek számbavétele, gondozása, emlékházak, tájházak berendezése;
- d) a tájegység közművelődési szükségleteinek kielégítésére, valamint a más vidéken élők kultúrájának kölcsönös megismertetésére a Társaság kiépíti, ösztönzi és ápolja kapcsolatait a romániai és más, határokon túli közművelődési szervezetekkel, és biztosítja a szellemi értékek cseréjének kereteit;
- e) művelődési és dokumentációs központ létrehozása tárgyi és szellemi emlékeink megmentésére;
- f) irodalmi versenyeken, alkotó munkában, kulturális tevékenységben kiemelkedő teljesítményű diákok erkölcsi és anyagi támogatása;
- g) alkotók, színjátszó csoportok, együttesek, néprajzkutatók támogatása;
- h) alkotótáborok szervezése, anyagi támogatása;
- i) a tájegységen működő oktatási intézményekkel és történelmi egyházakkal való kapcsolatok kiépítése;
- j) hagyományteremtő ünnepek, közművelődési fórumok, előadássorozatok szervezése, a

tudományos kutatások népszerűsítése alkalmi és időszakos kiadványokban;
k) a népi hagyományok ápolásában szerepet vállaló klubtevékenységek ösztönzése és támogatása.

I.3. Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete

A Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete (KMNE) civil szervezet, amely azért jött létre, hogy egyesítse és támogassa Kárpátalja magyar nagycsaládjait.

A KMNE céljai között szerepel:

- Kárpátalja magyar nagycsaládosainak képviselője, támogatása;
- a nagycsaládos életforma népszerűsítése, társadalmilag elismertté tétele;
- minél több helyi nagycsaládos csoport létrehozása, működésük segítése;
- érdekvédelem;
- a nagycsaládos életforma értékévé való felmutatása;
- a keresztény értékek terjedésének és a család, házasság és magzat védelmének elősegítése;
- a kárpátaljai magyar nagycsaládosok gyógykezelési lehetőségeinek támogatása és bővítése, akár külföldön is.

Feladataik:

- a kárpátaljai magyar nagycsaládosok anyagi és szellemi támogatása;
- a nagycsaládosok problémáinak csökkentése;
- családi közösségek létrehozása és segítése;
- a kárpátaljai magyar nagycsaládosok kikapcsolódási lehetőségeinek támogatása és bővítése;
- nagycsaládos napok szervezése;
- elősegíteni a kárpátaljai magyar nagycsaládosok munkavállalási lehetőségeinek bővítését;
- az egészséges életmód széleskörű elterjedésének segítése.

Jelentősebb rendezvényeik:

- Kárpátaljai Magyar Nagycsaládos Nap
- Vándorbölcső átadás
- Családlánc szervezetek találkozója – 3 napos képzési program
- Helyi összekötők találkozója Beregszászban
- Munkaland-járat a KMNE-nél
- Házasság Hete Kárpátalján
- Országközi látogatás Budapesten
- Bababörze és Családi vásár
- Édesanyák Hete Kárpátalján
- Önellátó nagycsalád projekt
- Baba-mama klub a KMNE szervezésében
- Családi és kézműves nap Nagyberegen
- Dédai tóparti pihenés
- Nagycsaládos biciklitúra
- Kézműves és családi napok Aknaszlatinán és Kisdobronyban
- Honismereti kirándulás
- Testvércsalád - találkozó Budapesten
- Házaspárok Hétvégéje

I.4. Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet

A Csemadok Művelődési Intézete jogutódjaként jött létre 2012 decemberében, alapítója a Csemadok Országos Elnöksége.

Az Intézet alaptevékenysége:

1. a szlovákiai magyarság kultúrájának széleskörű felkarolása, közvetítése, szakmai segítése
2. nemzeti tudatának megőrzésére irányuló tudományos és egyéb kutatómunka vállalása
3. Közvetlen kapcsolatot tart a hazai és külföldi (Kárpát-medencei) hivatásos és amatőr közművelődési intézményekkel, szervezetekkel, közgyűjteményekkel, tudományos műhelyekkel, valamint azokkal az állami, regionális és önkormányzati intézményekkel, amelyeknek feladatköre kiterjed a nemzetiségi (kisebbségi) jellegű tevékenységre is kihat.
4. A Szövetségen belül segíti a területi választmányok, amatőr együttesek szakmai munkáját
5. Koordinálja a Szövetség országos rendezvényeinek szakmai előkészítését, közművelődési-

módszertani kiadványainak megjelentetését

6. Szakmai képzési programokat szervez

Az intézet számára kiemelten fontos a felvidéki magyarsági identitás-tudatának megőrzése, a közösség megtartó erejének növelése, valamint a hagyományok ápolása.

I.5. Vajdasági Magyar Versmondók Egyesülete

Az egyesület célja:

Szolgálni és támogatni azokat az egyéneket és szervezeteket, akik és amelyek versmondás területén tevékenykednek a vajdasági magyarság nemzeti öntudatának fenntartása, anyanyelvi kultúrájának megőrzése, az egyetemes és magyar irodalom népszerűsítése érdekében.

Feladatai:

- a magyar nyelv és kultúra ápolása, a nemzeti identitás őrzése;
- a kultúra népszerűsítése útján a megbecsülés, türelem és megértés megteremtése azok között, akik együtt élnek;
- a fiatal versmondók társadalmi önszerveződésének támogatása (szervezetek, egyesületek, szövetségek, klubok, szakmai körök, csoportulások, műhelyek...), a versszeretők összefogása;
- a vajdasági magyarság és az összmagyarság közötti összetartás elmélyítése, közösségfejlesztés.

Tevékenysége:

- kapcsolatok kiépítése a versmondó egyének, csoportulások, egyesületek, intézmények és szakmai csoportulások között, ezek együttműködésének szorgalmazása határon belül és túl;
- vers- és prózamondó versenyek és szemlék szervezése, lebonyolítása Vajdaságban;
- a vajdasági versmondó műhelyek szakmai segítése, támogatása;
- táborok szervezése fiatal, tehetséges versmondók számára;
- a Kárpát-medencei vers-eseményekre vonatkozó tájékoztatás, felkészítés, a jelenlét biztosítása.

Eredményei:

A VMVE 1994-ben jött létre Krekity Olga vezetésével. Az egyesület berkeiből négy Radnóti-díjas (a legmagasabb szintű szakmai elismerés ezen a téren magyar nyelvterületen) vajdasági versmondó nőtt ki. Számos színész is innen indult: itt tanulta a színpadi beszéd fortélyait pl. Pálfi Ervin, Szőke Attila, Elor Emina... Az egykori versmondók szinte valamennyien a kultúra magas szintű művelését, a szép magyar beszéd továbbadását tűzték ki hivatásul bemondóként (Orovecz Krisztina, Újvidéki Rádió; Toma Viktória, Újvidéki Televízió), dramaturgként (Góli Kornélia, Újvidéki Színház) vagy pedagógusként. A költészet gyakorlása az egyesület tagjaiban maradandó nyomokat hagyott, életutakat formált és irányított a magyar kultúra szolgálatába.

II. Paradigmák a felnőtt kori tanulás európai és magyarországi gyakorlatában 1960 – 2020 között

II.1. Tudományos technikai forradalom (1960-1980)

A XX. századi történések alapjaiban határozzák meg azt a világot, amelyben ma is élünk, különösképpen, ha azokra a tudományos felismerésekre gondolunk, melyek jelentős hatással voltak a tudományon és a technikán keresztül magára az emberiség fejlődésére is. Gondoljunk csak bele, mindezen fejlesztéseknek köszönhetően egyre kevésbé kell csupán a fizikai erőnkre hagyatkoznunk munkavégzéseink során, sőt, a számítástechnika ma is zajló változásainak köszönhetően a szellemi munkáink jó részét is egyre inkább felszabadítja az a technikai, aminek a segítségével több időnk és energiánk maradhat saját magunk önmegvalósítására és a kiteljesedésre.

A társadalomra gyakorolt hatás tekintetében Dr. Szász Gábor elmondja Ph. D. értekezésében¹, hogy a munkamegosztás szellemi és fizikai részre bomlásának megszüntetése abban az értelemben, hogy az emberek társadalmilag mereven az egyiket vagy a másikat végzők csoportjához tartoznak, egy új szintézissel valósítható meg. Ezt a munkastruktúra oldaláról az teszi lehetővé, hogy a munka technikai értelemben is társadalmi jellegűvé válik, térben és időben szétválik a munka és a gyártás (az eleven munka kikerül a gyártási szférából), a termelő társadalmi egyénként tevékenykedik. Teljesítményét az általános tudáskincs tanulással elsajátítható része határozza meg, bár az egyéni tapasztalat (persze ez is precíz műszerekkel nyert információkra támaszkodik) is megmarad, mint tényező, de ez már például egy számítógépes szakértői rendszer tudásbázisában koncentrálva nem pusztán az egyén termelő képességét növeli. Ezt a korszakot joggal nevezik tehát a művelődés és a képzés forradalmának. A TTF kezdetén a technikai szükséglet kényszere, amely még meglehetősen lokális, nem tudja legyőzni a társadalom haszonélvezőinek ellenérdekeltségét. Az egyéni érdeklődésnek megfelelő, differenciált igények termelékeny kielégítése ma már műszakilag csaknem teljesen megoldott probléma. Ezt az ún. rugalmas gyártórendszerek (FMS-ek) teszik lehetővé. Az FMS-ek tervezéséhez olyan sokoldalúan képzett szakembereket keresnek a gyártó vállalatok, akiknek a tudása 6-8 diplomás specialistaét egyesíti minőségileg magasabb színvonalon. A felsőoktatásban is megkezdtek az átfogó, szintetizáló tantárgyak, mint például a rendszerelmélet és a transzportelmélet oktatását.

¹ Dr. Szász Gábor: A Kelet-Európai országok műszaki fejlődésének sajátosságai c. Ph. D. értekezés I. melléklete

II.2. Permanens művelődés (1980-1990-es évek közepe)

Maga a fogalom az UNESCO montreáli konferenciáján jelent meg első ízben az 1960-as években, ám a hivatalos magyarázatára egészen 1972-ig kellett várni, amely az úgynevezett Faure jelentésben az alábbiak szerint írja le annak lényegét: az egyén felkészítése a tanuló társadalmi kihívásokra – ez a későbbi, ma is használatos élethosszig tartó tanulás paradigma előfutára volt. Az általános felfogás az, hogy a hagyományos iskolai oktatás és nevelés már nem képes betölteni teljes mértékben azon funkcióját, hogy az egyént felkészítse a felnőtté válásra és a világban való boldogulásra, mivel az általános értelemben és az iskolában folyamatosan mért lexikális tudás bizony nem elegendő a sikeres boldoguláshoz. A világunk felgyorsult, folyamatosan újabb és újabb készségekre, képességekre és kompetenciákra van szükség, tehát a tanulás nem fejeződik be a egy-egy iskola kimeneti követelményeinek a teljesítésével, hiszen olyan emberfőkre van szükség, akik gondolkodni és cselekedni képesek, vagyis sikeresen tudnak alkalmazkodni a folyamatos változásokhoz. Szükségszerű, hogy az iskolai keretből ki kell lépni és szemléletet kell váltani ahhoz, hogy ez megvalósulhasson így a holisztikus szemlélet egyre inkább fontosabbá válik. Az emberi lény önmagában vizsgálva is sokkal összetettebb annál, minthogy egy-egy szakmával vagy képzettséggel meghatározható legyen egy egyén minden tulajdonsága. A tanulás tehát sohasem fejeződik be igazán, csak nem mindegy, hogy az egyén mennyire lesz felelős gazdája saját önnevelésének, testi, lelki és szellemi fejlesztésének. Hiú ábránd azt gondolni, hogy ez „csupán” az iskola felelőssége – az egyént körülvevő mesterséges és természetes támogatórendszerek jelentősen hozzájárulnak ezen attitűd kialakulásához vagy éppen fordítva, a nem kialakulásához. A már fentebb hangsúlyozott kisgyermekkorai nevelés időszakától kezdve, vagyis magának a szocializációnak kulcsfontosságú szerepe van a nyitott, gondolkodni és cselekedni tudó és a szó nem klasszikus értelmében vett tanulni tudó és akaró attitűd kialakításában.

A kilencvenes években terjedt el a permanens nevelés fogalmát felváltva az élethosszig tartó tanulás kifejezés, amely az UNESCO 1997-es Hamburgi konferenciáját követően már deklaráltan magában foglal minden formális, informális vagy nonformális keretek között végzett tanulási tevékenységet, amely személyes, állampolgári vagy foglalkoztatási szempontból tudás, készség- vagy képességfejlesztés, az iskoláskor kezdetétől az emberi élet végéig tart, mely folyamatban a közművelődési intézmények is egyre nagyobb jelentőséggel bírnak.

II.3. Tudás alapú társadalom (1990-es évek közepétől napjainkig)

Köztudott, hogy manapság az információ társadalmában élünk, ahol a legfontosabb értéket maga a tudás jelenti. A Lizaboni stratégia az ezredfordulón is megfogalmazta a tudás alapú társadalom stratégiai kereteit, melyet az Európai Unió jelenleg is célként fogalmaz meg annak érdekében, hogy a gazdaság versenyképessége biztosított legyen. Ahhoz, hogy mindez megvalósulhasson, továbbra is elengedhetetlen a rendszerben való gondolkodás, melyhez a társadalom valamennyi tagjának és intézményeinek aktívan hozzá kell járulnia tanfolyamokkal, különböző ismeretterjesztő előadásokkal, tehát minden olyan lehetséges eszközzel, amely valamennyi közművelődési intézmény rendelkezik és működik vagy működhethet közre mindennapi munkája során.

Fontos, hogy megértsük és megértessük, a tanulás nem fejeződik be az iskolai tanulmányokat követően és hogy a tudás nem cél, hanem eszköz kell legyen az aktív társadalmi részvétel megvalósulásához. Mindehhez szükséges az egyének lexikális tudásának a gyarapításán túl olyan készségek, képességek és kompetenciák elsajátítása, melyeket a hagyományos értelemben vett iskolarendszerű oktatásban sajnos nem feltétlenül kapnak meg az emberek. De még ha meg ez nem is így lenne, az oktatási intézményeknek és a benne dolgozóknak is (és a családnak is, mindenkinek is) nagy a felelőssége abban, hogy képes-e egyáltalán kialakítani azt a belülről fakadó igényt és fenntartani a tanulás iránti motivációt, ami feltétlenül fontos ahhoz, hogy az egyén szükségét érezze saját önművelésének tudásalapú társadalmunkban.

III.. Alapdokumentumok a kultúra és az élethosszig tartó tanulás terén

III.1. Kultúra az Európai Unióban

A kultúra Európa gazdag örökségének és történelmének alapvető része, és fontos szerepet játszik a helyek vonzerejének növelésében, valamint egy adott hely egyediségének erősítésében. A kultúra és a kreativitás az innováció fontos hajtóereje és előmozdítója, illetve a vállalkozások jelentős forrása. A kultúra kulcsfontosságú hajtóerőt képvisel a turisztikai bevételek növelésében, mivel a kulturális turizmus világszerte a legnagyobb és legjobban növekvő turisztikai szegmensek egyike. A kultúra fontos szerepet játszik a társadalmi befogadás támogatásában is.

III.2. Az Európai Közösség Bizottságának Közleménye: Tanulni sohasem késő (Brüsszel, 2006.)

A közlemény kiemeli a felnőttkori tanulás alapvetően fontos szerepét az egész életen át tartó tanulásban: az aktív polgári szerepvállalás és a kompetenciák kialakításában alapvetően fontos szerepet játszik. A cselekvési terv azokra irányul, akik alacsony iskolázottságúak, nem megfelelő a szakmai képzettségük, illetve a társadalmi beilleszkedést elősegítő készségek hiánya miatt hátrányos helyzetűek. A különböző adottságú és sajátosságokkal rendelkező tagállamoktól függően ebbe a csoportba tartozhatnak migránsok, idősebbek, nők vagy fogyatékkal élők. A cselekvési terv kiinduló gondolatmenete szerint a kiváló minőségű, hozzáférhető felnőttoktatási rendszer szükségessége már nem képezi vita tárgyát, tekintettel azokra a kihívásokra, melyekkel Európának az elkövetkező években szembe kell néznie:

- a demográfiai változások előidézte munkaerőhiány csökkentése a képzettségi szint általános emelésével és az alacsonyan képzettek szaktudásának növelésével (2006-ban 80 millió a számuk). A felnőttkori tanulás ehhez gyorsan és hatékonyan tud hozzájárulni;
- Az iskolából lemorzsolódók továbbra is nagy számának (2006-ban csaknem 7 millió) csökkentése azáltal, hogy a képzettséggel nem rendelkező felnőttek számára második esélyt biztosítanak;
- A társadalom peremére szorult csoportokat sújtó szegénység és társadalmi kirekesztettség továbbra is fennálló problémáinak mérséklése. A felnőttkori tanulás nemcsak az egyén szakértelmét növeli, de aktív polgári szerepvállalását és személyes autonómiáját is erősíti;
- A migránsok társadalomba és a munkaerőpiacra való beilleszkedésének elősegítése. A felnőttkori tanulás testreszabott képzéseket, például nyelvtanulást ajánl fel, hogy hozzájáruljon

a beilleszkedés folyamatához. Emellett a fogadó államban szervezett felnőttkori tanulásban való részvétel a migránsoknak lehetőséget nyújt arra, hogy biztosítsák a magukkal hozott végzettségek jóváhagyását és elismerését;

- Az egész életen át tartó tanulásban való részvétel növelése, elsősorban arra a tényre koncentrálva, hogy a 34 évnél idősebbek körében a részvétel csökken. Miközben Európában egyre nő az átlagéletkor, növelni kell az idősebb munkavállalók részvételét is a felnőttkori tanulásban. A cselekvési terv fő célkitűzése, hogy végrehajtsa a „Tanulni sohasem késő” című közlemény öt legfontosabb üzenetét: a részvétel előtti akadályok megszüntetése; az ágazat minőségének és hatékonyságának növelése; a jóváhagyás és elismerés folyamatának felgyorsítása; a megfelelő befektetés biztosítása; az ágazat figyelemmel kísérése.

III.3. Az Európai Parlament és a Tanács 1720/2006/ek határozata az egész életen át tartó tanulás terén egy cselekvési program létrehozásáról

Az egész életen át tartó tanulás programjának általános célkitűzése, hogy az egész életen át tartó tanulás révén hozzájáruljon a Közösség, mint fenntartható gazdasági fejlődést mutató, több és jobb munkahellyel és nagyobb fokú társadalmi kohézióval rendelkező, fejlett, tudásalapú társadalom fejlesztéséhez, biztosítva mindeközben a környezet megfelelő védelmét a jövő generációi számára. Különösen elő kívánja segíteni a Közösségen belüli az oktatási és képzési rendszerek közötti kölcsönös cserét, együttműködést és mobilitást, hogy e rendszerek a minőség tekintetében az egész világ számára referenciaértékké válhassanak.

Az ágazati alapprogramok a következők:

- Comenius program, amely a felső középfokú oktatás végével bezárólag az iskola-előkészítő és az iskolai oktatásban részt vevők tanítási és tanulási igényeire, valamint az ilyen oktatást nyújtó intézményekre és szervezetekre irányul;
- Erasmus program, amely – a tanulmányok vagy a képzés megszerzésének hosszától függetlenül, és a doktori tanulmányokat is beleértve – a formális felsőoktatásban és a felsőfokú szakoktatásban és -képzésben részt vevők tanítási és tanulási igényeire, valamint az ilyen oktatást és képzést nyújtó vagy támogató intézményekre és szervezetekre irányul;
- Leonardo da Vinci program, amely a felsőfokútól eltérő szintű szakoktatásban és -képzésben részt vevők tanítási és tanulási igényeire, valamint az ilyen oktatást és képzést nyújtó vagy támogató intézményekre és szervezetekre irányul;
- Grundtvig program, amely a felnőttoktatás valamennyi formájában részt vevők tanítási és tanulási igényeire, valamint az ilyen oktatást nyújtó vagy támogató intézményekre és szervezetekre irányul.

- Transzverzális program a következő négy kulcstevékenységet foglalja magában: szakpolitikai együttműködés és innováció az egész életen át tartó tanulás terén; a nyelvtanulás támogatása; IKT-alapú innovatív tartalom, innovatív szolgáltatások, módszertan és gyakorlat fejlesztése az egész életen át tartó tanulás számára; a program és a korábbi kapcsolódó programok által támogatott tevékenységek eredményeinek terjesztése és kiaknázása, és a bevált gyakorlatok cseréje.

- Jean Monnet program az európai integrációval foglalkozó intézményeket és tevékenységeket támogatja.

IV. Az LLL és ami mögötte van

A LLL eredeti modellje, három kategóriát különít el annak érdekében, hogy a tanulás valóban folyamatosan biztosított lehessen:

- formális tanulás,
- nem formális tanulás
- informális tanulás

De mindenekelőtt le kell szögeznünk a következőt: minden képzés tanulási folyamatban realizálja céljait és kompetenciaváltozással jár, de nem minden tanulási folyamat, mely kompetenciaváltozással jár, kötődik formalizált képzési keretekhez. Ebből is megállapítható, hogy tanulni szinte bárhol és bárhogyan lehet, a következő keretek között, Tót Éva, az iskolarendszeren kívüli tanulás elismertetésének kérdéseivel foglalkozó publikációja alapján:

Formális tanulás:

Formális tanulás alatt azt a tevékenységet értjük, amelyben az életkor szerinti hierarchiába rendezett tanulócsoportok, erre feljogosított és kiképzett oktatók irányítása alatt tanulnak, a képzés célja, tartalma, időpontja, helyszíne és módja részletesen szabályozott. A formális tanulás tehát szervezett és strukturált közegben (pl. oktatási, képzési rendszer, vállalati képzés keretei között) történő tanulás, mely rendszerint a tudás megszerzését igazoló hivatalos elismeréssel (diploma, bizonyítvány) zárul.

Nem formális tanulás:

A nem-formális tanulás körébe sorolhatók azok a foglalkozásszerűen képzést folytatók által irányított, az iskolarendszerű képzésen kívül szervezett különféle tanfolyamok, szemináriumok, vagy hasonló keretek között szerveződő tevékenységek, amelyeknek célja ismeretek átadása, a

képességek illetve a személyiség fejlesztése. A formális- és nem-formális képzésekre egyaránt jellemző a szervezettség és irányítottság. A non-formális tanulás egy tervszerű, nem kifejezetten tanulási célzatú, de jelentős tanulási elemet tartalmazó tevékenység keretében végzett tanulás. Az alapoktatási és képzési feladatokat ellátó rendszerek mellett zajlik, és általában nem zárul hivatalos bizonyítvánnyal. Színterei lehetnek közművelődési intézmények, munkahelyek, civil és társadalmi szervezetek vagy a formális oktatási rendszerekben folyó tanulás kiegészítése céljából létrehozott képzőintézmények.

Informális tanulás:

A témával foglalkozó szakirodalomban legtöbbször azt találjuk, hogy az informális tanulást sokszor a nem formális tanulás részeként aposztrofálják, mi azonban úgy gondoljuk, sokkal inkább célravezetőbb, ha ezt a fogalmat külön kezeljük és tárgyaljuk a továbbiakban, még akkor is, ha maga a fogalom igen nehezen értelmezhető. Az Európai Bizottság úgy definiálja, mint a mindennapi élet velejáróját, amely nem feltétlenül jelent tudatos tanulást, sőt, sokszor az egyének számára sem egyértelmű, hogy az adott pillanatban úgy tanulnak, hogy közben fejlődnek bizonyos készségeik és képességeik. Tót Évát követve: az informális tanulásra az jellemző, hogy nem rendszerszerű, strukturálatlan, az egyének kulturális szolgáltatások igénybevétele, társadalmi intézményekben való tevékenység, politikai aktivitás illetve a média hatásai következtében jutnak új ismeretekhez, illetve sajátítanak el új, a munkavégzés szempontjából is releváns viselkedési elemeket - sokszor nem is tudatosítva e tanulási folyamat eredményeit.

Összegezve tehát az informális tanulás a mindennapi élettevékenység keretében történő, nem feltétlenül tudatos, jelentős arányban indirekt tanulási tevékenység, mely jellemzően a családban, munkahelyen, baráti közösségekben, szabadidős tevékenység során, vagy akár a média által közvetített ismeretek elsajátítását jelenti.

Ha figyelembe vesszük a felnőttkori tanulás korábban tárgyalt paradigmáit, akkor az alábbiakat állapíthatjuk meg:

A tudományos, technikai forradalom idején a formális tanulás és felnőttképzés volt a leginkább jellemző, amely a munkaerő-piaci, szakmaszerző felnőttképzések, munkahelyi képzések, átképzések, nyelvi képzésekben merült ki.

A permanens művelődés és a tudás alapú társadalom paradigmák jellemzői a non-formális és informális felnőttkori tanulás és képzés, a társadalmi integrációt, beilleszkedést elősegítő, a

kirekesztés felszámolását célzó képzések. Ide tartoznak továbbá az általános érdeklődést szolgáló non-formális (informális) képzések is, mint pl. az életvezetési kérdések, a szabadidő hasznos eltöltése adja, mely tevékenységre jellemző egyfajta rétegspecifikus megközelítés, ami kiegészíti a hagyományos oktatási tevékenységeket és aktívan megjelennek a közösségfejlesztői tevékenység jellemzői.

Ha az élethosszig tartó tanulást, mint élethosszig tartó tevékenységet vizsgáljuk, fontos tisztáznunk és megvizsgálnunk olyan fogalmakat, melyek az egyén személyiségéből fakadnak és járulnak hozzá annak a motivációnak a kialakításához, melynek a szellemében lesz képes az egyén „jól működni” a társadalomban, ami nem jelent mást, mint a kompetenciákat.

A kompetencia nem más, mint a képzésben részt vett személy ismereteinek, készségeinek, képességeinek, magatartási, viselkedési jegyeinek összessége, amely által a személy képes lesz egy meghatározott feladat eredményes teljesítésére”

Első körben vizsgáljuk meg a kulcskompetenciák fogalmát és területeit, melyet az Európai Unió referencia kerete határoz meg:

- anyanyelven folytatott kommunikáció: annak képessége, hogy az egyén fogalmakat, gondolatokat, érzéseket, tényeket és véleményeket tud kifejezni és értelmezni szóban és írásban egyaránt.
- idegen nyelveken folytatott kommunikáció: a fentieket mediációs készségekkel egészíti ki (pl. összefoglalás, parafrázis, tolmácsolás vagy fordítás), valamint interkulturális megértés.
- matematikai, természet- és műszaki tudományi kompetenciák: magabiztos számolni tudás, a természeti világ működésének megértése, valamint a tudás és a technológia alkalmazása az érzékelt emberi szükségletekre adott válaszként (pl. orvostudomány, közlekedés vagy kommunikáció).
- digitális kompetencia: az információs társadalomhoz kötődő technológiák magabiztos és kritikus használata a munka, a szabadidő és a kommunikáció terén.
- szociális és állampolgári kompetencia: a saját tanulás egyéni vagy csoportos megszervezésének képessége.
- kezdeményezőképeség: az elképzelések megvalósításának képessége a kreativitás, innováció és a kockázatvállalás révén, valamint a tervek készítésének és végrehajtásának képessége.
- kulturális tudatosság és kifejezőképeség: az elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését a különböző művészeti ágakban (a zenében, az irodalomban, a képzőművészetben és az előadó-művészetben).

A mindennapokban fontos még az úgynevezett pályaaorientációs kompetenciák fejlesztése is, amelybe beletartozik a:

- pályorientáció
- pályaválasztás
- pályakorrekció

Majd ebből kifolyólag a munkavállalói kompetenciák is előtérbe kell kerüljenek, úgy mint:

- álláskeresés-;
- álláselnyerés-;
- munkahelymegtartás kompetenciái

Fontos azonban megjegyeznünk, hogy a fenti kompetenciák nem különülnek el egymástól, hanem szorosan egymásba kapcsolódnak, összefonódnak, hiszen az alapkészségek minden esetben a tanulás alapjait adják meg és a tanulási készségek támogatják a többi kompetencia minél magasabb szintű elsajátítását. Valamennyi kompetencia alkotóelemét adja a kritikus gondolkodás, a kezdeményezés, a hatékony problémamegoldás, a kockázatelemzés és értékelés, a döntéshozatal és nem utolsósorban az érzelmek konstruktív kezelése. És mindezt hol? A felnőttkori tanulás magyarországi intézményrendszere az alábbiak szerint alakul:

Piaci-vállalkozási szektor I. Paradigma	Állami-önkormányzati szektor	Nonprofit szektor
Kulturális célokat szolgáló gazdasági társaságok Rt. Bt. Kft.	Állami önkormányzati Kulturális, közművelődési és közgyűjteményi intézmények	Egyesületek, alapítványok, kht. TIT MNT

V. Szakpolitikai célkitűzések a kulturális ágazat európai uniós célkitűzéseinél

A Kormány „A Magyar nemzeti társadalmi felzárkózási stratégia II., Az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiája, a Köznevelés-fejlesztési stratégia, továbbá a Végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni középtávú stratégia elfogadásáról” szóló 1603/2014. (XI. 4.) Kormányhatározatával elfogadta az egész életen át tartó tanulás stratégiáját.

A Kormány által elfogadott Keretstratégia alapján meghatározott beavatkozások azonosítása az alábbi átfogó célok, illetve területek szerint történt:

1. Az egész életen át tartó tanulásban való részvétel növelése és a hozzáférés javítása.
2. Az egész életen át tartó tanulás alapelveinek erősítése az oktatási és képzési rendszerben és a felnőttkori tanulásban.
3. A tanulás értékének és eredményeinek láthatósága és elismerése.

A keretstratégia ide vonatkozó része szerint az egyik beavatkozási terület a nem formális és informális tanulás célorientált bővítése, célul kitűzve a kulturális intézmények nem formális és informális tanulást támogató tevékenységeit és programjait, a másik pedig a kulturális intézmények szerepének erősítése a felnőttkori tanulásban, melynek célja az egész életen át tartó tanulást megalapozó kulturális fejlesztések és az egész életen át tartó tanuláshoz hozzáférés biztosítása a kulturális intézményekben.

Ha megvizsgáljuk az Európai Unió pályázati felhívásait, akkor megállapítható, hogy az alábbi három fő szegmens mentén kívánt a szakpolitika hozzájárulni az élethosszig tartó tanulás biztosításához, néhány konstrukciót felhozva példának:

A tudásgyarapítás megvalósítása során átfogó célként jelentek meg azok a törekvések, melyek hozzájárulnak a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentéséhez a különböző kompetencia- és személyiségfejlesztő programokkal, továbbá cél volt a köznevelés eredményességének és hatékonyságának növelése a nem formális és informális tanulási alkalmakkal és végül, de nem utolsónak az emberi erőforrás fejlesztése az egész életen át tartó tanulás eszközeivel is prioritást élvezett a szakpolitikai koncepciót támogató konstrukciók esetében.

VI. A közművelődési intézmények helye és szerepe az élethosszig tartó tanulás tekintetében

A magyar közművelődés intézményei – az értékelvű közművelődés fundamentumaként – ma már az ideológia- és programközpontúság helyett a közösségépítő személyiség-fejlesztést állítják tevékenységük középpontjába. A kulturális intézmények között a legszélesebb körben ők biztosítják a kulturális javakhoz való hozzáférést és a kulturális esélyegyenlőséget. A művelődési és közösségi házak maradtak a leszakadó, hátrányos helyzetű társadalmi rétegek számára a kulturális aktivitás leginkább elérhető intézményei. Az intézmények alapfeladatai között ezért elsőbbséget élvez a hátrányos helyzetű közösségek befogadása, felkarolása, különösen ama csoportok, rétegek és korosztályok részére, amelyeknek a kulturális repertoárja valamilyen okból hiányos, szegényes, és a művelődési aktivitásukban átmenetileg vagy tartósan akadályozva vannak. Ennek eredményeként ezek az intézmények a művelődési házak új generációjaként a 21. század első évtizedében Magyarországon is az egész életen át tartó tanulás (LLL) stratégiai programjának fontos színterévé váltak.

A közművelődési intézmények, művelődési házak új generációjára jellemző:

- A helyi társadalmak jelentős hányada igényli működésüket, ragaszkodik fenntartásukhoz, és változatos formában használja őket, karbantartásukról, felújításukról folyamatosan gondoskodik.
- Az intézményhálózat településnagyság, működési hely és funkciók szerint változatos formát mutat. Főként kistelepülésen gyakori a többfunkciós és integrált intézménytípus.
- Az Európai Unió támogatásainak eredményeként sikerrel alkalmazkodtak az LLL új paradigmájához, a kompetencia alapú művelődésszervezéshez, finanszírozásuk, tartalmi tevékenységük, épített környezetük jórészt megegyezik az Európában működő, hasonló művelődési, kulturális, közösségi intézmények gyakorlatával. Infrastrukturális adottságaik a nemzeti vagyon részét képezik, védelmük nemzeti érdek.
- A helyi kulturális élet munkamegosztásában jól azonosítható ezeknek az intézményeknek a tevékenységrendszer, használók köre. A településeket, városrészeket összekötő közös közművelődési programok szervezésével fontos szerepet töltenek be a helyi értékek és a hagyományok megőrzésében, az életminőség javításában.
- A közművelődési intézményrendszer hazai jogszabályi környezete, szabályozása kialakult és sikeresen beletagolódott az Európai Unió támogatásokat rendszerező operatív programok és konstrukciók fogalmi rendszerébe, különösen a hátrányos helyzetű települések, térségek és csoportok, a gyermek és ifjúsági korosztály esélyeinek, életminőségének javításában kiemelten közhasznú feladatokat lát el.

VII. A kutatás

VII.1. Eszköz és módszer

- *Kvalitatív (nem strukturált, vagy minőségi) kutatás:* itt nem határoztuk meg részletesen előre, hogy milyen formájú válaszokat fogadunk el, vagy a cselekvések milyen elemeit kívánjuk rögzíteni. Ezzel lehetőséget adtunk a kutatás alanyainak, hogy olyan dolgokról, szempontokról is információkat adjanak, amelyeket esetleg mi előzetesen nem feltétlenül tartottunk fontosnak. A kvalitatív kutatásnál nem egy előre meghatározott elméleti modell alapján dolgoztunk, hanem a kutatás során „fedezzük fel” az összefüggéseket, s ezt mind a négy partnerállamban, Romániában, Szerbiában, Ukrajnában is Szlovákiában is így folytatják le, Magyarországhoz hasonlóan. E módszerek tehát komplexen, a maguk természetességében ragadták meg a vizsgáltuk a jelenségeket. A kvalitatív módszereink: interjúk, a kvalitatív kísérletek és a kvalitatív (pl. résztvevő) megfigyelés.

- *Kvantitatív (strukturált vagy mennyiségi) kutatásunknál* pontosan meghatároztuk, hogy milyen típusú információkat fogadtunk el (konkrét alternatívák megadásával). Így képessé váltunk arra, hogy célzottan feltárjunk néhány információt, amely egy előre meghatározott (a szakirodalomban leírt) modell igazolásához, vagy elvetéséhez szükséges. Ez természetesen azzal jár, hogy a megfigyelt társadalmi jelenséget leegyszerűsítve, a modell által meghatározott néhány információval tudtuk csak leírni, ugyanakkor könnyen és gyorsan juthattunk viszonylag pontos eredményekhez. Végeztünk kérdőíves megkérdezést, kvantitatív kísérletet és kvantitatív megfigyelést is.

A KUTATÁSOK ÉS ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSEK ALAPKÉRDÉSEINEK TERÜLETEI:

- Hogyan függ össze a közösségi művelődés és a művelődési otthon?
- Mi a művelődési otthon funkciója?
- Milyen értékeket kínál az intézmény?
- Mi jellemzi a keresletet és a kínálatot?
- Melyek e különbségek okai?
- Milyen támogató módszereket alkalmaznak az LLL érdekében?
- Milyen hálózati együttműködések alakultak ki eddig?
- Hogyan járulnak hozzá a multikulturális sokszínűség megőrzéséhez?

A kutatási tervet az alábbiak szerint állítottuk össze:

- probléma meghatározása: Vizsgálatunk célja az volt, hogy megnézzük, a környező országokban a kutatás alapkérdéseit tekintve fenn áll-e hasonló probléma, ők hogyan kezelik. Milyen módszerekkel erősítik a közművelődési intézmények társadalmi szerepét? Hogyan definiálják a közművelődést? Másutt is hasonló a helyzet? Milyen feltételek mellett? Milyen mértékű különbség van az egyes országokban a közművelődés megítélése között?
- szakirodalmi adatok felkutatása: kik és milyen kutatásokat végeztek a témában, milyen eredményre jutottak. Az eddigi eredmények egybehangzóak vagy van köztük eltérés?
- a vizsgálat alanyainak meghatározása: a vizsgálatba a nemzetközi együttműködésbe bevont országok szakembereit vontuk be, országonként 100-100 főt. A kérdőíves felmérésbe bevont szakembereket a partner-szervezeteken keresztül értük el.
- mérés: kérdőíves felméréshez a kérdőív összeállítása.
- vizsgálati módszer meghatározása: kvalitatív és kvantitatív módszerrel végeztük a kutatást, mivel a kvalitatív kutatás a jelenségek minőségi megismerésére, vélemények, attitűdök, hiedelmek összegyűjtésére és elemzésére irányul, a kvantitatív pedig konkrét alternatívákat fogadtunk el válaszként.
- beválasztási és kizárási kritériumokat határoztunk meg annak érdekében, hogy a kutatásba bevont 100-100 főt bizonyos jellemzők alapján válasszuk ki. A kutatás során arra törekedtünk, hogy a szakemberek a foglalkozási ágakat tekintve egyenlő arányban vegyenek részt: mentálhigiénés szakemberek, felnőttképzők, egyházi személyek, pedagógusok, közművelődési szakemberek, stb.
- Az elkészült összehasonlító elemzést jelen kötetben publikáljuk.

A kutatási munka befejezését követően megkezdtük a kérdőívek feldolgozását, következtetések levonását, elvégeztük az összehasonlító elemzést. A kutatás az együttműködő partnerek országaiban a magyar lakta területeken történt, így a kérdőív összeállítása és kiértékelése magyar nyelven folyt, természetesen figyelembe véve az egyes országok szakpolitikai sajátosságait.

Szent-Györgyi Albert ismert mondása szerint „Kutatni valamit annyit tesz, mint látni, amit mindenki lát, és közben arra gondolni, amire még senki.”

A nemzetközi együttműködésbe bevont partnerek segítségével összehasonlító elemzést készítettünk a bevont országokban tapasztalható közművelődési helyzetről, melynek fókuszában a kulturális szervezetek, illetve az adott ország közművelődési intézkedései álltak.

A kutatás során megvizsgáltuk az egyes országok szakpolitikai direktíváit, illetve azt, hogy ezek milyen hatással vannak az élethosszig tartó tanulás folyamatára. Azonosítottuk a jó gyakorlatokat, melyekből módszertani szakmai összefoglalást és szakmai ajánlásokat fogalmaztunk meg. A kutatás célja volt, hogy a projektben meghatározott célok érdekében frissítsük, bővítsük ismereteinket, majd azt megosszuk a hazai szakemberekkel módszertani összefoglalások, ajánlások által, valamint tréningeken.

A kutatásokban szerepet vállaló személyek esetében mindenkor teljesítettük a személyes adatok védelmének biztosítását. Minden kutatásban szigorú elvárás a résztvevők önkéntességének és névtelenségének (anonimitásának) biztosítása. Emellett egyértelműen garantálnunk kellett a résztvevők jogait és biztonságát, a kutatás során ezek egyáltalán nem sérülhettek.

VII.1.1 Alkalmazott mérőeszköz

A kutatási munka során az alábbi kérdőívet alkalmaztuk a vizsgálatba bevont valamennyi ország esetében. Kizárólag 1 demográfiai adatot gyűjtöttünk, mégpedig a kitöltő országára vonatkozóan.

VOKE Vasutas Művelődési Ház és Könyvtár, Nyíregyháza

KÉRDŐÍV

Tisztelt Megkérdezett!

Szervezetünk az EFOP-5.2.2.-17-2017-00117. számú, A közművelődés szerepe az élethosszig tartó tanulásban című pályázata keretében kérdőíves felmérést, kutatást végez arra vonatkozóan, hogy a projektbe bevont országokban milyen a közművelődés, a művelődési otthonok ismerete, megítélése, azok mennyire járulnak hozzá az élethosszig tartó tanulás szemléletének terjesztéséhez.

Kérjük segítse munkánkat azzal, hogy válaszol kérdőívünk kérdéseire.

A kikérdezés kizárólag kutatási célokat szolgál, a több száz kérdőív közül személy szerint senkinek a válaszait nem lehet visszakeresni. A kérdőív kitöltése anonim módon történik.

Megértő együttműködését előre is köszönjük!

I. Művelődési otthonok ismeretsége

1. Kérjük, fejezze ki, hogy Ön szerint mennyire igazak a következő jellemzők a településén művelődési otthonra!

	kiváló	elfogadható	fejlesztésre szorul
a helyi kultúra színvonala			
a művelődési otthon szolgáltatásainak száma			
a művelődési otthon szolgáltatásainak minősége			
a művelődési otthon helyi szintű ismertsége			
a művelődési otthonban elérhető klubok, szakkörök száma			
a művelődési otthonban elérhető felnőttképzési lehetőségek száma			

a művelődési otthonban elérhető felnőttképzési lehetőségek száma			
a művelődési otthon megközelíthetősége			
a település értékeinek megjelenése a művelődési otthonban, annak programjaiban			

2. Kérjük, hogy 1-5-ig terjedő skálán értékelje a művelődési otthonok alábbi programjait!
(1- gyenge minőségű ; 5 – kiváló minőségű)

a. A művelődési otthon gyermekprogramjainak minősége. (Ha nincs ilyen, vagy Önnek nincs információja, hagyja figyelmen kívül a kérdést.)

1	2	3	4	5

b. A művelődési otthon fiatal felnőtteknek szervezett programjainak minősége. (Ha nincs ilyen, vagy Önnek nincs információja, hagyja figyelmen kívül a kérdést.)

1	2	3	4	5

c. A művelődési otthon felnőttek (30 évesnél idősebbek) részére szervezett programok minősége. (Ha nincs ilyen, vagy Önnek nincs információja, hagyja figyelmen kívül a kérdést.)

1	2	3	4	5

d. A művelődési otthon szeniorok részére szervezett programok minősége. (Ha nincs ilyen, vagy Önnek nincs információja, kérjük hagyja figyelmen kívül a kérdést.)

1	2	3	4	5

e. A művelődési otthon generációk közötti párbeszédet, együttműködést segítő programjainak minősége. (Ha nincs ilyen, vagy Önnek nincs információja, hagyja figyelmen kívül.)

1	2	3	4	5

II. Értékek

1. Kérjük rangsorolja a településén működő művelődési ház, közösségi szintér erősségeit. (1 legjellemzőbb, 7 – legkevésbé jellemző)

Megnevezés	Rangsor
Esélyegyenlőség biztosítása	
Minőségi szabadidő eltöltésének biztosítása	
Az identitás megőrzése	
Hagyományok ápolása	
Közösségépítés	
Infrastrukturális helyzet	
Élethosszig tartó tanulás elősegítése	

2. Kérjük jelölje a táblázatban, hogy Ön szerint a környezetében az alábbi értékek elsajátításának mi a jellemző helyszíne. Soronként csak 1 választ jelöljön.

Érték	Az érték elsajátításának legjellemzőbb helyszíne			
	Otthon	Iskolában	Munkahelyen	művelődési otthonban
helyi értékek megőrzése				
nemzeti értékek megőrzése				
hagyományok ápolása				
önképzés				
kisközösséghez való tartozás				
multikulturális sokszínűség megőrzése				
testi-lelki egészség ápolása				
tolerancia és tisztelet				
önzetlenség				
kreativitás				
kemény munka értéke (szorgalom)				

III. Élethosszig tartó tanulás

1. Ön szerint mit jelent az élethosszig tartó tanulás fogalma? Egyet jelöljön meg!

Fejlődés	A
A megújulni tudás képessége	B
Rugalmasság	C
Alkalmazkodás	D
Változás	E
Átképzés	F
A munkanélküliség elkerülése	G

2. Ön szerint miért szükséges az egész életen át tartó tanulás? Az egész életen át tartó tanulás azért szükséges, mert...

ettől saját emberi értékünk növekszik, saját szemünkben	A
ez alapvető emberi szükséglet	B
a több tudásunk által jövedelmünk is gyarapszik	C
ettől saját emberi értékünk növekszik, mások szemében	D
több tudásunk által mások jobban tisztelnek	E
emberi image-ünk növekszik	F

3. Ön szerint a művelődési házak hogyan járulnak hozzá az egész életen át tartó tanúláshoz? Több válasz is megjelölhető

tudás- és tapasztalatmegosztó rendezvények szervezésével	A
önszerveződő csoportok működtetésével	B
tanfolyamok szervezésével	C
kulturális programok szervezésével	D
szakkörök szervezésével	E

4. Ön szerint a közművelődés élethosszig tartó tanulásban betöltött szerepében, melyik az a 3 módszer, amit leginkább hatásosnak tart?

humán erőforrás fejlesztése	A
infrastrukturális fejlesztések	B
anyagi források biztosítása, finanszírozás	C
önkéntesek bevonása	D
vonzó és aktív közösségi tér kialakítása	E
szektorközi együttműködés	F
több kulturális program, önszerveződő csoport szervezése, működtetése	G

5. Ön szerint melyek azok az eszközök, amelyekkel a közművelődés élethosszig tartó tanulásban betöltött szerepét vonzóbbá lehetne tenni? Maximum 3 választ jelöljön meg.

kommunikáció, PR	A
önkéntesek segítségével	B
HR fejlesztéssel, attitűd változtatással	C
jobb témaválasztással	D
anyagi források bevonásával	E
infrastruktúra fejlesztéssel	F
közösségi szükségletek felmérésével	G

Köszönjük, hogy a kérdőív kitöltésével hozzájárult munkánkhoz!

VII.2. A kutatás eredményei

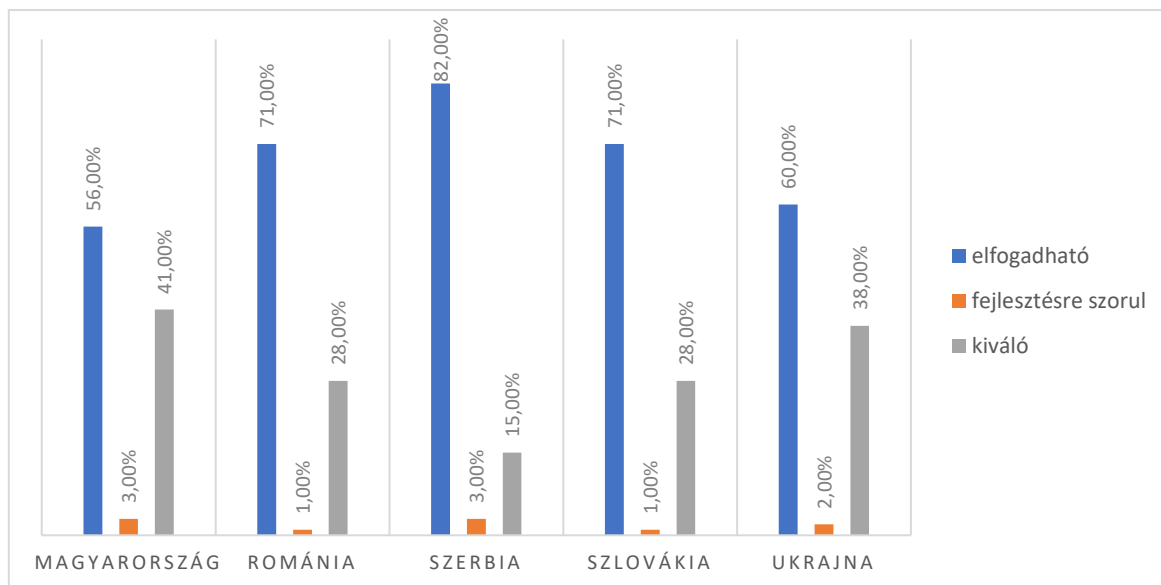
Az első kérdésblokkban a művelődési intézmények ismertségét vizsgáltuk meg, az alábbi dimenziókban szerint:

VII.2.1. A helyi kultúra színvonala

	elfogadható	fejlesztésre szorul	kiváló
Magyarország	56,00%	3,00%	41,00%
Románia	71,00%	1,00%	28,00%
Szerbia	82,00%	3,00%	15,00%
Szlovákia	71,00%	1,00%	28,00%
Ukrajna	60,00%	2,00%	38,00%
Végösszeg	68,00%	2,00%	30,00%

Összességében elmondható, hogy a válaszadók 68 százaléka szerint elfogadható, 30 százaléka szerint kiváló és 2 százaléka szerint fejlesztése szorul a helyi kultúra színvonalának az emelése.

Országoként vizsgálva a válaszadó országok közül Magyarországon a válaszadók 41 százaléka gondolja úgy, hogy a helyi kultúra színvonala kiváló, mely az országok közötti összehasonlítást tekintve is a legjobb eredménynek tekinthető. Magyarországot Ukrajna követi 38 százalékkal, majd Románia (28%), Szlovákia (28%) következik, míg a szerb válaszadók csupán 15 százaléka nyilatkozott hasonlóan. Elfogadhatónak a Szerbiában megkérdezettek 82 százaléka látja, majd 71-71 százalékkal Románia és Szlovákia, az ukrán válaszadók 60, a magyarok 56 százaléka vélekedik hasonlóan. Fejlesztésre szinte egyik országban sem tartanak túl nagy igényt.

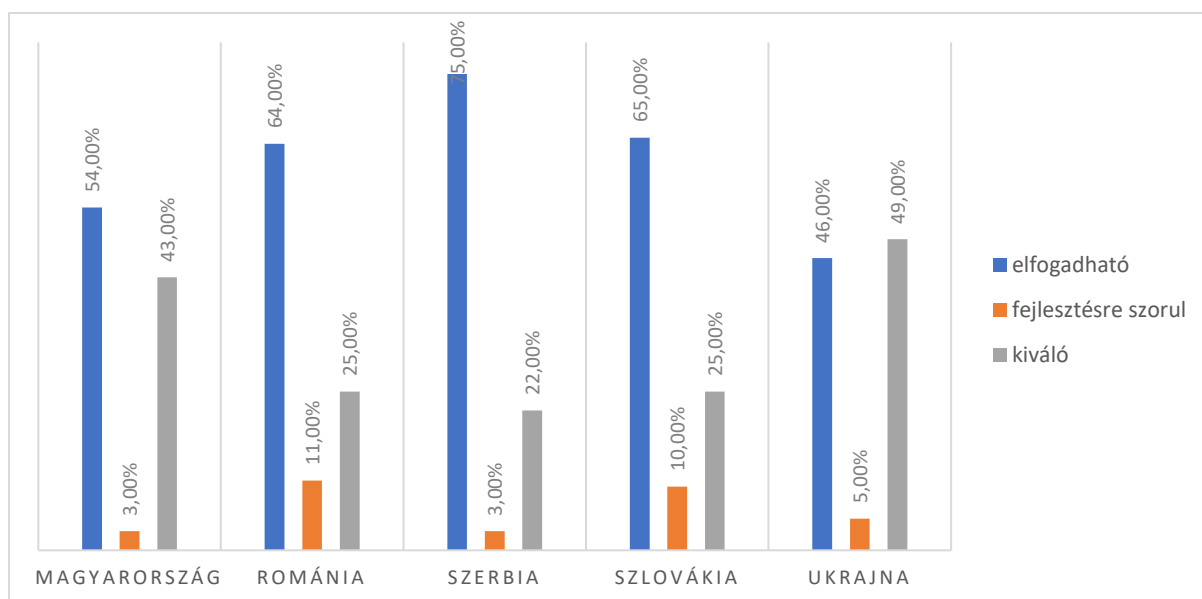
1. ábra

VII.2.2. A művelődési otthon szolgáltatásainak száma

	elfogadható	fejlesztésre szorul	kiváló
Magyarország	54,00%	3,00%	43,00%
Románia	64,00%	11,00%	25,00%
Szerbia	75,00%	3,00%	22,00%
Szlovákia	65,00%	10,00%	25,00%
Ukrajna	46,00%	5,00%	49,00%
Végösszeg	60,80%	6,40%	32,80%

Minden ország válaszait figyelembe véve 6,4 százalék gondolja úgy, hogy a szolgáltatások számát tekintve fejlesztésre lenne szükség, 32,8% szerint kiváló, 60,8% szerint pedig elfogadható az adott művelődési otthonok szolgáltatásainak a száma.

Ukrajnában a válaszadók 49 százaléka minősítette kiválónak, mely szám Magyarországon 43%, Szlovákiában és Ukrajnában 25%, míg Szerbiában 22%. Elfogadhatónak a szerb kitöltők 75 százaléka gondolja, Romániában és Szlovákiában közel hasonló a válaszok aránya (64 és 65 százalék), majd Magyarország következik 54 százalékkal és végül Ukrajna 46 százalékkal. A szolgáltatások számának jelentős növelésére leginkább Romániában és Szlovákiában tartanak igényt, Ukrajnában, Szerbiában és Magyarországon tartják ezt a legkevésbé szükségesnek.

2. ábra

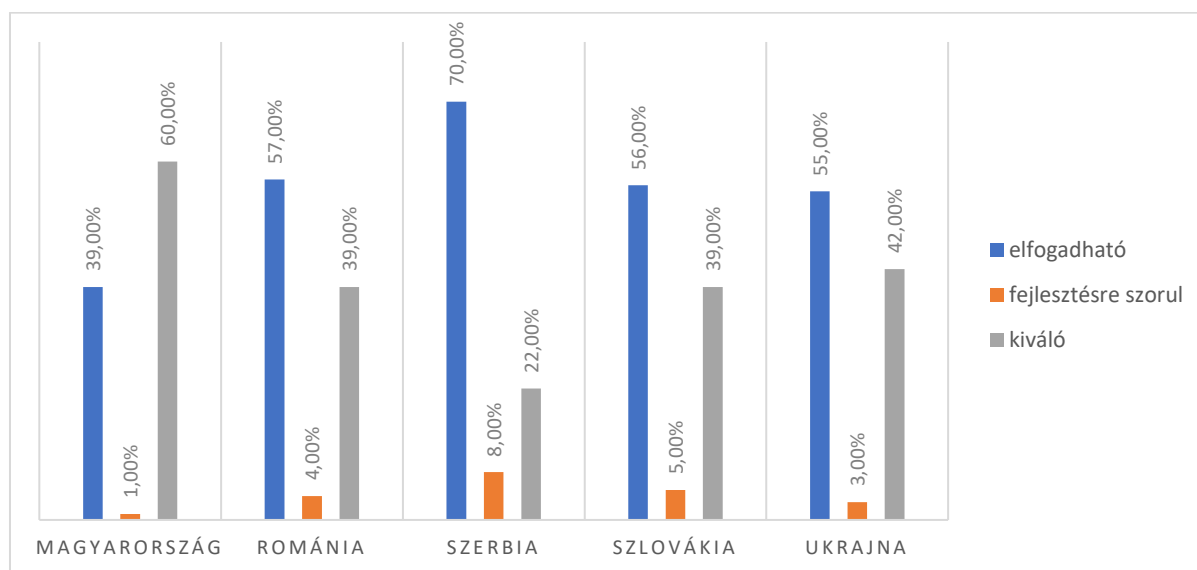
VII.2.3. A művelődési otthon szolgáltatásainak minősége

	elfogadható	fejlesztésre szorul	kiváló
Magyarország	39,00%	1,00%	60,00%
Románia	57,00%	4,00%	39,00%
Szerbia	70,00%	8,00%	22,00%
Szlovákia	56,00%	5,00%	39,00%
Ukrajna	55,00%	3,00%	42,00%
Végösszeg	55,40%	4,20%	40,40%

Az egyes országok válaszait összevetve megfigyelhető, hogy 40,4 százalékban az országok kiválóan, 55,4 százaléka elfogadhatónak a szolgáltatások minőségét és mindössze 4,4 százaléka véli úgy, hogy a művelődési otthonok szolgáltatásainak a minősége valamilyen fejlesztésre szorul.

A szolgáltatások minőségét országonként vizsgálva az az eredmény született, hogy azt Magyarországon tartják a legkiválóbbnak, hiszen a megkérdezettek 60 százaléka nyilatkozott erről kifejezetten pozitívan. Ukrajnában is így látja a válaszadók 42 százaléka, a szlovák és román eredmények 39%, Szerbiában 22%. Elfogadhatónak a szerbek 70 százaléka látja, közel hasonló eredmények születtek három országban, a román, a szlovák és az ukrán válaszok tekintetében, Magyarországon pedig 39 százalék gondolja úgy, hogy elfogadható a minősége a nyújtott szolgáltatásoknak. Fejlesztésre leginkább Szerbiában lenne szükség, melyet Szlovákia,

Románia, Ukrajna, majd végül Magyarország követ, igaz elenyésző arányban megjelölve ennek szükségességét a 3. ábra eredményeinek a tanúsága szerint.

3. ábra

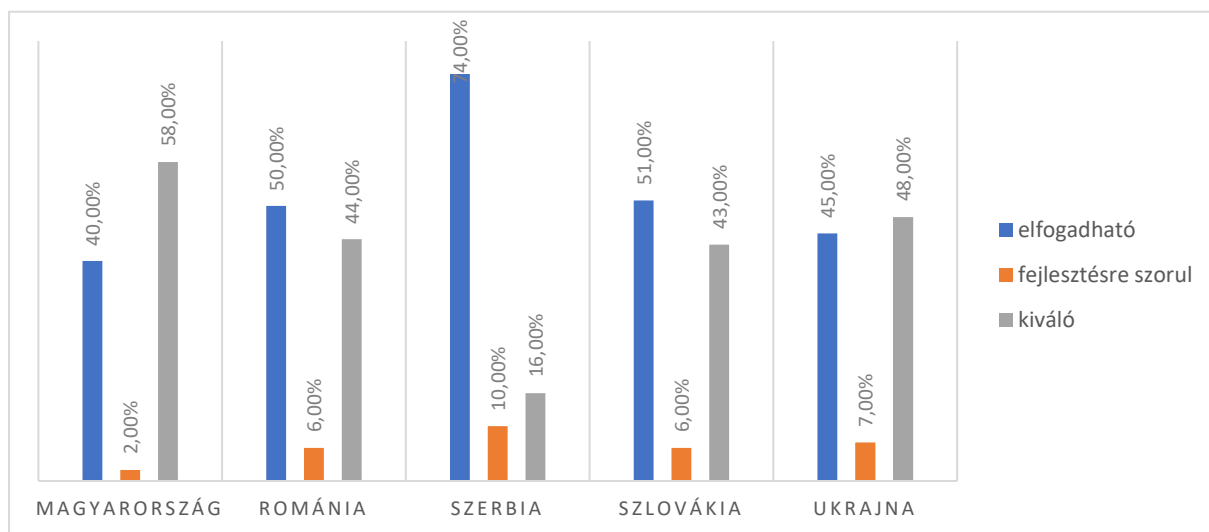
VII.2.4. A művelődési otthon helyi szintű ismertsége

	elfogadható	fejlesztésre szorul	kiváló
Magyarország	40,00%	2,00%	58,00%
Románia	50,00%	6,00%	44,00%
Szerbia	74,00%	10,00%	16,00%
Szlovákia	51,00%	6,00%	43,00%
Ukrajna	45,00%	7,00%	48,00%
Végösszeg	52,00%	6,20%	41,80%

A következő kérdésben (4.ábra) azt vizsgáltuk, hogy milyenek ítélik meg a művelődési otthonok helyi szintű ismertségét. Összességében a válaszadók 52 százaléka szerint elfogadható, 41,8 százalék szerint kiváló, 6,2 százalék szerint elfogadhatónak véelve azt.

Az eredmények országos bontásban azt mutatják, hogy Magyarországon 58%, Ukrajnában 48%, Románia 44%, Szlovákia 43%-a, szerint kiváló, azonban Szerbiában csupán a válaszadók 16%-a vélekedik így. Elfogadhatónak a kitöltők 74 százaléka véli azt, ugyan így látja a szlovák válaszadók 51, a román 50, az ukrán 45 és a magyar válaszadók 40 százaléka. Fejlesztést a

szerb kitöltők 10%-a tart szükségesnek, Ukrajna, Szlovákia és Románia közel azonos eredményt hozott, (6-7%), Magyarországon 2% vélekedett így.

4. ábra

VII.2.5. A művelődési otthonban elérhető klubok, szakkörök száma

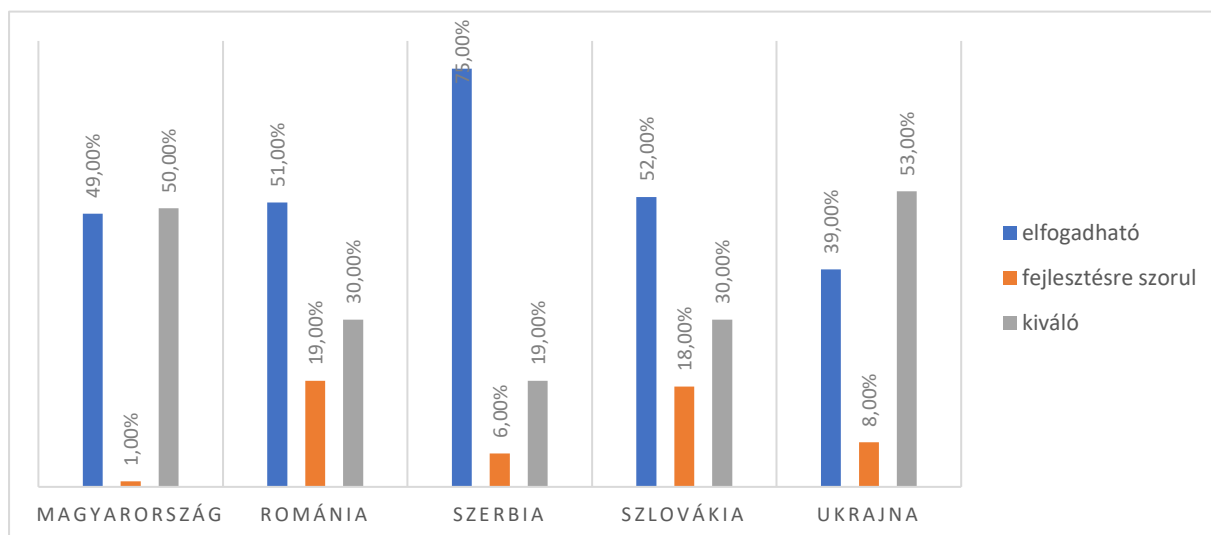
	elfogadható	fejlesztésre szorul	kiváló
Magyarország	49,00%	1,00%	50,00%
Románia	51,00%	19,00%	30,00%
Szerbia	75,00%	6,00%	19,00%
Szlovákia	52,00%	18,00%	30,00%
Ukrajna	39,00%	8,00%	53,00%
Végösszeg	53,20%	10,40%	36,40%

Az egyes országokban a művelődési otthonokban megvizsgáltuk, hogy az ott található klubok, szakkörök számát mennyire tartják elégségesnek a kérdőívet kitöltő válaszadók. Míg összességében 53,2 százalék gondolja úgy, hogy mennyiség tekintetében a művelődési formák ilyen formában elfogadhatók, 36,4 százalékban kiválóak és 10,4 százalék szerint szorulnak fejlesztésre.

Az egyes országokat tekintve Ukrajnában és Magyarországon a legjobb a helyzet, mivel előbbi esetben 53, utóbbinál 50 százalék gondolja úgy, hogy ebben a tekintetben nincs szükség

különösebb tennivalóra, míg a legrosszabb a megítélés Romániában és Szlovákiában, mivel 18 és 19 százalék szerint jelentős fejlesztésekre lenne szükség ebben a tekintetben.

Érdekes és beszédes adat azonban, hogy a szlovák válaszadók 75 százaléka szerint elfogadható ezen művelődési formák száma, Szlovákia, Románia és Magyarország esetében közel hasonló eredmények születtek (5. ábra).

5. ábra

VII.2.6. A művelődési otthonban elérhető felnőttképzési lehetőségek száma

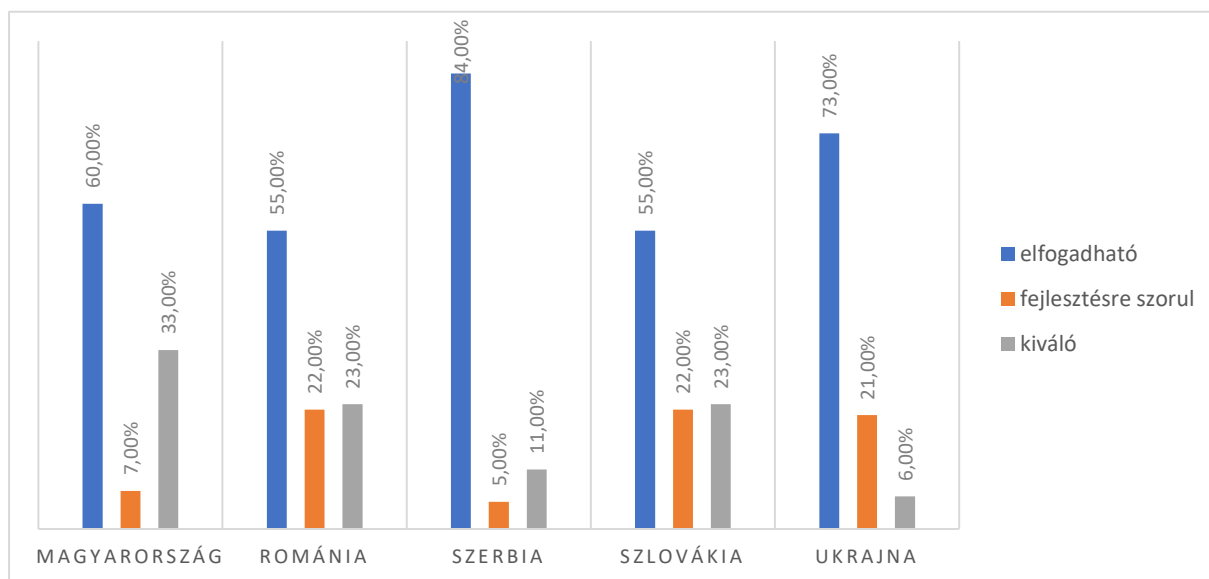
Sorcímkek	elfogadható	fejlesztésre szorul	kiváló
Magyarország	60,00%	7,00%	33,00%
Románia	55,00%	22,00%	23,00%
Szerbia	84,00%	5,00%	11,00%
Szlovákia	55,00%	22,00%	23,00%
Ukrajna	73,00%	21,00%	6,00%
Végösszeg	65,40%	15,40%	19,20%

Minden ország válaszait figyelembe véve a felnőttképzési lehetőség száma a válaszadók 65,4 százaléka szerint elfogadható, 19,2 százaléka szerint kiváló és 15,4 százalék mondja azt, hogy jelentős bővítésre lenne szükség ebben a tekintetben.

A fenti összevont adatokból is látszik, hogy a felnőttképzési lehetőségek száma szinte minden országban inkább elfogadhatónak minősül, Magyarország és Szerbia kivételével 20% körüli

azoknak a száma, akik szerint a felnőttképzési lehetőségeket jelentősen bővíteni kellene az egyes művelődési otthonokban.

Kiválónak szinte egyik országban sem mondható a helyzet, melyet jól mutatnak azok az eredmények is, melyekben Magyarország érte el a legjobb minősítést a maga 33 százalékkal, ezt követi Románia és Szlovákia (23-23%), Szerbiában 11, Ukrajnában azonban csupán 6 százalék gondolja így.

6. ábra

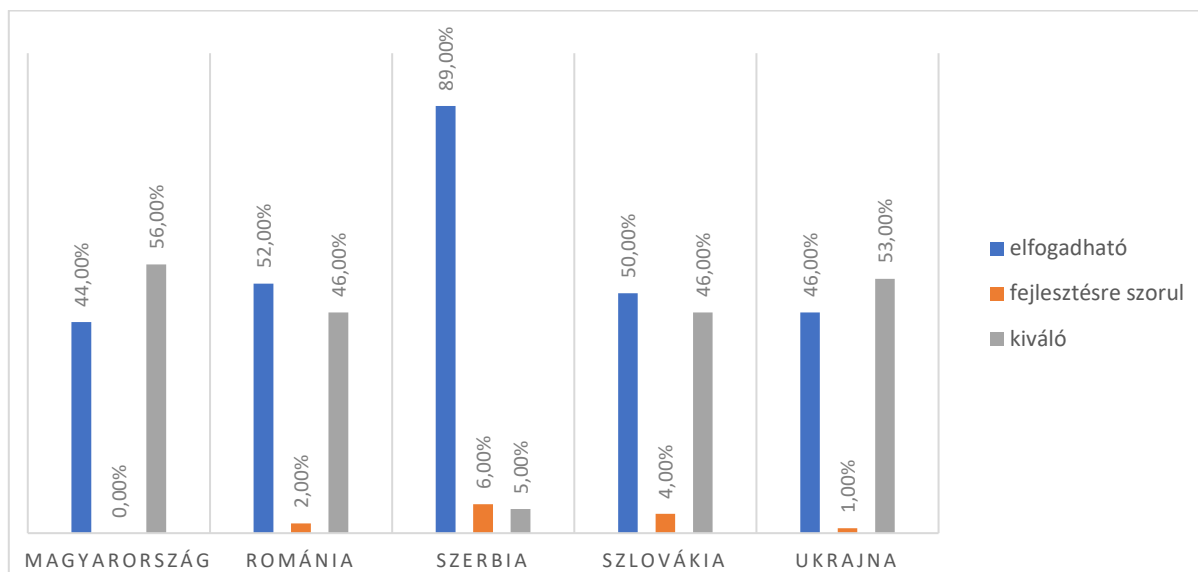
VII.2.7. A művelődési otthon megközelíthetősége

	elfogadható	fejlesztésre szorul	kiváló
Magyarország	44,00%	0,00%	56,00%
Románia	52,00%	2,00%	46,00%
Szerbia	89,00%	6,00%	5,00%
Szlovákia	50,00%	4,00%	46,00%
Ukrajna	46,00%	1,00%	53,00%
Végösszeg	56,20%	2,60%	41,20%

Megközelíthetőség szempontjából minden választ figyelembe véve túl nagy problémákról nem beszélhetünk, 56,2 százalékban született az a válasz, hogy elfogadhatónak tartják az elérhetőséget, 41,2 százalékban kiválónak és mindössze 2,6 százalékban jelent az problémát.

Országoként is közel azonos eredmények születtek, de az mindenesetre elgondolkodtató, hogy Szerbiában igen magas, 89 százaléka gondolja inkább elfogadhatónak a fizikai elérhetőséget,

továbbá ugyanitt a válaszadók 5 százaléka nyilatkozott úgy, hogy ezzel semmilyen probléma nincs, míg 6 százalék megítélése szerint az jelentősebb akadályokba ütközik. A többi országban az eredmények közel kiegyenlítették, vagyis a többség szerint kiváló, vagy elfogadható a művelődési otthon megközelíthetőségi lehetősége, Ukrajnában és Magyarországon közel azonos a helyzet, csakúgy, mint Romániában és Szlovákiában. Általánosságban elmondható, hogy ebben a tekintetben igen kedvező válaszok születtek.

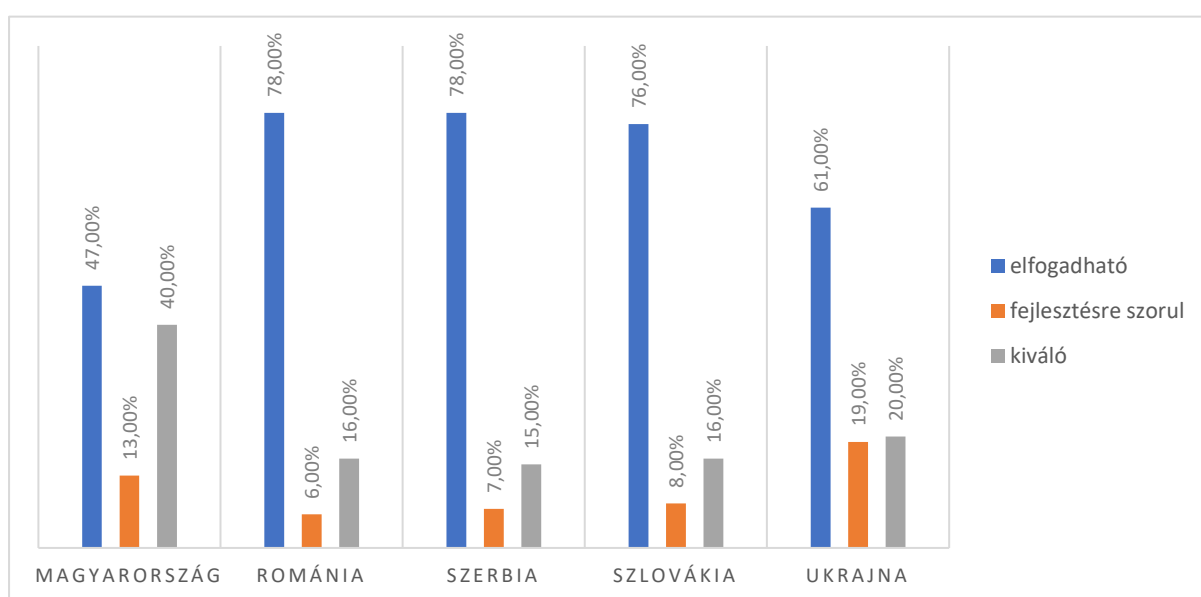
7. ábra

VII.2.8. A település értékeinek megjelenése a művelődési otthonban, annak programjaiban

	elfogadható	fejlesztésre szorul	kiváló
Magyarország	47,00%	13,00%	40,00%
Románia	78,00%	6,00%	16,00%
Szerbia	78,00%	7,00%	15,00%
Szlovákia	76,00%	8,00%	16,00%
Ukrajna	61,00%	19,00%	20,00%
Végösszeg	68,00%	10,60%	21,40%

Az összesített válaszokból kiolvasható, hogy döntő többségben (68%) úgy látják, hogy elfogadható a települési értékek megjelenítése a művelődési ház programjainak a megvalósítása során, vagyis az valamilyen módon és formában megjelenik a mindennapokban. 21,4 százaléka szerint a válaszadóknak ezzel nincsen probléma, azonban 10,6 százalék úgy látja, aktívabban kellene megjeleníteni azokat az értékeket, amelyek a helyi identitástudat fejlesztéséhez hozzájárulnak.

Az egyes országok eredményei finomítják és jól jelzik a helyi sajátosságokat: Románia, Szerbia és Szlovákia tekintetében közel egyforma válaszok születtek, vagyis a túlnyomó többség szerint (76-78%) inkább nevezhető elfogadhatónak a helyi értékek megjelenítése a programokban, 15-16 százalék szerint kiváló és 6-8 százalék között mozog azoknak a száma, akik szerint még lenne min dolgozni a javíthatóság tekintetében. Magyarországon 40 százalék szerint nincs ezzel különösebb probléma, 47 százalék szerint elfogadható, míg 13 százaléka a válaszadóknak úgy látja, jelentős fejlesztésekre van szükség. Ukrajnában 61% tartja elfogadhatónak, 20% kiválónak, de legalább ennyien (19%) aggályait fejezi ki a témát illetően.

8. ábra

VII.2.9. A programok értékelése az egyes korcsoportok tekintetében

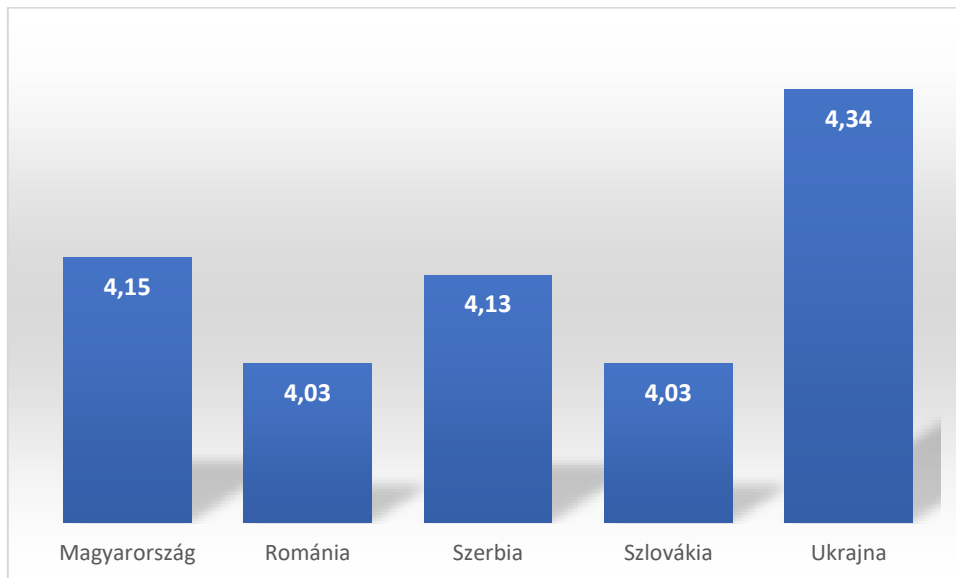
A következőkben megvizsgáltuk, hogy milyennek értékelik az egyes programokat a kérdőívet kitöltők országok szerint, az alábbi korcsoportonkénti területekre fókuszálva:

- gyermekprogramok minősége
- fiatal felnőtteknek szóló programok minősége
- 30 évnél idősebbek számára szervezett programok minősége
- senior programok minősége
- generációk között párbeszéd minősége

A kutatás során Likert skálát alkalmaztunk, vagyis megkértük a résztvevőket, hogy válaszaikat 1-től 5-ig terjedő skálán adják meg, ahol az 1-es a gyenge minőségű, az 5-ös a kiváló minőségű

volt. Ezt követően országonként összesítettük a kapott válaszokat és átlagot számolva születtek az alább eredmények:

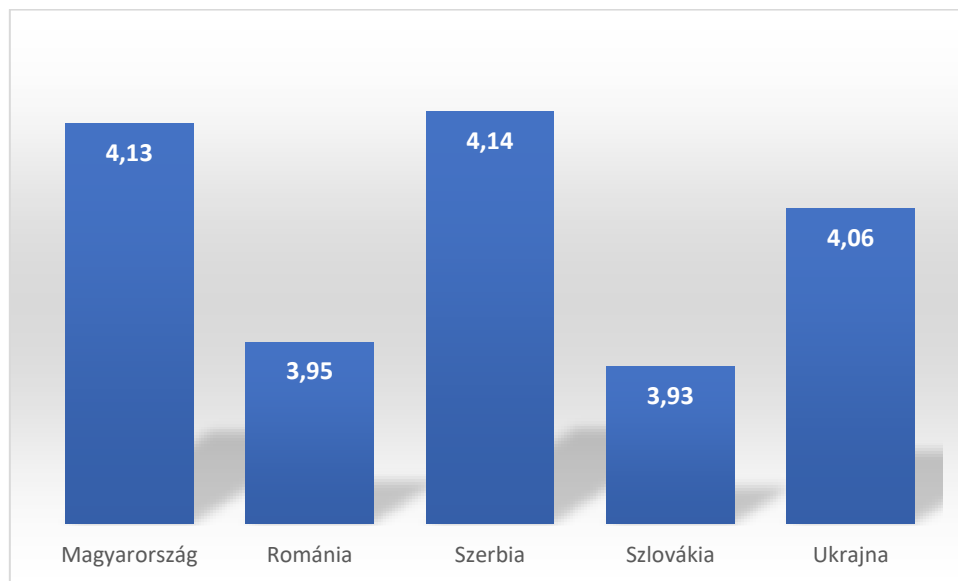
A művelődési otthon gyermekprogramjainak a minősége

9. ábra

Ukrajnában értékelték a legjobb minőségűnek a különböző gyermekeknek szánt programok minőségét (4,34), majd Magyarország következik 4,15-ös értékkel, országunkat követi Szerbia (4,13) majd egyenlő eredménnyel zárja a sort Románia és Szerbia. Érdekesség, hogy Ukrajna tekintetében arányaiban kétszer annyian adtak kiváló minősítést ezen programokra, mint a másik négy országban, míg Szerbiában a 4-es válaszok aránya volt kimagasló. Megjegyzendő, hogy az országokat egymáshoz viszonyítva a gyerekprogramok esetében mutatkozik a legkevesebb különbség az eredményeket illetően.

VII.2.10. A művelődési otthon fiatal felnőtteknek szóló programjainak a minősége

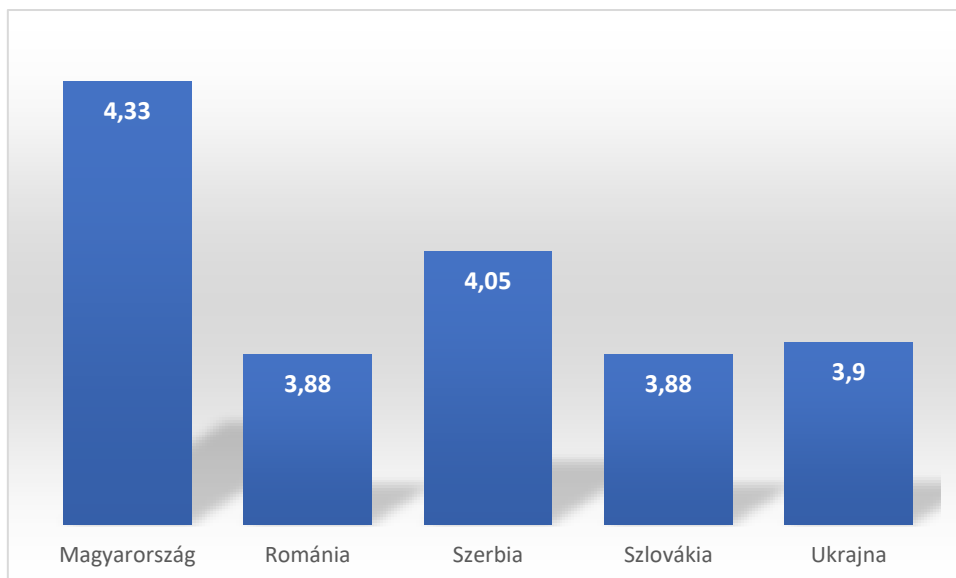

10. ábra

A szerb és a magyar válaszok eredményei szinte megegyeznek egymással, előbbi 4,14, utóbbi 4,13-as átlagot ért el a minősítési skálán, majd Ukrajna következik 4,06, Románia 3,95 és Szlovákia 3,93-as értékekkel. Tovább vizsgálva arányaiban Magyarországon született a legtöbb kiváló minősítés, de szorosan mögötte Szerbia és Románia is. Ha a gyermekprogramok értékelésének az eredményeivel hasonlítjuk össze az itt kapott adatokat, akkor az értékeket tekintve némi minőségromlás és nagyobb differencia figyelhető meg a megítélés tekintetében.

VII.2.11. A művelődési otthon 30 évnél idősebbek számára szervezett programok minősége

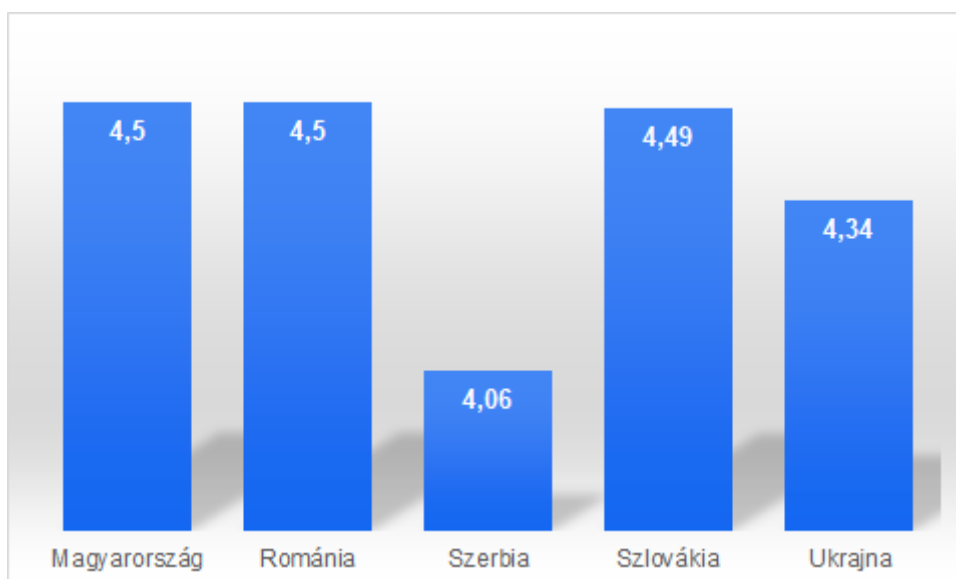
A következő kérdés a felnőtteknek, a kifejezetten aktív korúaknak szervezett programok megítélését veszi górcső alá. A 11. ábrából leolvasható, hogy ebben a tekintetben Magyarországon kimagaslóan jó a helyzet a többi országhoz viszonyítva a maga 4,33-as eredményével. Ezt követi Szerbia (4,05), az ukrán eredmény 3,9 lett és azonos értékkel Románia és Szlovákia 3,88 zárja a sort.

11. ábra

VII.2.12. A művelődési otthon szeniorok részére szervezett programok minősége

A senior korosztály tekintetében már az eredményekből is feltűnik, hogy valamennyi generációt figyelembe véve a legjobb minősítést érte el a számukra szervezett programok szakmai minőségének a megkérdezett általi megítélése. Messzemenő következtetéseket nyilván nem fogunk tudni levonni, de az mindenesetre tény, hogy a művelődési otthonok programjai a megítélések szerint leginkább ezen generáció tagjai számára hordozzák a legmagasabb minőséget, ami megfelel a korcsoport elvárásainak is. Az is tény, hogy ők azok, akik a legaktívabban bevonhatóak életkori sajátosságaikból kifolyólag a közösségi és szabadidős, kulturális tevékenységekbe, vagyis feltételezhető, hogy az ő igényeik jobban megismerhetők. Számokban kifejezve Magyarország, Románia és Szlovákia esetében közel azonos eredmények születtek (4,5) de Ukrajnában is kifejezetten jó minősítést kaptak a senior programok (4,34), Szerbia egy kicsit gyengébben végzett a megítélések szerint (4,06).

12. ábra

Ha összehasonlítjuk az egyes országokon belül a különböző generációknak szervezett programok minőségi megítélését, akkor az alábbi eredményt kapjuk a tekintetben, hogy melyik korosztályt tekintve “erősebbek” a programok:

Magyarország:

1. senior programok minősége: 4,5
2. 30 évnél idősebbek számára szervezett programok minősége: 4,33
3. gyermekprogramok minősége: 4,15
4. fiatal felnőtteknek szóló programok minősége: 4,13

Románia:

1. senior programok minősége: 4,5
2. gyermekprogramok minősége: 4,03
3. fiatal felnőtteknek szóló programok minősége: 3,95
4. 30 évnél idősebbek számára szervezett programok minősége: 3,88

Szerbia:

1. senior programok minősége: 4,06
2. fiatal felnőtteknek szóló programok minősége: 4,14
3. gyermekprogramok minősége: 4,13
4. 30 évnél idősebbek számára szervezett programok minősége: 4,05

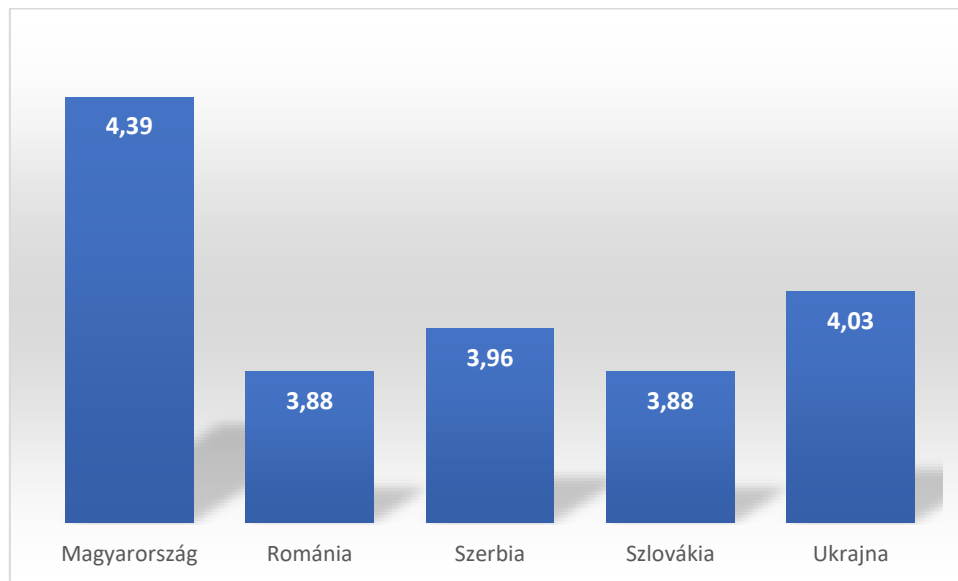
Szlovákia:

1. senior programok minősége: 4,49
2. gyermekprogramok minősége: 4,03
3. fiatal felnőtteknek szóló programok minősége: 3,93
4. 30 évnél idősebbek számára szervezett programok minősége: 3,88

Ukrajna:

1. senior programok minősége: 4,34
2. gyermekprogramok minősége: 4,34
3. fiatal felnőtteknek szóló programok minősége: 4,06
4. 30 évnél idősebbek számára szervezett programok minősége: 3,9

VII.2.13. A művelődési otthon generációk közötti párbeszédet, együttműködést segítő programjainak minősége

13. ábra

A generációk közötti együttműködést elősegítő alkalmak tekintetében Magyarországon a legjobb a megítélése ezen programok minőségének, a többi országban valamelyest visszafogottabban értékelték ezt a dimenziót.

Pár mondatban a generációkról: a veteránok (1925-44 közt születettek), a Baby Boomer (1945-64), X generáció (1965-1981), az Y generáció (1982-1994), valamint a legfiatalabb, a munkahelyekre még csak lassanként bekerülő, vagy az iskolapadokat koptató Z generációkat(1995-2010) különböztetjük meg egymástól.

Való igaz, a generációk közötti együttműködés kialakítása sok esetben egy atomizált, családi közösségben sem számít egy egyszerű feladatnak, de az erre való törekvés – hol észrevétlenül, hol tudatosan – átszövi a mindennapjainkat. Az életkori sajátosságok, a gondolkodás- és látásmódbeli különbségek lehetnek akadályok, de sok esetben lehetnek erőforrások is, hiszen az eltérések akár ki is egészíthetik egymást, rengeteg hozzáadott értéket hordozva. Hangsúlyozzuk, tudjuk, hogy ez nem egyszerű feladat és jelen tanulmány sem arra hivatott, hogy ennek módszerét részletesen fejtegye, de összeségében elmondható, hogy a kérdéskör csak komoly stratégia kidolgozásával és nem kevés párbeszéddel alakítható ki.

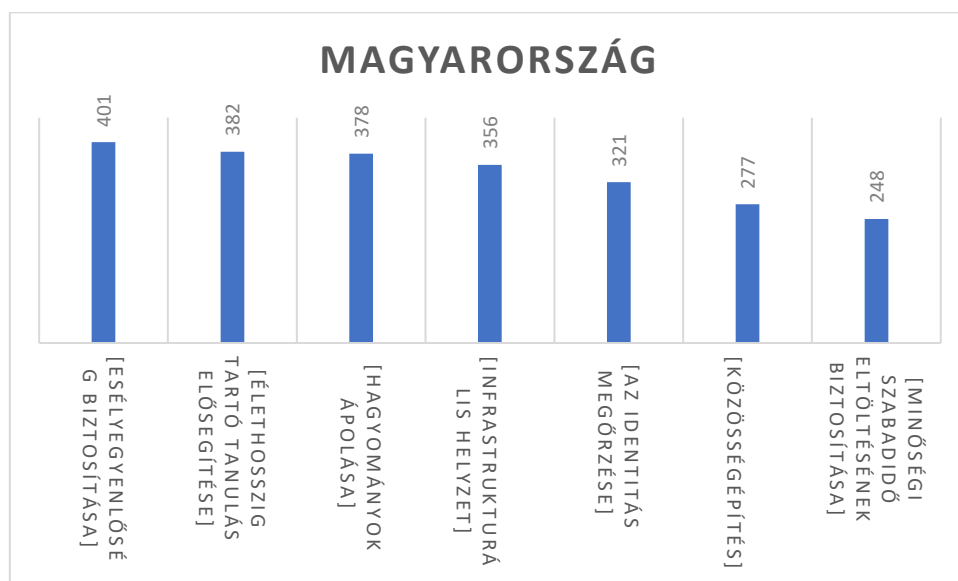
Amit pedig jó, ha valamennyi intézmény és kolléga megjegyez, hogy a nyitottság, az elfogadás és a rugalmasság hármasa határozza meg a sikeres együttműködést és az ezekre épülő programok sikerét is.

VII.2.14. Értékek - A közösségi szinterek erősségei

Ebben a fejezetben azt vizsgáltuk meg, hogy az egyes közösségi szinterek, művelődési házak tevékenységeik során mennyire érzik magukat erősnek az alábbi területeken:

- Esélyegyenlőség
- Minőségi szabadidő eltöltésének biztosítása
- Az identitás megőrzése
- Hagyományok ápolása
- Közösségépítés
- Infrastrukturális helyzet
- Élethosszig tartó tanulás elősegítése

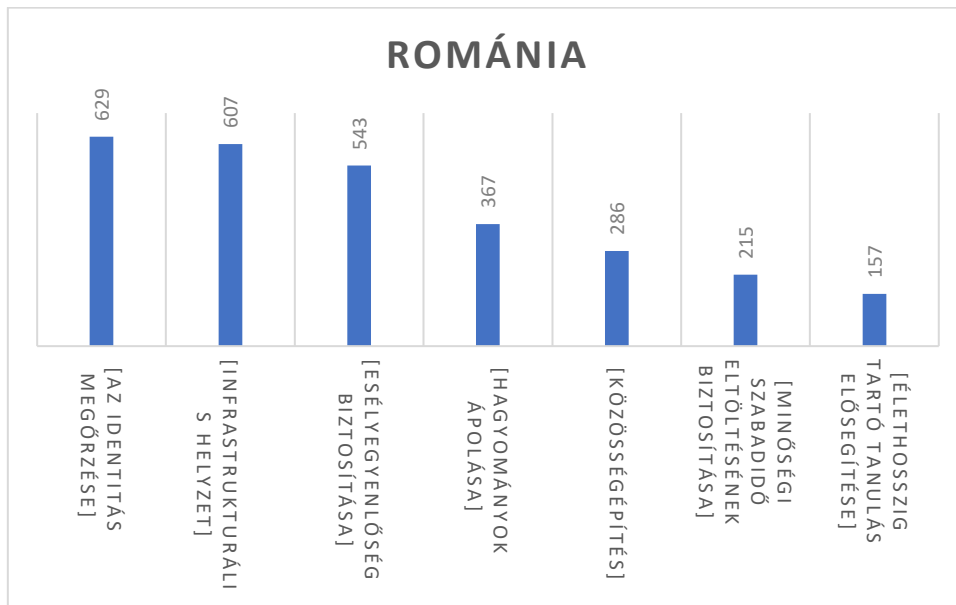
A kérdőívet kitöltőket arra kértük, hogy rangsorolják a településen működő művelődési házak erősségeit a fenti dimenziókban, egy skálán, ahol az 1 legjellemzőbbnek a 7 pedig a legkevésbé jellemzőt jelentette. Ezt követően az egyes dimenziókhoz tartozó kapott értékeket összeadtuk és születtek az alábbi eredmények.

14. ábra

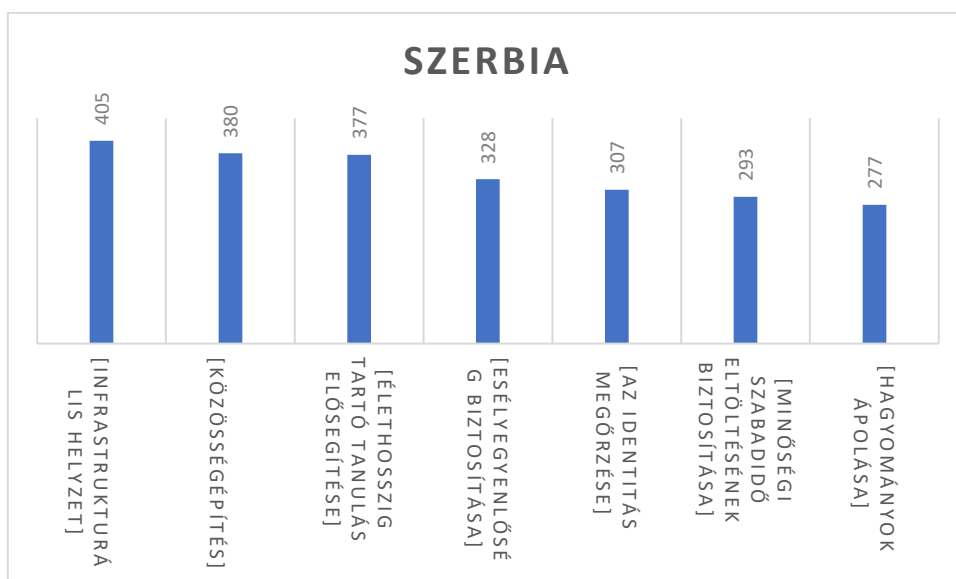
Magyarországon az esélyegyenlőség biztosítását tartják a legerősebb tényezőnek 401 ponttal, melyet az élethosszig tartó tanulás követ (382), de szorosan mögötte megjelenik a hagyományok ápolása is, mindössze 4 ponttal lemaradva (378). Az infrastruktúrát tekintve sem mondható rossznak az eredmény (378), majd sorban következő erősségnek az identitás megőrzését (321) tartják. A közösségépítés azonban a lista végére szorult a maga 277 pontjával (talán nem meglepő módon, mivel pár éve vált ez külön nevesített feladattá, egy új

módszertannal és szemlélettel), míg utolsó helyen érdekes módon a szabadidő minőségi módon való eltöltése került 248 ponttal.

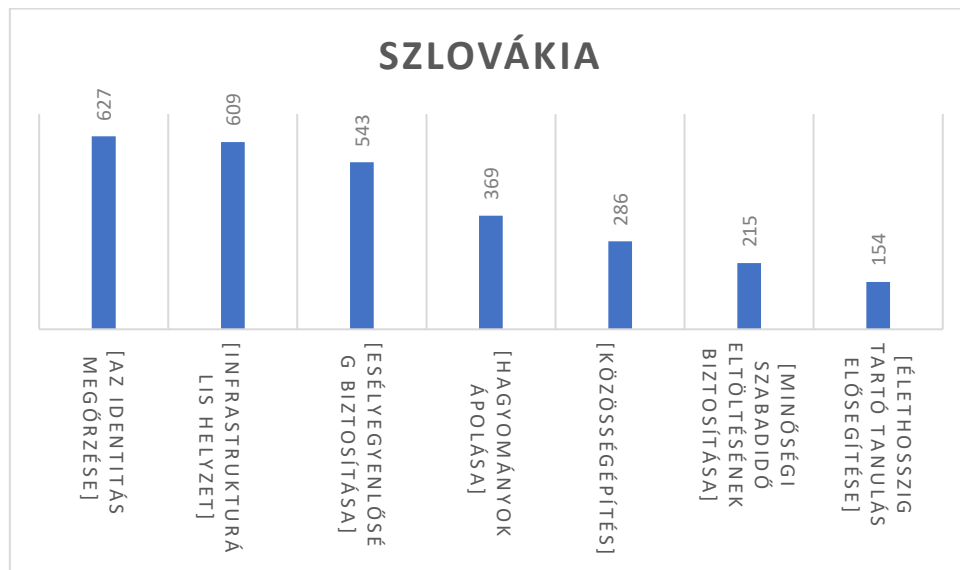
15. ábra

Romániában leginkább erősségnek az identitás megőrzését (629) vélik és az infrastrukturális helyzet is az előkelő második helyre került (607), melyet az esélyegyenlőség biztosítása követ (543). A hagyományok ápolása a rangsor negyedik helyén (367), a közösségépítés 286 pontot kapott. Utolsó előtti helyre a minőségi szabadidő eltöltésének biztosítása került (215) és sajnos az élethosszig tartó tanulás tekintetében felettlébb rossz megítélés született, hiszen csak 157 pontot kapott.

16. ábra

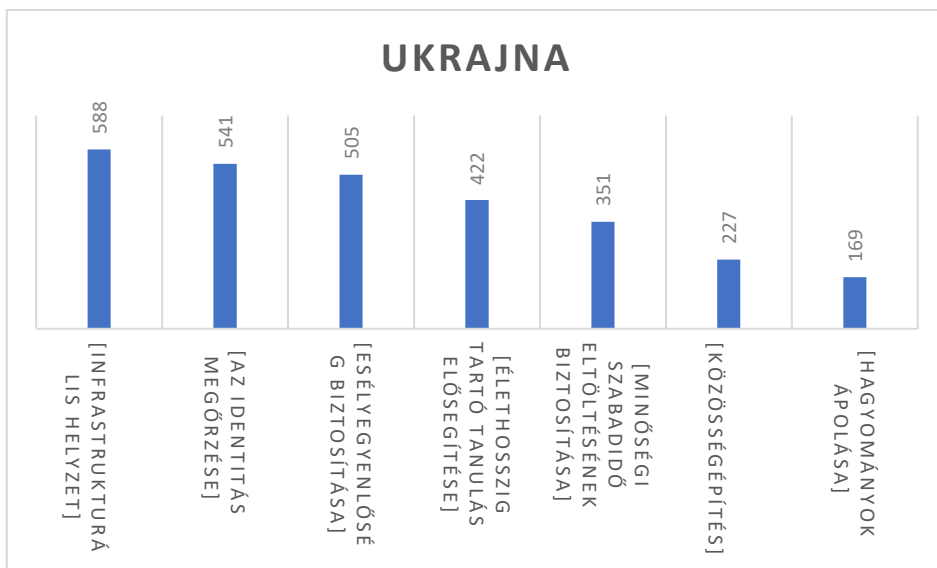
Szerbiában úgy gondolják, hogy az infrastruktúra az, amiben a legerősebbek az intézmények (405) és a közösségépítésben is nagy szerepet tudnak vállalni (380), de az élethosszig tartó tanulás is kiemelt helyet foglal el erősségeik rangsorát tekintve (377). Az esélyegyenlőség biztosításában a negyedik legerősebb erőforrásként gondolnak magukra (328), melyet az identitás megőrzése követ (307). Ötödik helyre került a minőségi szabadidő hasznos eltöltése (293) és utolsó helyen a hagyományok ápolása áll (277).

17. ábra

Szlovákiában az identitás megőrzése az, amiben a leginkább jónak vélik magukat az intézmények (627) és úgy gondolják, az infrastrukturális adottságaikra sem lehet panasz (609), valamint az esélyegyenlőség biztosítása is a harmadik legerősebb jellemvonása intézményeiknek (543). A hagyományok ápolása a negyedik helyre került (369), ötödik helyen a közösségépítés (286), hatodik a minőségi szabadidő hasznos eltöltése (215) és az élethosszig tartó tanulás sem tartozik a válaszadók véleménye szerint a kifejezett erősségeik közé a maga 154 pontjával.

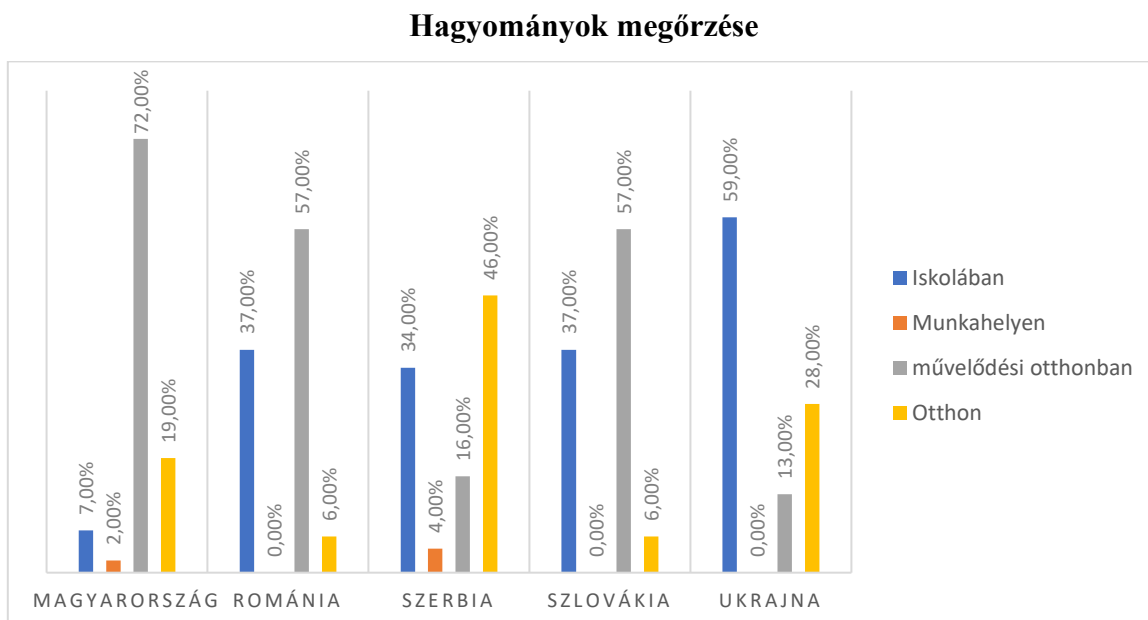
Ukrajnában az infrastrukturális helyzetet vélik a legerősebb tulajdonságaiknak a kulturális intézmények (588), második helyen az identitás megőrzése (541), de dobogós még az esélyegyenlőség biztosítása is (505). Az élethosszig tartó tanulás elősegítése és biztosítása a középműveltségben végzett (422), a minőségi szabadidő hasznos eltöltése az ötödik helyen (351), hatodik a közösségépítés (227) és utolsó a hagyományok ápolása (169) a következő, 18. ábra adatait vizsgálva

18. ábra

VII.2.15. Értékek megőrzésének helyszínei

A következőkben arra kértük a válaszadókat, hogy jelöljék meg, megítélésük szerint a következő értékek megőrzésére jellemzően hol kerül sor: iskola, munkahely, művelődési otthon vagy saját környezetükben, otthon.

19. ábra

Magyarországon kiugróan magas arányban, 72 százalékban a művelődési otthonokat jelölték meg, mint a hagyományok megőrzésének jellemző helyszínét. Ezt követi 19 százalékkal a saját környezetben megvalósuló hagyományörzés, de 7 százaléka a válaszadóknak úgy gondolja, hogy ezen tevékenységre jellemzően az oktatási intézményekben kerül sor. A munkahelyet mindössze a válaszadók két százaléka említette.

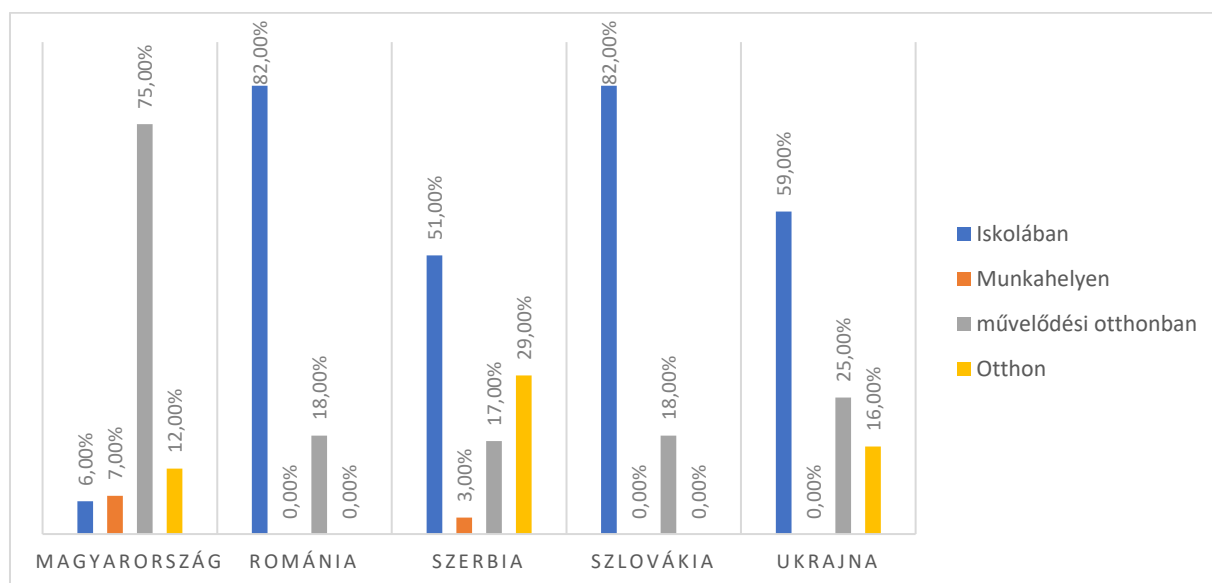
Romániában is hasonló sorrend született, csak eltérő válaszadási arányokkal. 57 százalék jelölte meg a művelődési otthonot, mint jellemző színteret a hagyományok ápolására és megőrzésére, 37 százalék az iskolát, 6 százalék pedig a saját közvetlen környezetét. A munkahelyet egy fő sem jelölte meg, mint ezen értéket közvetítő helyszínt.

Szerbiában már lényegesen más válaszok születtek a kérdés tekintetében, 46 százalék a családot jelölte meg első helyen a hagyományok közvetítésének helyszínét, melyet 34 százalékkal az oktatási intézmények követnek. A művelődési otthon 16 százalékot kapott, de a munkahelyi értékközvetítés is 4 százalékkal zárt.

Szlovákiában szintén azok aránya magas, akik úgy gondolják, hogy a hagyományok közvetítésére a művelődési otthonokban kerül sor, mely lehetőséget a válaszadók 57 százaléka jelölt meg. Ezt követi 37 százalékkal az iskola, majd 6 százalékkal a közvetlen környezet. A munkahelyet ezen ország válaszadói sem jelölték meg helyszínek.

Romániában az oktatási intézmények kaptak igen magas szavazatot, 59 százalék jelölte azt meg, mint a hagyományok ápolásának színtere. Második helyre a család került 28 százalékkal, harmadik helyen a művelődési otthonok, míg a munkahelyek itt sem kerültek fel a listára.

Nemzeti értékek megőrzése

20. ábra

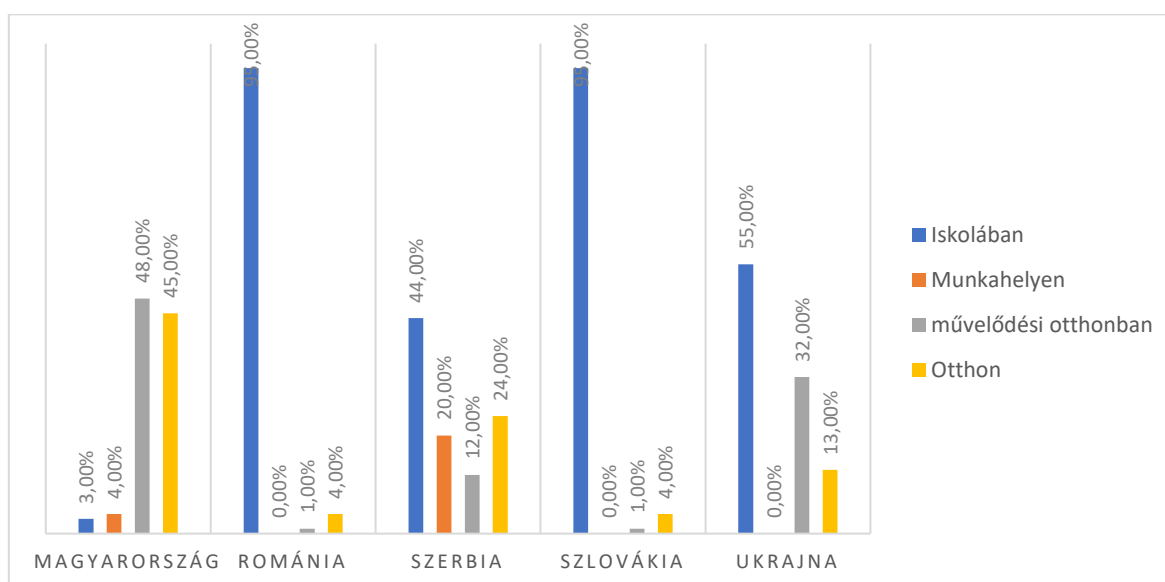
Magyarország tekintetében a legmagasabb, 75 százalék azoknak az aránya, akik a művelődési otthonokat jelölték meg, mint nemzeti értékközvetítő helyszínt. 12 százalék nyilatkozott úgy, hogy ezen értékek közvetítése jellemzően otthon, a családban zajlik, de 7 százalék szerint erre a munkahelyen, míg 6 százalék szerint az iskola is aktívan részt vállal ebben a tevékenységben. Romániában toronymagasan az oktatási intézményeket jelölték meg, 82 százalék jelölte meg ezt a választ és 18 százalék is leadta voksát a művelődési otthonokra. A munkahely és a közvetlen családi környezet nem jelenik meg a román válaszok között.

Szerbiában az előzőekhez képest heterogénebb válaszok születtek, a válaszadók 51 százaléka szerint a nemzeti értékek közvetítésére jellemzően az iskolában kerül sor, de magas a közvetlen családi környezetet megjelölők száma is (29%). A művelődési otthonok a harmadik helyre kerültek 17 százalékkal, de a munkahelyek is megjelennek 3 százalékos arányban.

Szlovákiában – hasonlóan Romániához – két helyszín került említésre, 82 százalék szerint a nemzeti értékek közvetítésére, az iskolákban kerül sor, de 18 százalék a művelődési otthonokat is fontos terepnek tartja. A család és a munkahely jelen esetben sem jelent meg a válaszokban.

Ukrajnában is magas, 59 százalék azok aránya, akik az oktatási intézményeket jelölték meg, 25 százalék szerint a művelődési otthonok, a válaszadók 16 százaléka szerint viszont a család a nemzeti értékközvetítés jellemző helyszíne. A munkahelyet egyszer sem jelölték meg.

Hagyományok ápolása

21. ábra

A hagyományok ápolásának helyszínei a válaszadók szerint szinte kiegyenlített eredménnyel jellemzően a művelődési otthonok (48%) és a közvetlen családi környezet (45%), de 4 százalék

úgy véli, hogy arra a munkahelyeken és 3 százalék szerint az oktatási intézményekben is sor kerül.

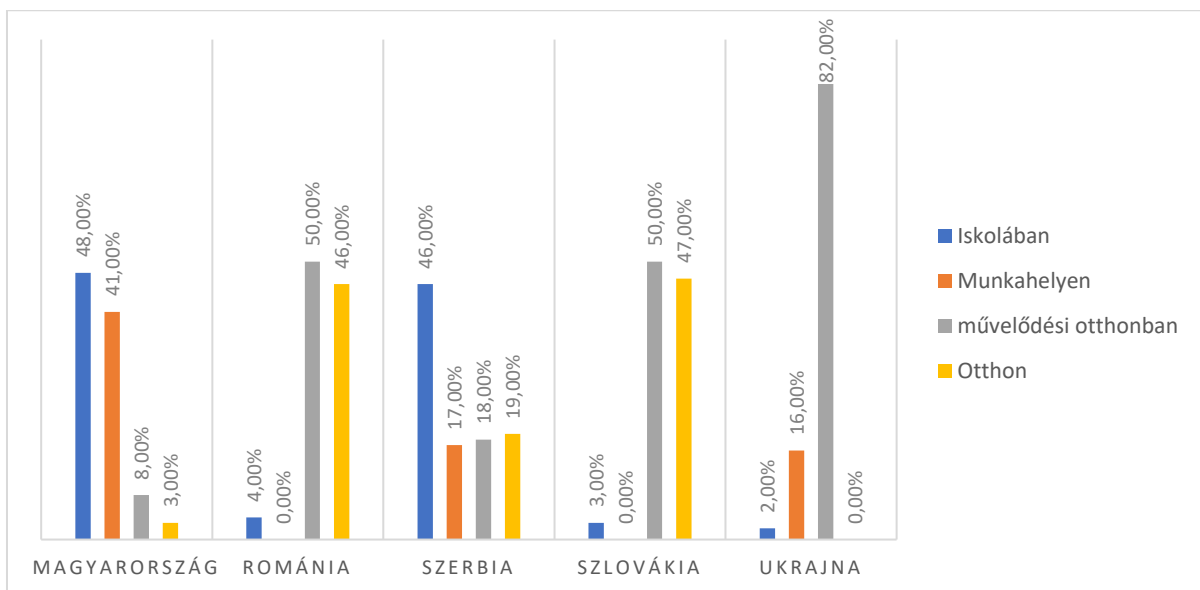
Romániában szinte egyöntetűen az iskolák azok (95%), akik közreműködnek a hagyományok ápolásában, de kapott néhány szavazatot a család is (4%), a művelődési otthonokat csupán 1% jelölte meg.

Szerbiában sokkal nagyobb a szórás ebben a tekintetben, a válaszadók 44 százaléka az iskolát jelölte meg, de jelentős szerepet vállal még a család is (24%). A többi ország válaszához viszonyítva viszonylag magas azoknak a száma (20%) akik a munkahelyeket említették, de nem elhanyagolható a művelődési otthonok szerepe is ebben a tekintetben (12%).

Szlovákiában is egyértelműen az iskolák a jellemző helyszínei a hagyományok ápolásának (95%), az eredmény pontosan ugyanaz, mint Romániában: 4% otthon, 1% művelődési otthon.

Ukrajnában is az iskolák kerültek első helyre (55%), művelődési otthon 32%, otthon 13%.

Önképzés

22. ábra

Az önképzés helyszínei a magyar válaszok alapján sorrendben a következők: 48 százalékos eredménnyel az oktatási intézmények, szorosan mögötte 41 százalékkal a munkahelyek, 8 százalék jelölte meg a művelődési otthonokat és 3 százalék a családi környezetet.

Romániában az arányok az előzőhöz képest megfordulnak, hiszen a kérdőívet kitöltők 50 százaléka látja úgy, hogy az önképzés legjellemzőbb helyszínei a művelődési otthonok, melyet

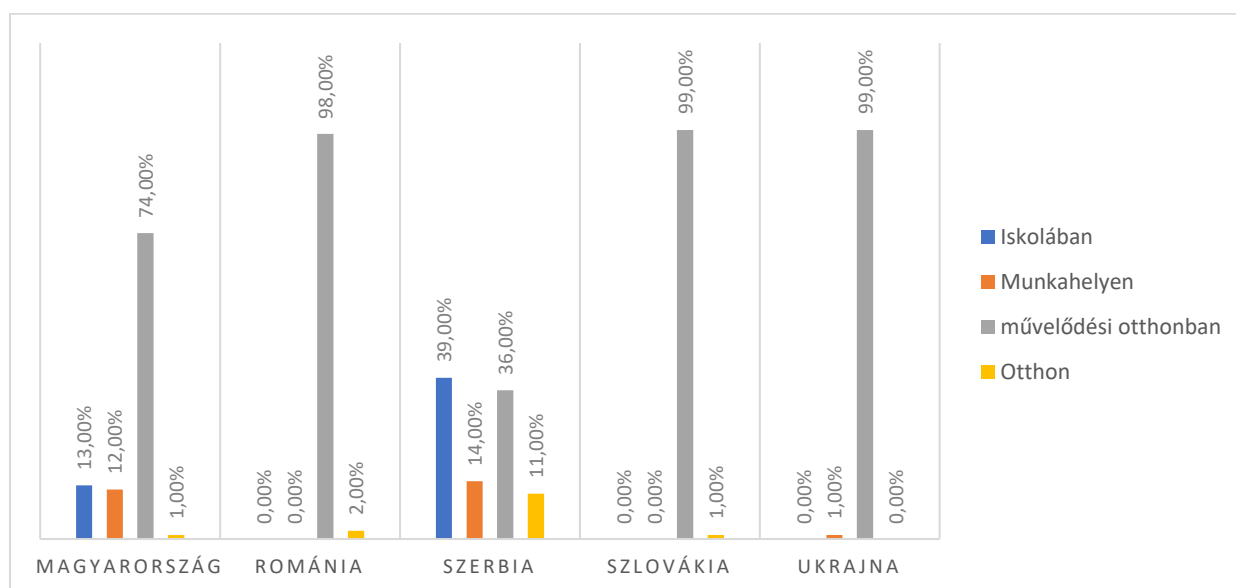
46 százalékkal a családi környezet követe. Az iskolák jelen esetben 4 százalékot kaptak, míg a munkahelyek nem jelennek meg a listában.

Szerbiában születtek a legkiegyenlítettebb eredmények: 46 százalékot kaptak az iskolák, 19 százalékot a család, 18-at a művelődési otthonok és 17-et a munkahelyek.

Szlovákiában szintén hasonló eredmények születtek, mint Romániában, 50 százalék jelölte meg a művelődési otthonokat, 47 százaléka a családot, 3 százalék az iskolákat, míg a munkahelyek szintén kimaradtak a válaszokból.

Ukrajnában egyértelműen a művelődési házak kerültek ki győztesként, 82 százalék gondolja úgy, hogy az önképzés helyszínei ezen közművelődési intézmények. 16 százalék jelölte meg a munkahelyeket, de az iskolák is megjelennek 2 százalékkal. A családi környezetet az ukrán válaszadók nem tartják jellemző helyszínnek.

Közösséghez való tartozás

23. ábra

Első ránézésre látszik, ha az összes ország összes válaszait nézzük, hogy a művelődési otthonok igen nagy arányban jelennek meg potenciális helyszíneként, ami a közösséghez való tartozást illeti.

Magyarországon valamelyest heterogén eredmények születtek, de a válaszadók 74 százaléka is a művelődési otthonokat jelölte meg, így első helyre kerültek a közművelődési intézmények. Szinte egyforma súllyal esnek még latba az iskolák (13%) és a munkahelyek is (12%) – nem hiába, mindennapjaink nagy részét ezeken a helyeken töltjük el jellemzően. A családot a

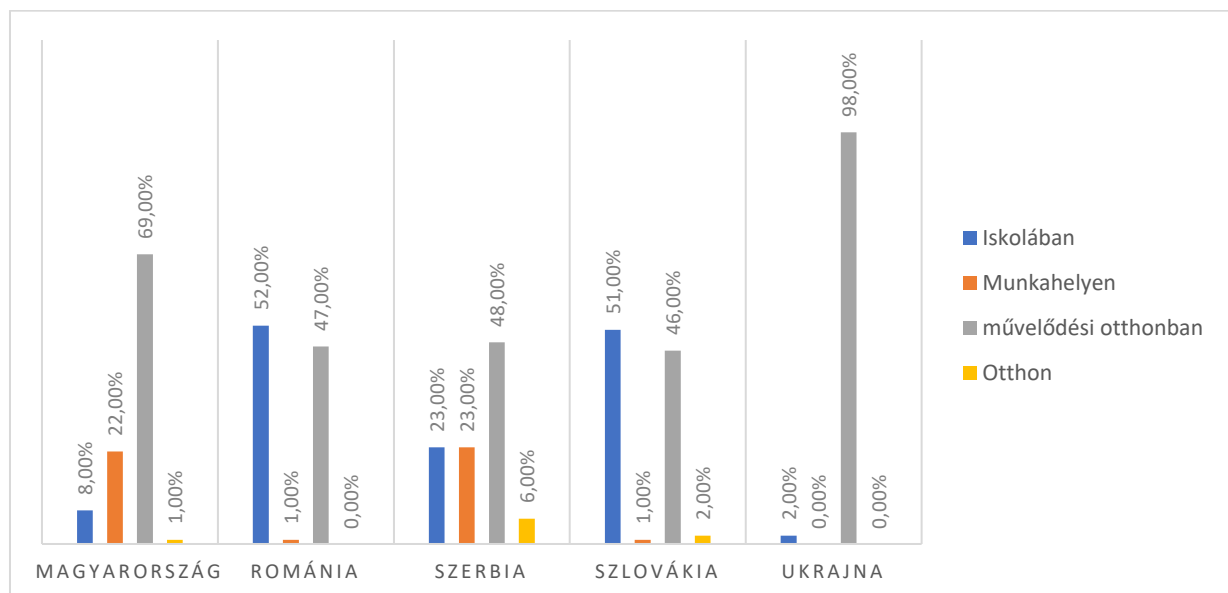
válaszadók 1% jelölte meg, bár nyilván a családukra elsősorban nem a hagyományos értelemben vett közösségként gondolunk.

Romániában toronymagasan a művelődési otthonok adják meg a közösséghez való tartozás élményét (98%), 2 százalék a családot jelölte meg.

Szerbiában, Magyarországhoz hasonlóan heterogén eredmények születtek e tekintetben, 39 százalék a válaszadóknak jelölte meg az iskolákat, 36 százalék a művelődési otthonokat, 14 százalék a munkahelyi közösségeket és a többihez képest magas azoknak a száma (11%), akik a családot jelölték meg.

Szlovákiában nincs nagyon miről beszélni, 99% a művelődési otthonokat jelölte meg, 1% a családot, csakúgy, mint Ukrajnában, ahol ez az arány 99% a művelődési otthonok és 1% a munkahelyek javára.

Multikulturális sokszínűség megőrzése

24. ábra

A multikulturális sokszínűség megőrzésének helyszínei Magyarországon jellemzően a művelődési otthonok a válaszok adatai szerint (69%), de a munkahelyek is fontos szerepet töltenek be ebben a tekintetben (22%). Az oktatási intézményeket 8 százalék jelölte meg, míg a családi, közvetlen környezetet 1 százalék.

Romániában az iskolák kerültek első helyre, a válaszadók 52 százaléka szerint ezen tevékenység elsősorban ezen intézmény falai között valósul meg, míg 47 százalék a művelődési

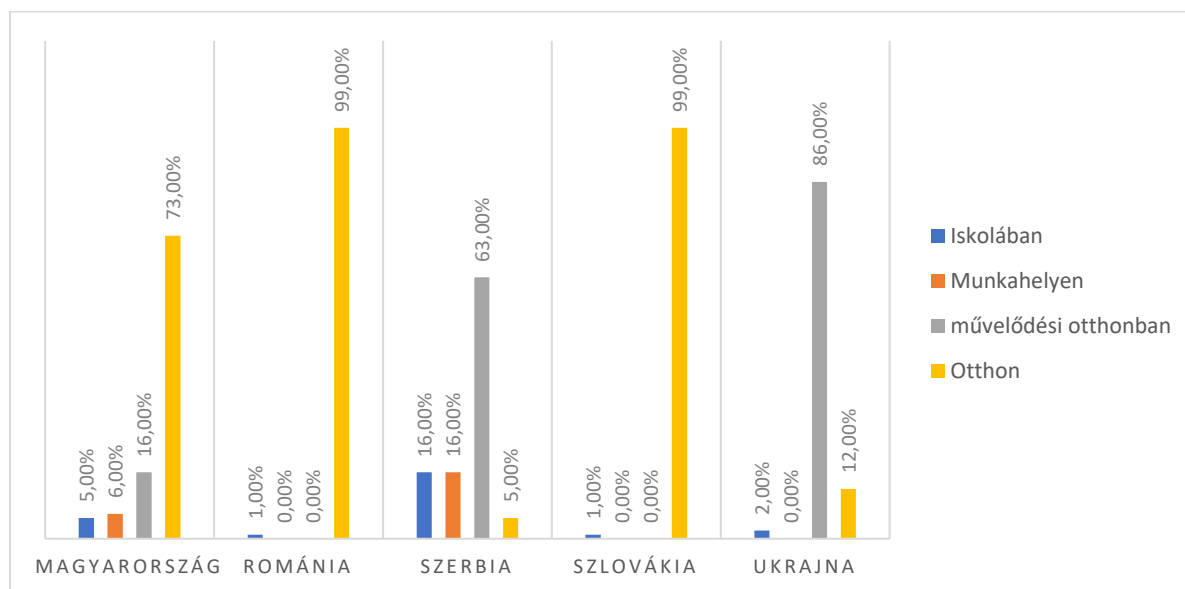
otthon falai mögött véli ezt a tevékenységet aktívan felfedezni. Nagyon kis arányban, de a munkahelyek is felkerültek a listára (1%),, míg a család nem.

Szerb viszonylatban 48 százalék a művelődési otthonokat jelölte meg, de egyenlő arányban megjelennek az oktatási intézmények és a munkahelyek is 23-23 százalékos eredménnyel, valamint a család szerepét is fontosnak tartják, ami 6 százalékot kapott.

A szlovák adatok a román eredményekkel szolgálnak, hiszen 51 százalék szerint az iskolák a multikulturális sokszínűség tipikus helyszínei, melyet 46 százalékkal a művelődés otthonok követnek. A család 2%, a munkahelyek 1%-os eredménnyel végeztek.

Ukrajnában a leginkább egyértelmű, hogy mely helyszín tölte be leginkább ezen funkciót: a válaszadók 98 százaléka a művelődési otthonokat jelölte meg, 2 százalék az iskolákat, így a munkahelyek és a családi környezet nem szerepel ezen a listán.

Testi – lelki egészség ápolása

25. ábra

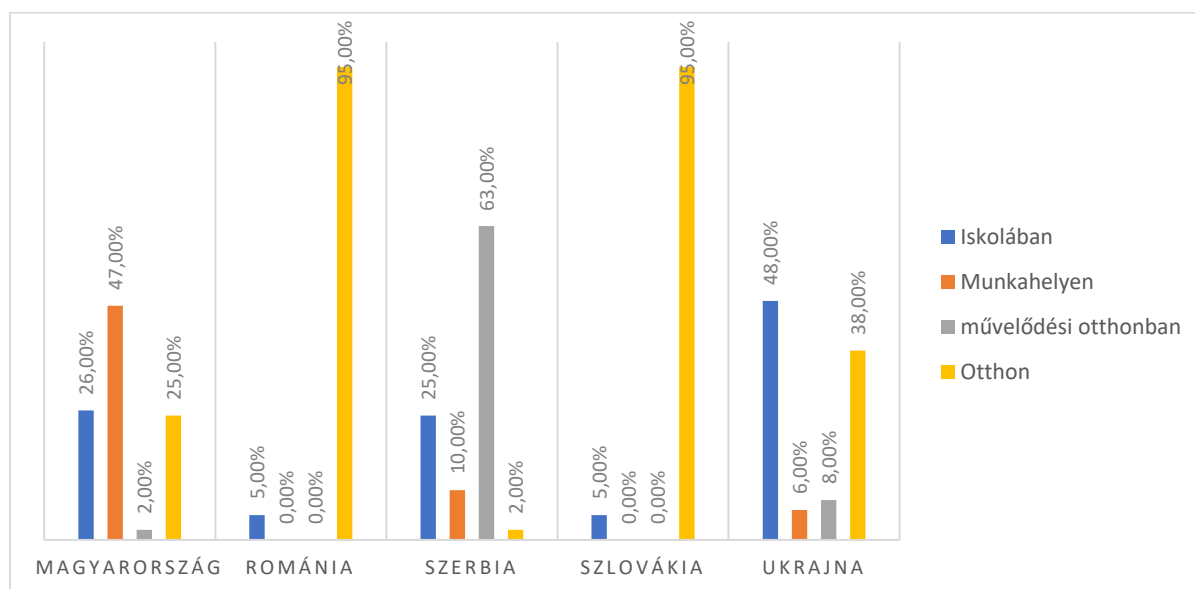
Ha megtekintjük a grafikont, a testi – lelki egészség megőrzésének is megvannak a viszonylag tipikus helyszínei a válaszadók véleménye alapján, mely szerint Magyarországon szinte egyértelműen a család az, ahol ez a jólléti állapot megvalósulhat (73%). Nem elhanyagolható módon a művelődési otthonok, mint egyfajta mesterséges támogatórendszerek is hozzájárulnak az egészség megőrzéséhez (16%) de természetesen – bár sajnos nem nagy arányban – a munkahelyek (6%) és az oktatási intézmények is megjelennek (5%).

Romániában szinte mindenki egyetért abban, hogy a család az, ahol a testi – lelki egészség megőrzése megvalósulhat (99%), de a válaszadók 1 százaléka azért az iskolákat is megjelölte.

Szerbiában a legnagyobb a szórás, ahol a válaszadók 63 százaléka a művelődési intézmények szerepét emeli, ki, aztán fej-fej mellett 16-16 százalékkal az iskolák és munkahelyek töltik be ezen egészségvédő funkciókat, míg a család itt csupán 5 százalékban jelenik meg.

Szlovákia ismételten a román eredményeket hozta: 99 százalék a család, 1% az iskolák javára. Ukrajnában a legmagasabb azoknak a válaszadóknak a száma, akik úgy vélik, hogy az elsődleges helyszín az egészség megőrzésének biztosítására a művelődési otthonok, de a család is fontos szerepet tölt be a válaszadók 12 százaléka szerint. Az iskolák nem jelentősen ugyan (2%) de megjelennek, azonban a kérdőívet kitöltők úgy gondolják, a munkahelynek semmi szerepe nincs abban, mint elsődleges helyszín, hogy jobban érezzük magunkat.

Tolerancia és tisztelet

26. ábra

Magyarországon az az eredmény született, hogy a másik ember tiszteletét és a toleranciát elsősorban a munkahelyeken vagyunk képesek elsajátítani a válaszadók 47 százaléka szerint, de az oktatási intézményeknek és a nukleáris közösségeknek, a családnak is nagy szerepet tulajdonítanak abban, hogy ez az attitűd kialakuljon (26 és 25 százalék). A művelődési otthonok azonban nem kapnak nagy szerepet a válaszadók 2 százaléka szerint.

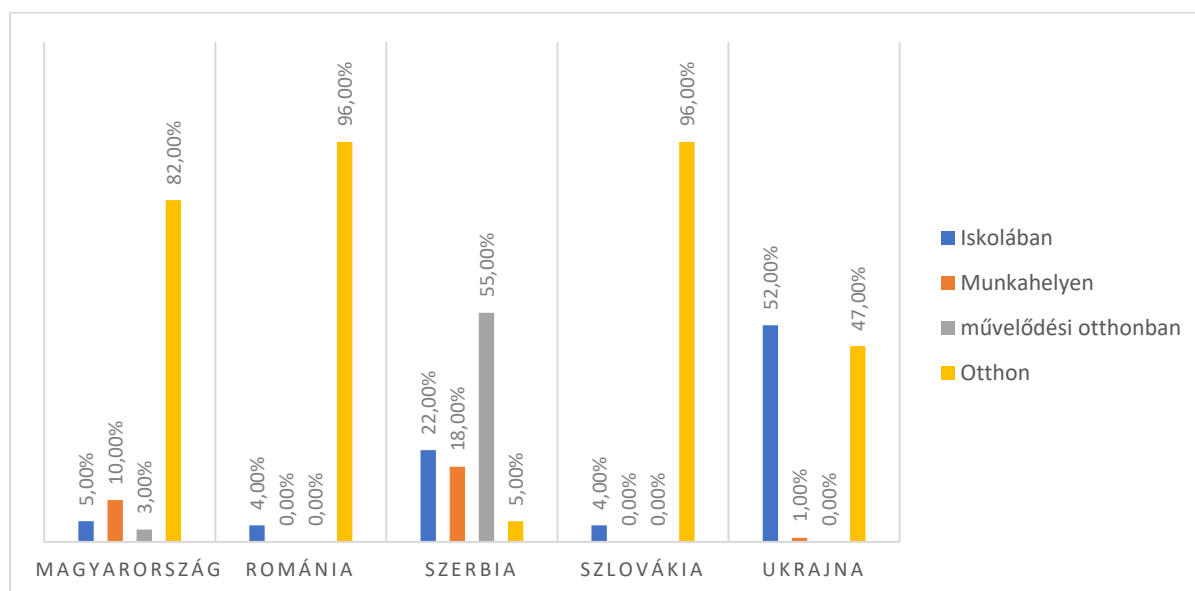
Romániában és Szlovákiában újfent ugyanaz az eredmény született, mindkét országban úgy gondolják, hogy a család az az elsődleges helyszín, ahol elsajátítjuk a tolerancia és a kölcsönös tisztelet alapjait (95%), de az iskolákat is megjelölte 5-5 százalék.

Szerbia az egyetlen olyan ország, ahol kiugróan magas azoknak a száma, akik primer helyszínek vélik a művelődési otthonokat e tekintetben, de viszonylag magas azoknak a száma is, akik az iskolák fontosságát emelték ki (25%). A munkahelyeket is említette 10 százalék, de a család nem tartozik tipikusan az elsődleges helyszínek közé (2%).

Szlovákiában a válaszadók nagyon magas száma, szám szerint 95 százalékuk jelölte meg ebben a témában a családot, ám az iskolák is szerephez jutnak az eredmények szerint (5%). A munkahelyet és a művelődési otthonokat nem jelölték meg elsődleges helyszíneként.

Az ukrán eredmények szerint az iskolák az elsődleges terepei a tolerancia és a tisztesség elsajátításának (48%), de ugyanilyen fontosnak tartják az otthonról hozott mintákat is (38%). A művelődési otthonok itt a primer jelölések 8 százalékát, a munkahelyek a 6 százalékát kapták.

Önzetlenség

27. ábra

Az önzetlenség elsajátításának helyszíneiben vannak egyértelmű győztesek – szinte minden országban a családot gondolják elsődleges érték közvetítőnek, ami talán nem is annyira meglepő.

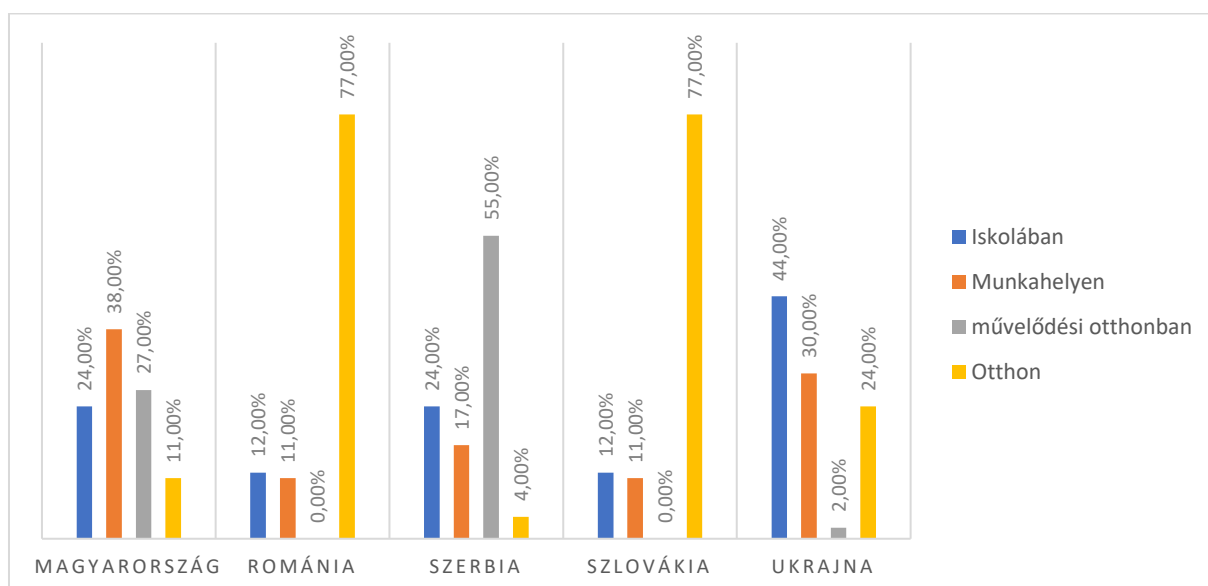
Magyarországon így gondolja a válaszadók 82 százalékára, de fontos szerepet tölt be ebben a munkahely közösség (10%), az iskolák (5%) és a művelődési otthonok is (3%).

Romániában és Szlovákiában vélik úgy a legeggyértelműbben, hogy a közvetlen környezet az, ami hozzájárulhat az önzetlenség kialakításához: mindkét országban 96 százalék jelölte meg az otthonát és 4 százalék a különböző oktatási intézményeket.

Szerb viszonylatban születtek a leginkább eltérő válaszok. 55 százalék gondolja úgy, hogy elsődlegesen a művelődési házaknak jut az önzetlenség kialakításában kimagasló szerep – ki is magaslik a maga 55 százalékával. Fontosnak tartják még a válaszadók az iskolák szerepét (22%), a munkahelyi környezetet (18%), ám érdekes módon itt a legkisebb azoknak a száma, akik a családot jelölték meg ebben a témában – mindössze 5 százalék.

Ukrajnában két nagyobb „toronyt” fedezhetünk fel, melyből a magasabbik az iskolai intézményeket (52%) jelöli, a valamivel kisebb pedig a családot (47%). Azért nagyon kis arányban, de a munkahelyek is megjelennek, mint érték közvetítők (1%), ám a művelődési otthonok nem foglalnak el primer helyet az önzetlenség kialakításának tekintetében.

Kreativitás

28. ábra

Kreativitás szempontjából Magyarországon a munkahelyek azok, ahol elsődlegesen szert tehetünk konstruktív énkibontakoztatására: a válaszadók 38 százaléka jelölte meg azt elsődleges helyszínnek. Ezt követik 27 százalékkal a művelődési otthonok, majd az iskolák 24 százalékkal, utolsó helyre pedig a család került 11 százalékkal.

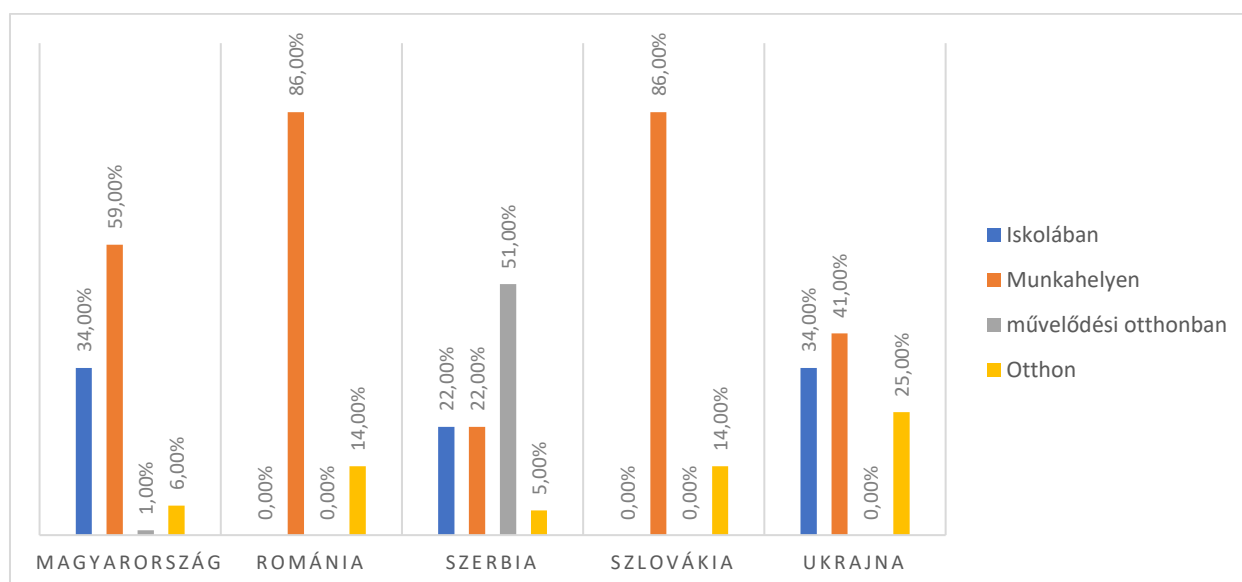
Romániában toronymagasan a családot jelölték meg, mind elsődleges helyszínt, ahol kreativitást tanulhatunk, hiszen a válaszadók 77 százaléka jelölte meg ezt a választ. Ha figyelmesek vagyunk, akkor az adatok a szlovák válaszokkal mutatnak ismételt nem csekély hasonlóságot, hiszen mindkét országban ugyanez az eredmény született. 12-12 százalék az

iskolák és 11-11 százalék a munkahelyek javára. A művelődési otthonok egyik országban sem kerültek említésre.

Szerbiában a művelődési otthonok emelkednek ki kreativitást átadó terepek tekintetében, hiszen 55 százalék jelölte azt meg primer helyszínnek. 24 százalék az oktatási intézményeket, 17 százalék a különböző munkahelyeket és 4 százalék a családot.

Ukrajnában 44 százalékkal az iskolák töltik be elsődlegesen ezt a funkciót, de 30 százalék gondolja úgy, hogy a munkahelyek azok, ahol ezen képesség elsődlegesen fejleszthető. 24 százalék jelölte meg a családot, míg a művelődési otthonok a voksok alacsony számát kapta – 2 százalék.

Kemény munka értéke – szorgalom

29. ábra

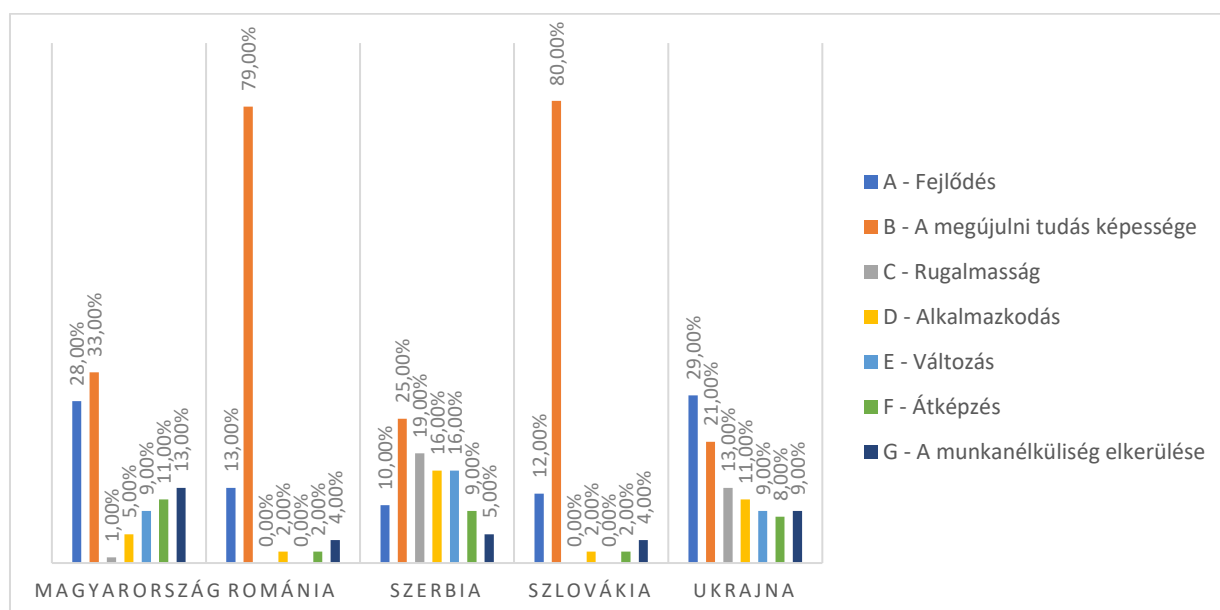
Munka és szorgalom. Nem meglepő, hogy a két képesség tipikusan két helyen fejleszthető elsődlegesen. Magyarországon a válaszadók véleménye szerint 59 százalékos jelöléssel erre a munkahelyen kerül sor, de 34 százalék az iskolákat is megemlíti. 6 százalék a családot, 1 százalék pedig a művelődési otthonokat.

Románia és Szlovákia – szintén nem meglepő módon – szinte ugyanazokat az eredményeket hozza: elsődleges helyszín munka és szorgalom tekintetében a foglalkoztatók (86-86%), vagy a család (14-14%). Válaszaik azt sugallják, hogy szorgalmat és munkát sem az iskolákban, sem a művelődési otthonokban nem sajátíthatunk el.

Szerbiában egyedülként a művelődési otthonokat jelölték meg elsődleges helyszínek (51%), de 22-22 százalékkal megjelennek az oktatási intézmények és a munkahelyek is. A családot a válaszadók 5 százaléka jelölte meg.

Ukrajnában a Magyarországihoz hasonló válaszok születtek, 41 százalék szerint a munkahely az elsődleges terepe ezen képességek kibontakoztatásának, 34 százalék szerint az iskolák, 25% szerint pedig a család. A művelődési otthonok e tekintetben nem jutnak elsődleges szerephez a válaszokat figyelembe véve.

VII.2.16. Az élethosszig tartó tanulás vizsgálata

30. ábra

A lifelong learning, azaz az egész életen át tartó tanulás minden, az életünk során folytatott olyan tanulási tevékenység, melyet a tudás, a készségek és kompetenciák fejlesztésének céljával folytatunk egyéni, állampolgári/civil, társadalmi és/vagy foglalkoztatási perspektívában – szól a definíció. Ez azt jelenti, hogy a lifelong learning fogalma magában foglal minden tanulást, művelődést, ismeret- és tapasztalatszerzést, amely az óvodás kortól a felsőoktatáson át egészen életünk végéig történik. Célja alapvetően a kulcskompetenciák és alapkészségek, képességek kialakítására, megszerzésére irányul az együttműködés készségének elsajátítása, fejlesztése mellett.

Ha az egyes személyes értékeléseket vizsgáljuk, Magyarországon a válaszolók 33 százaléka gondolja úgy, hogy az élethosszig tartó tanulás a megújulni tudás képességét jelenti, 28 százalék szerint a fejlődést, 13 százalék a munkanélküliség elkerülését véli benne megtestesülni, 11

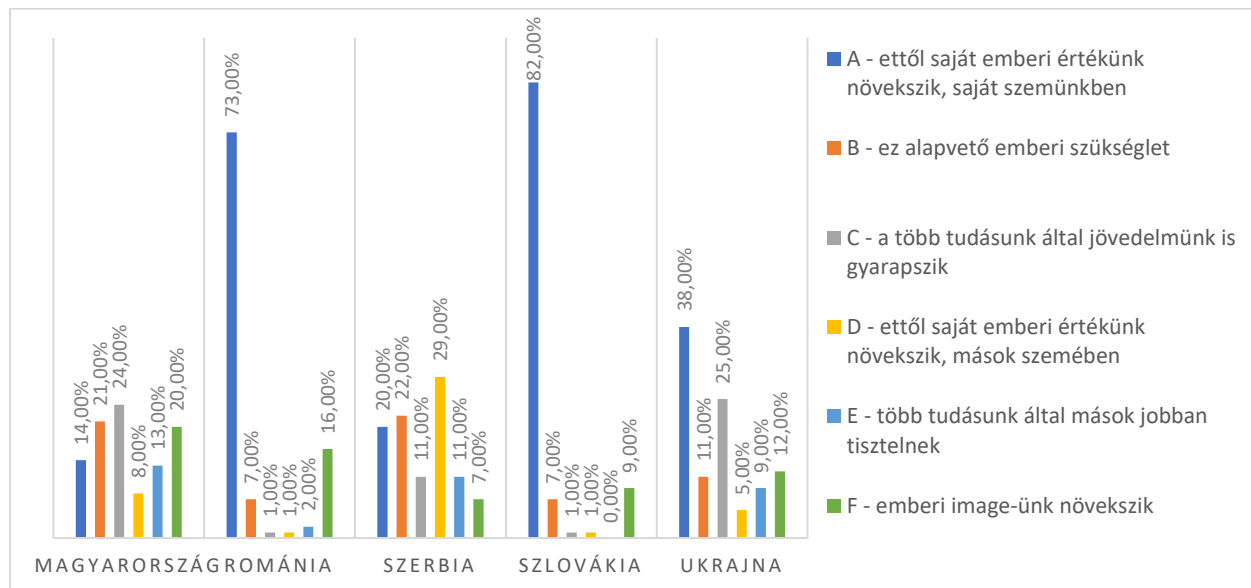
százalék az átképzésre gondolt, 9 százalék a változással definiálja, 5 százalék szerint ez egyfajta alkalmazkodás, míg a rugalmasságot a válaszadók 1 százaléka jelölte meg.

Romániában és Szlovákiában ebben a kérdésben is szinte összebeszéltek: 79 és 80 százalék azok aránya, akik szerint az élethosszig tartó tanulás egyenlő a megújulásra való képességgel, 12 és 13 százalék véli úgy, hogy ez valamilyen fejlődést jelent, 4-4 százalék a munkanélküliség elkerülésének a lehetőségét látja benne, de szavazatot kapott az átképzés és az alkalmazkodás is 2-2 százalékkal. A rugalmasság és a változás nem került fel a listára.

Szerbiában eléggé megoszlanak a válaszok, 25 százalék azonosítja az élethosszig tartó tanulást a megújulni tudás képességével, 19 százalék a rugalmassággal és 16-16 százalék az alkalmazkodással és a változással. 10 százalék gondol a fejlődésre, 9 százalék az átképzésre és 5 százalék a munkanélküliség elkerülésére.

Ukrajnában 29 százalék véli úgy, hogy ezen tevékenység a fejlődést jelenti, 21 százalék szerint a megújulni tudás képességét. 13 százalék a rugalmassággal azonosítja, 11 százalék az alkalmazkodással, 9-9 a változással és a munkanélküliség elkerülésével és 8 százalék szerint az élethosszig tartó tanulás az átképzést jelenti.

Az egész életen át tartó tanulás azért szükséges, mert...

31. ábra

De hogy miért van egyáltalán szükség az egész életen át tartó tanulásra, arra a következő válaszokat kaptuk. A magyar válaszadók igen heterogén válaszokat fogalmaztak meg, 24 százalék szerint a megszerzett tudás a jövedelem növekedésével jár, 21 százalék szerint ez alapvető emberi szükséglet, míg 20 százalék szerint emberi image-ünk növekszik általa. 14

százalék gondolja úgy, hogy ettől a saját emberi értékünk növekszik a saját szemünkben, 13 százalék szerint mások a gyarapodó tudásunknak köszönhetően jobban tisztelnek bennünket és 8 százalék vallja, hogy ettől saját emberi értékünk növekszik, mások szemében.

Romániában és Szlovákiában ismét közel azonos eredmények születtek, a Szlovákok 82, míg a Románok 73 százaléka véli úgy, hogy saját emberi értékünk növekszik a saját szemünkben, 16 és 9 százalék szerint az emberi image-re van hatással és 7 – 7 százalékuk szerint ez egy az életen át tartó tanulás egy alapvető emberi szükséglet. A román és szlovák válaszok 1-1 százaléka szerint jövedelem gyarapodás érhető el általa és növekszik saját értékünk mások szemében, de míg a románok 2 százaléka úgy gondolja, hogy a többlet tudás által mások tisztelnek bennünket jobban, addig a szlovák válaszadók egyike sem gondolja azt így.

Szerbiában már nagyobb szórás fedezhető fel, 29 százalékuk szerint saját emberi értékünk növekszik mások szemében, 22 százalék adta le a voksát a mellett, hogy ez alapvető emberi szükséglet, 20 százalékuk pedig saját ember értékük növekedését értik alatta a saját szemükben. 11 – 11 százalék lett azok válaszok aránya, akik azt mondják, hogy jövedelemgyarapodás és mások általi nagyobb tisztelet érhető el az élethosszig tartó tanulás által, míg 7 százalékuk szerint emberi image-ünk növekszik.

Az ukrán válaszadók ebben a tekintetben befelé figyelnek, saját maguk értékelése növekszik a 38 százalékuk szerint, 25 százalékuk jövedelem gyarapodást vár, 12 százalék szerint az image-re van hatással, 11 százalék pedig azt mondja, ez alapvető emberi szükséglet. A mások általi tisztelet növekedését 9 százalék fogalmazta meg, 5 százalékuk pedig úgy véli, saját emberi értékünk fog növekedni mások szemében.

VII.2.17. A művelődési házak hozzájárulása az egész életen át tartó tanuláshoz

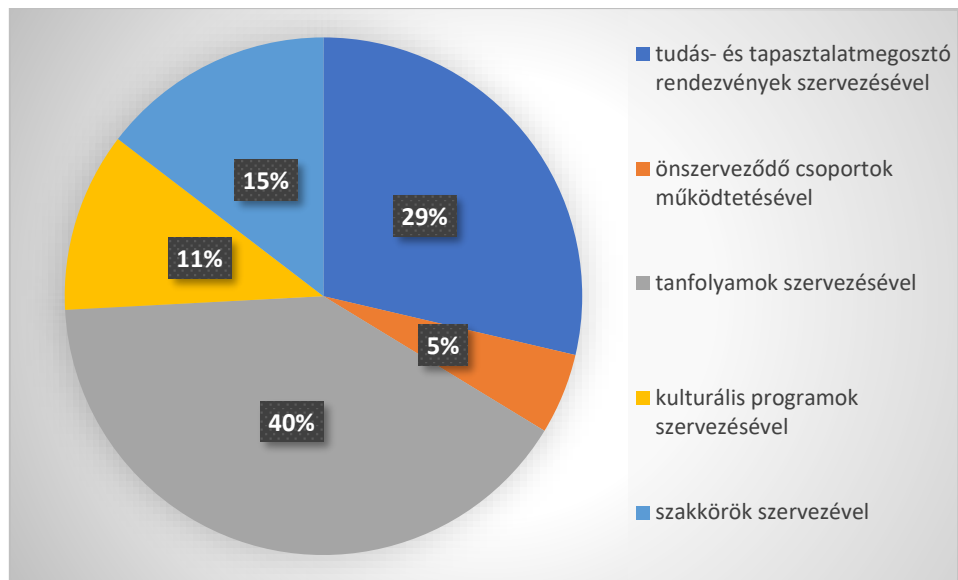
Az utolsó három blokkban olyan kérdéseket tettünk fel amiken keresztül még mélyebben megismerhetők a kitöltésben résztvevők sokszínű és egyéni gondolatait, mivel több válasz is megjelölhető volt.

A választási lehetőségek a következők voltak:

- tudás- és tapasztalatsmegosztó rendezvények szervezésével
- önszerveződő csoportok működtetésével
- tanfolyamok szervezésével
- kulturális programok szervezésével
- szakkörök szervezésével

Az első kérdésünk az volt, hogy véleményük szerint a művelődési házak hogyan járulnak hozzá az egész életen át tartó tanuláshoz? A különböző válaszokat számait összegezve az alábbi eredmények születtek országonként:

Magyarország

32. ábra

1. Tanfolyamok

A legtöbb válasz erre a lehetőségre esett, 40%-os említéssel, vagyis a résztvevők a formalizált tanulási formát részesítik előnyben, illetve támasztanak igényt a közművelődési intézmények elé az élethosszig tartó tanulás elősegítése érdekében.

2. Tudás- és tapasztalatmegosztó rendezvények

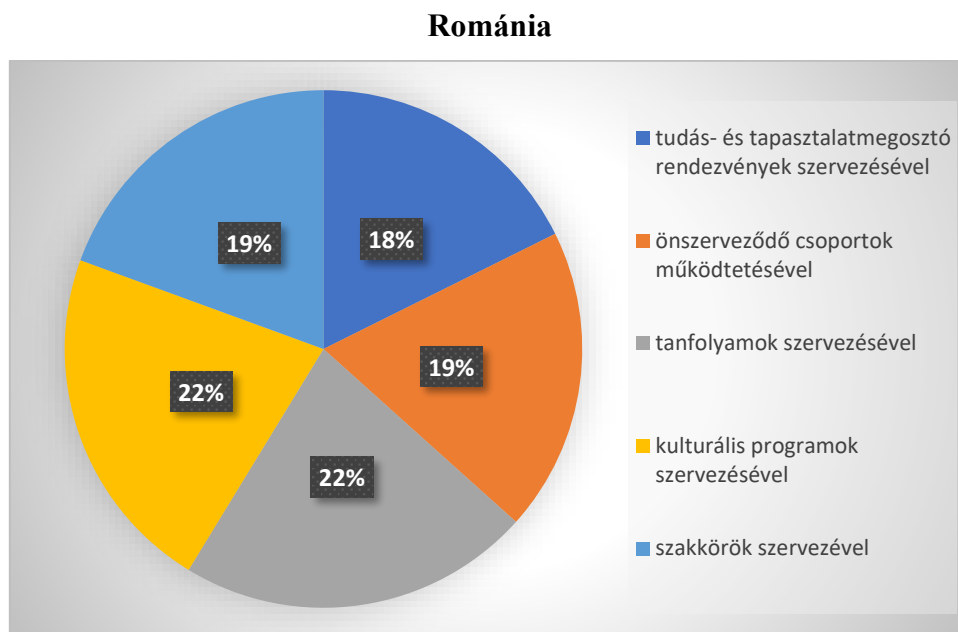
Ezt a lehetőséget jelölték meg a legtöbben, szám szerint az említések 29 százaléka azt jelzi, hogy az egész életen át tartó tanuláshoz ezen formális vagy informális rendezvények is hozzásegítik a résztvevőket.

3. Szakkörök szervezése

Az említések 15 százaléka szerint a különböző szakkörökön keresztül vezet a út az élethosszig tartó tanulás megvalósulásához és a művelődési intézmények erre kell, hogy fókuszáljanak.

4. A kulturális programokat a válaszok 11 százalékában jelölték meg a válaszadók.

5. Végezetül utolsó helyen az önszerveződő csoportok kerültek említésre, már tanulást elősegítő közeg vagy technika, a válaszok 5 százaléka esett ezen fejlesztési formára.

33. ábra

1. Tanfolyamok szervezésével; Kulturális programok szervezésével

A román válaszadók két olyan tanulási formát emelt ki, ami véleményük szerint hozzájárul az élethosszig tartó tanulás megvalósulásához, 22-22 százalékos arányban született ez az eredmény.

2. Önszerveződő csoportok működtetésével; Szakkörök szervezésével

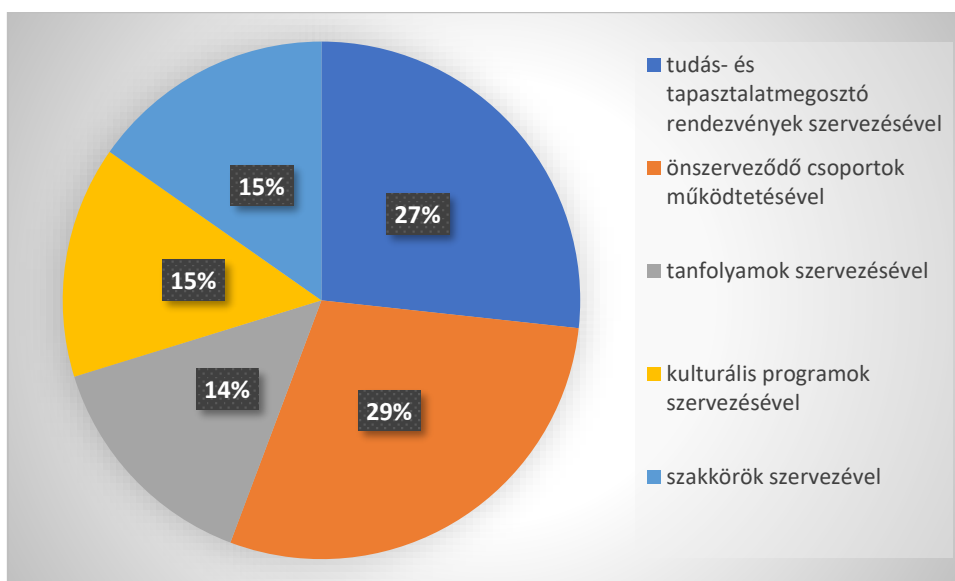
Nem sok különbséggel az előző válaszhoz viszonyítva, de a második helyen is holtverseny alakult ki, a kitöltők 19-19 százaléka ezt a tanulási formát megjelölve

3. Tudás és tapasztalatszerző rendezvények szervezésével

Harmadik helyre, egy százalékos lemaradással kerültek az ilyen típusú rendezvények.

A román válaszadók láthatóan kevesebb szórással sorolták be a különböző típusú, formális, nem formális és informális, fejlődéshez, a tudás gyarapításához hozzájáruló tanulási formákat, melyet a minimális eredménykülönbségek is kiválóan reprezentálnak.

Szerbia

34. ábra

1. Önszerveződő csoportok működtetésével

A szerb adatok azt mutatják, hogy az ott élők szerint az önszerveződő csoportok lehetnek a leghatékonyabb tanulási formák, az erre leadott jelölések aránya körükben eléri a 29 százalékot.

2. Tudás és tapasztalatszerző rendezvények szervezésével

A kölcsönös tapasztalatszerző programok nem sokkal maradnak el az önszerveződő csoportok mögött, hiszen csak két százalékkal kevesebb, 27 százalékos arányban esett erre a kérdőívet kitöltők választása.

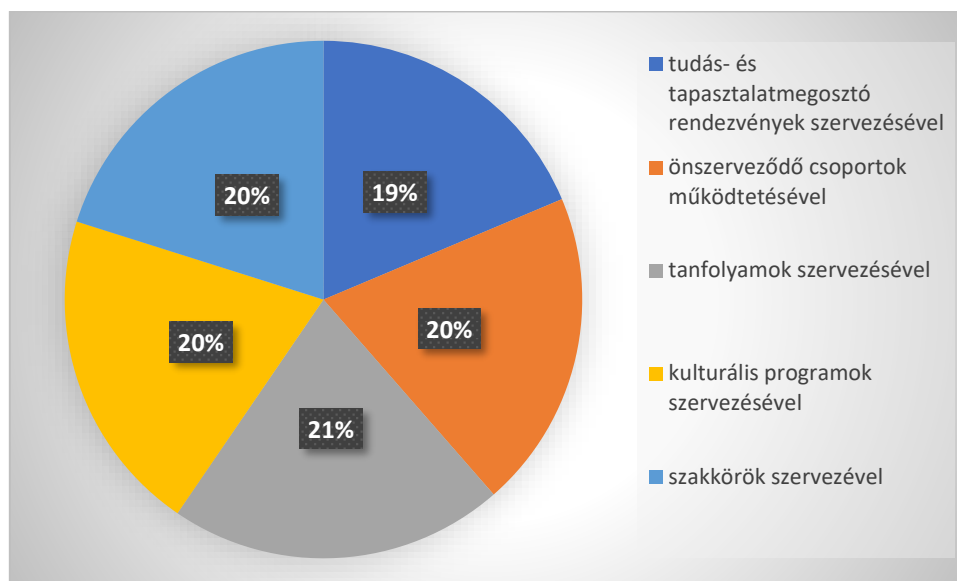
3. Szakkörök szervezésével; Kulturális programok szervezésével

A különböző tematikájú és témájú szakkörök, melyek szintén egy kötetlenebb tanulási formát jelent, 15 százalékkal a harmadik helyre került azon a listán, ami az élethosszig tartó tanulást elősegítő művelődési formákat jelenti a szerb válaszadók számára, de a kulturális programok is hasonló megítélés alá esnek, hiszen a válaszok 15 százaléka szintén erre esett.

4. Tanfolyamok szervezésével

A formalizált, tanfolyami tanulási formákat a negyedik helyre sorolták a megkérdezett személyek, 14 százalékos válaszadási arányban.

Szlovákia

35. ábra

A szlovák válaszok alapján bátran megfogalmazhatjuk, hogy valamennyi művelődési formát egyformán vélnék hasznosnak, hiszen nagyon csekély eltérések mutatkoznak az egyes eredményeket illetően. De tartsuk magunkat a szigorúan vett számokhoz, hogy fel tudjunk állítani egyfajta prioritási sorrendet.

1. Tanfolyamok szervezésével

Első helyre kerültek ezen formalizált alkalmak, igaz nem sokkal megelőzve a többi tevékenységet: a válaszadási arány 21 százalék.

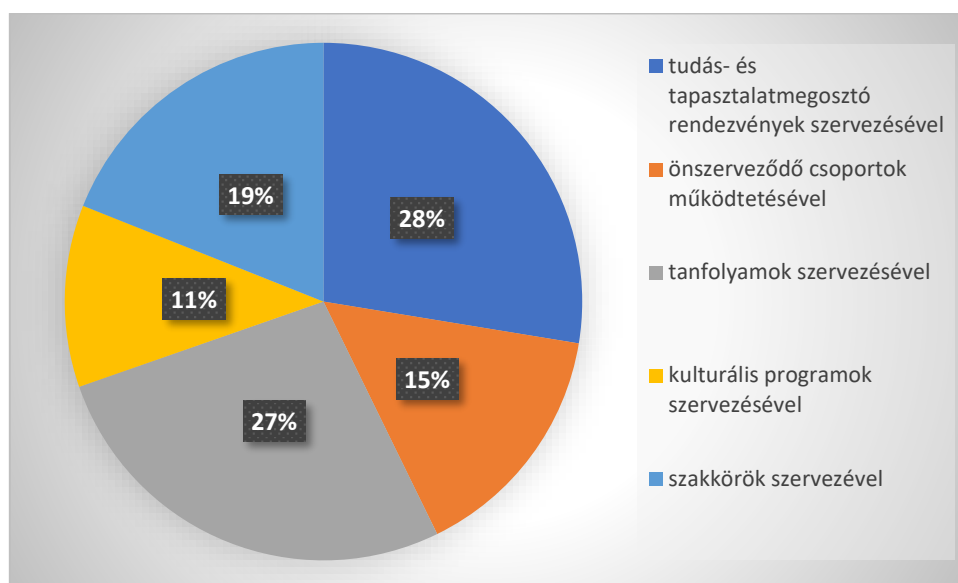
2. Önszerveződő csoportok működtetésével; Kulturális programok szervezésével; Szakkörök szervezésével

A második helyen egyformán esik latba a három tanulási forma, mindháromra esetben a leadott voksok 20 – 20 százaléka esett rájuk a választás. Azt azért fontos leszögezni, hogy ez az eredmény azt jelzi, a kérdőívet kitöltők felismerték valamennyi, az egyes tevékenységekben rejlő lehetőséget, ami az élethosszig tartó tanulás szempontjából igen-igen kívánatos attitűd.

3. Tudás és tapasztalatmegosztó rendezvények szervezésével

Ezen tanulási formára a szavazati arány 19 százalék, de az eredmények, mint látható, elenyésző különbségeket mutatnak.

Ukrajna

36. ábra

1. Tudás- és tapasztalatmegosztó rendezvények szervezésével

Ukrajnában a tudás- és tapasztalatmegosztó rendezvények a válaszok szerint azok, amelyek a leginkább hozzájárulnak az egyének élethosszig tartó tanulásának az elősegítő tevékenységéhez, 28 százalékos arányban esett ezen tanulási formára a választás.

2. Tanfolyamok szervezésével

Rögtön a tapasztalatmegosztó rendezvények után, szinte azonos mértékben tartják fontosnak a válaszadók, 27 százalékkal a második helyen szerepel ez a művelődési forma.

3. Szakkörök szervezésével

A szakkörök esetében a vizsgálat azt mutatta ki, hogy Ukrajnában dobogós helyre kerültek ezek az alkalmak, a válaszadók 19 százaléka szerint.

4. Önszerveződő csoportok működtetésével

15 százalékos jelöléssel az önszerveződő csoportok és közösségek a negyedik helyre kerültek az élethosszig tartó tanulást elősegítő listán, 15 százalék legalábbis így gondolja.

5. Kulturális programok szervezésével

A kulturális programok a voksok 11 százalékát szerezte meg, így az az ötödik helyre került.

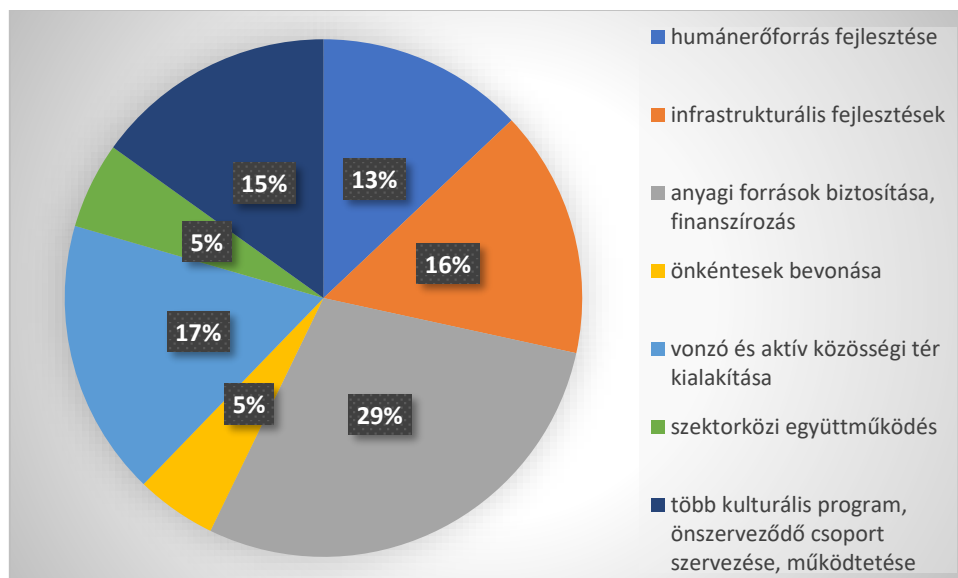
VII.2.18. Hatásos módszerek a közművelődés élethosszig tartó tanulásban betöltött szerepében

A következő blokkba arra kértük a felmérésben résztvevő országok kitöltőit, hogy a megadott dimenziók közül válasszanak ki három olyat, amit a leginkább hatásosnak vélnek a közművelődési munkában. A válaszlehetőségek az alábbiak voltak:

- humánerőforrás fejlesztése
- infrastrukturális fejlesztések
- anyagi források biztosítása, finanszírozás
- önkéntesek bevonása
- vonzó és aktív közösségi tér kialakítása
- szektorközi együttműködés
- több kulturális program, önszerveződő csoport szervezése, működtetése

Ezt követően szintén országonként feldolgozásra kerültek az adatok és az alább eredmények születtek:

Magyarország

37. ábra

1. Anyagi források biztosítása, finanszírozása

A magyar válaszok tekintetében a válaszadók szerint a közművelődési intézmények leginkább az anyagi erőforrások biztosításával és a finanszírozással járulnak hozzá, mint módszer az élethosszig tartó tanulás elősegítése érdekében. A válaszadók 29 százaléka gondolja így.

2. Vonzó és aktív közösségi tér kialakítása

A kérdőívet kitöltők 17 százaléka szerint magyar viszonylatban a második hatékony módszer a vonzó és aktív közösségi tér kialakítása.

3. Infrastrukturális fejlesztések

Rangsorban a harmadik helyre került 16 százalékkal az infrastruktúra fejlesztése, vagyis a közművelődés LLL-ben betöltött szerepének a biztosításában.

Összességében tehát Magyarországon a fenti három módszert tartják a leginkább hatékonyak a kérdést vizsgálva.

4. Több kulturális program, önszerveződő csoport szervezése és működtetése

Ezen dimenziót a válaszadók 15 százaléka jelölte meg, így az a negyedik helyre került.

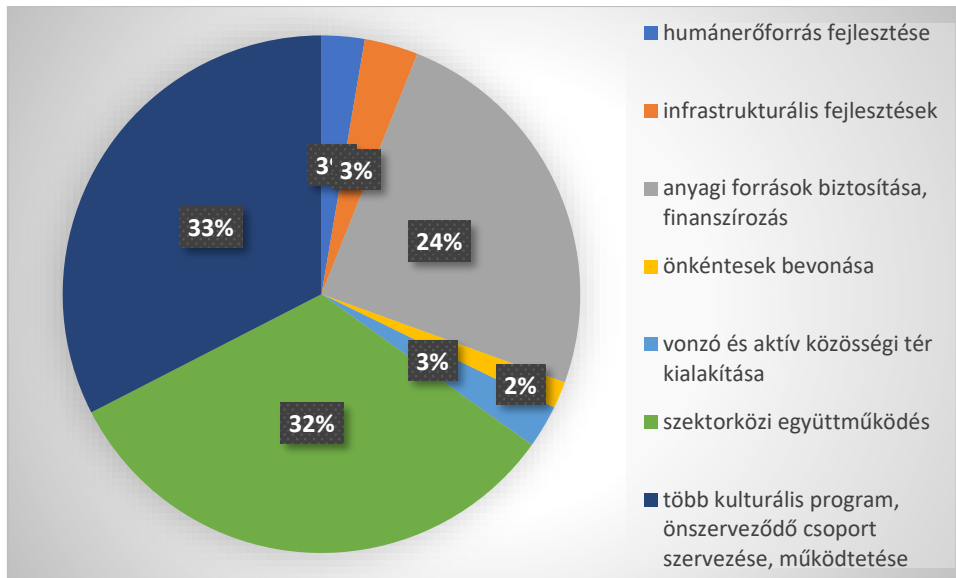
5. Humán erőforrás fejlesztés

Magyarországon ezt a módszert sem tartják kevésbé fontosnak, hiszen a kérdőívet kitöltők 13 százaléka adta le erre a szavazatát.

6. Szektorközi együttműködés; Önkéntesek bevonása

A hatodik helyen 5-5 százalékkal a szektorközi együttműködés és az önkéntesek bevonása szerepel, vagyis a legkevésbé hatékony módszernek a Magyarok ezt a kettőt tartják, ha a közművelődés élethosszig tartó szerepére gondolnak.

Románia

38 ábra

1. Több kulturális program, önszerveződő csoport szervezése, működtetése

Romániában a kérdőívet kitöltők harmada, egészen pontosan 33 százaléka úgy gondolja, hogy az élethosszig tartó tanulás elősegítésének legjobb módszere, ami a közművelődési intézmények repertoárjában rendelkezésre áll, az a még több kulturális programokban és az önszerveződő csoportokban rejlik.

2. Szektorközi együttműködés

Rögtön a nyomában a szektorközi együttműködést tartják még igazán jó módszernek és fontosnak, hiszen az esetek 32 százalékában ezt a válaszlehetőséget jelölték meg a felmérésben résztvevők.

3. Anyagi források biztosítása, finanszírozás

A harmadik helyen, szintén nagy arányban az anyagi források biztosítása, 24 százalék gondolja így.

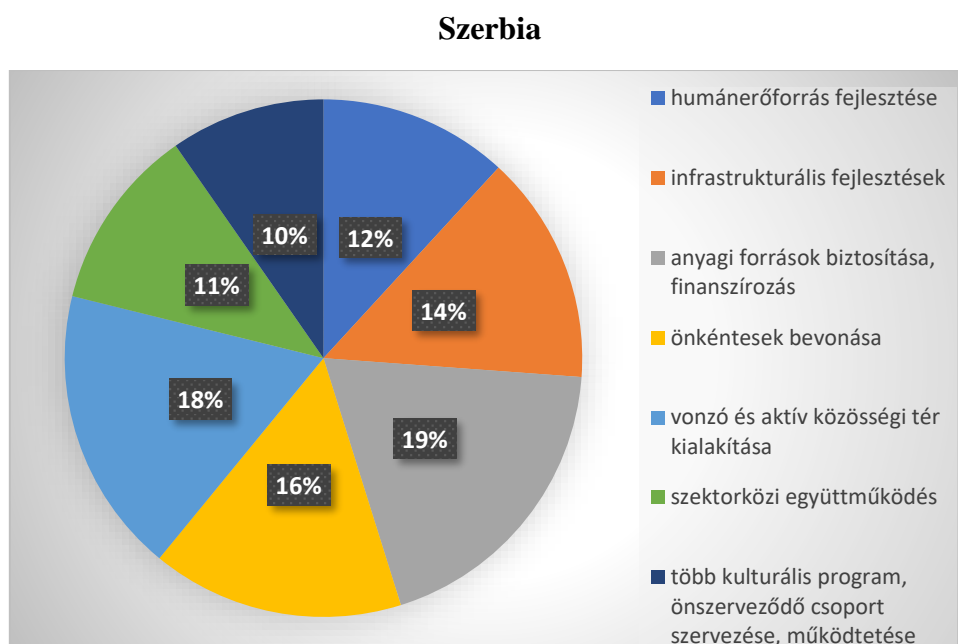
Romániában igazán erősen körvonalazódtak tehát a hasznosnak tartott módszerek, hiszen a továbbiakban erősen alulmaradnak a további technikák, hiszen pár százalékos eredménnyel az alábbi válaszok születtek:

4. Vonzó és aktív közösségi tér kialakítása; Infrastrukturális fejlesztések; Humán erőforrás fejlesztés

Mindhárom esetben 3 százalékos arányban tartják hatékony módszereknek.

5. Önkéntesek bevonása

Az önkéntesek bevonása Romániában sem végzett előkelő helyen, a válaszadók csupán 2 százaléka gondolja azt eredményesnek a kérdés tekintetében.

39. ábra

1. Anyagi források biztosítása, finanszírozás

Szerbiában a válaszadók gondolják úgy, hogy az anyagi források és a finanszírozás az első helyen van módszerek tekintetében, ha a közművelődési intézmények élethosszig tartó tanulást elősegítő módszereit vizsgáljuk – a válaszok 19 százaléka szerint.

2. Vonzó és aktív közösségi tér kialakítása

Az intézmény külső megjelenése és annak élettel való megtöltése a kitöltők szerint a második legfontosabb dolog, a 18 százalékos arányban gondolják így.

3. Önkéntesek bevonása

16 százalékos arányban pedig az önkéntesek foglalkoztatás és/vagy bevonása adja – 16 százalékkal került dobogós helyre.

4. Infrastrukturális fejlesztések

A felszereltség tekintetében a válaszadók úgy gondolják, hogy az sorrendben a negyedik helyen áll a szerb sajátosságokat figyelembe véve – 14 százalékkal.

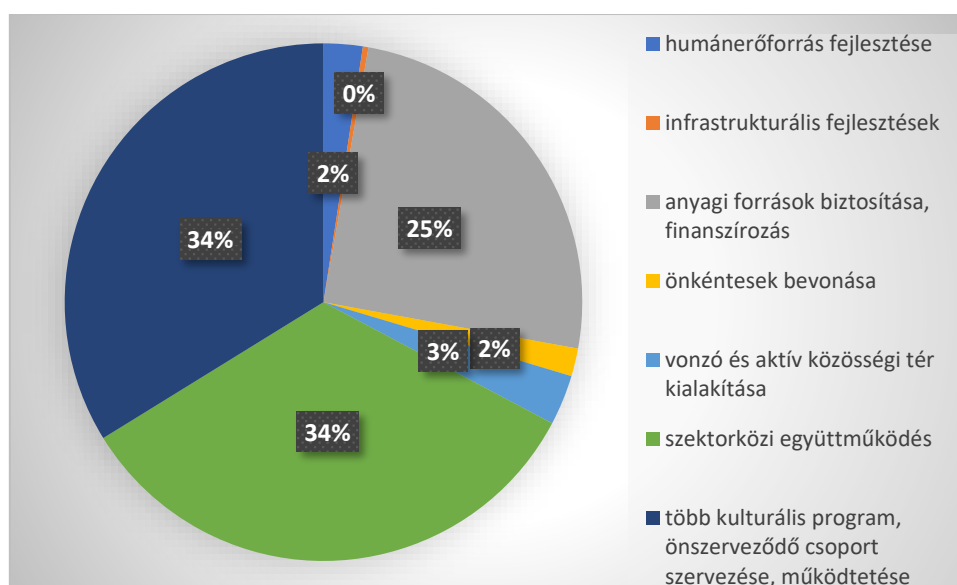
A további eredmények summázva:

5. Humánerőforrás fejlesztés – 12 %

6. Szektorközi együttműködés – 11 %

7. Több kulturális program, önszerveződő csoport szervezése, működtetése – 10%

Szlovákia

40. ábra

1. Szektorközi együttműködés; Több kulturális program, önszerveződő csoport szervezése, működtetése

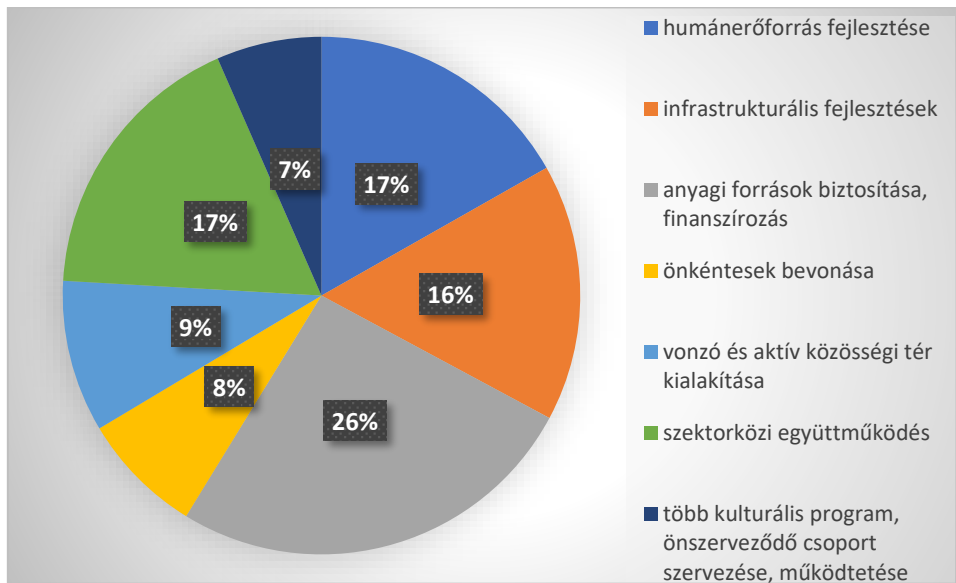
Szlovákiában a kitöltők több, mint harmada, 34 -34 százaléka szerint a szektorközi együttműködésre és a kulturális programok szervezésére kell, hogy helyeződjön a hangsúly az élethosszig tartó módszerek alkalmazása terén, így az első helyen egyértelműen ez a két tevékenység áll.

2. Anyagi források biztosítása, finanszírozás

A szlovák válaszokból is markánsan megjelenik a három fő terület, melyik az a három módszer, ami véleményük szerint kívánatos – harmadik helyen az anyagi finanszírozás, 25 százalékos válaszadási arányban.

3. Vonzó és aktív közösségi tér kialakítása – 3 %
4. Önkéntesek bevonása; Humán erőforrás fejlesztés – 2%
5. Infrastrukturális fejlesztés – 0%

Ukrajna

41. ábra

1. Anyagi források biztosítása, finanszírozás

A legmagasabb arányban Ukrajnában úgy gondolják, hogy az anyagi források bevonása a leghatékonyabb eszköz a témát illetően, a feldolgozott adatok szerint a válaszadók 26 százaléka gondolja ezt a primer módszerek közé.

2. Humán erőforrás fejlesztés

A másik kiemelt módszernek a humán erőforrást említették, 17 százalékkal a második helyre került ezen terület.

3. Szektorközi együttműködés

Harmadik helyre a szektorok közötti együttműködés került, az összes választ figyelembe véve 17 százalék azok aránya, akik szerint módszer tekintetében erre a területre lenne szükséges fókuszálni.

4. Infrastrukturális fejlesztések

A negyedik terület, amelyről eredményeket remélnek az az infrastrukturális fejlesztés, a megkérdezettek 16 százaléka erre adta a következő legtöbb javaslatot.

5. Önkéntesek bevonása

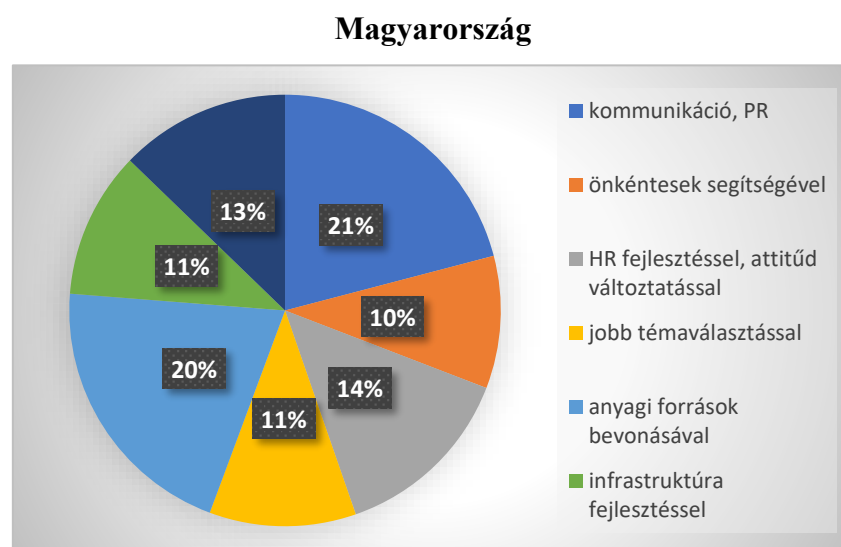
- 6. Vonzó és aktív közösségi tér kialakítása: 9%
- 7. Önkéntesek bevonása: 8%
- 8. Több kulturális program, önszerveződő csoport működtetése szervezése: 7%

VII.2.19. Eszközök, amelyekkel a közművelődés élethosszig tartó tanulásban betöltött szerepe vonzóbbá tehető

A kérdőív utolsó részében arra voltunk kíváncsiak, hogy az egyes országokban mit gondolnak arról, vajon milyen eszközökkel lehetne a közművelődési intézmények helyzetét még inkább megerősíteni azon funkciójában, hogy még inkább képes legyen szolgáltatásaival és programjaival hozzájárulni a lakosság élethosszig tartó tanulásának az elősegítéséhez, a következő kategóriák valamelyikének a segítségével:

- kommunikáció, PR
- önkéntesek segítségével
- HR fejlesztéssel, attitűd változtatással
- jobb témaválasztással
- anyagi források bevonásával
- infrastruktúra fejlesztéssel
- közösségi szükségletek felmérésével

Arra kértük a résztvevőket, hogy maximum három választ jelöljenek meg a válaszaik során, így az összesítés során. Az egyes válaszok tehát az említések számarányát jelzik és a következő eredmények születtek:

42. ábra

Magyarországon mint látható elég nagy szórás tapasztalható, minimális eltérések fedezhetőek fel a válaszadási arányok tekintetében. Sorrendben:

1. Kommunikáció, PR

A válaszadók valamivel több, mint ötöde, szám szerint 21 százaléka úgy gondolja, hogy a közönséggel, látogatókkal való kapcsolat, illetve annak kialakítása, a megszólításuk primer helyet foglal el a tekintetben, hogy még nagyobb arányban vegyen részt a lakosság a különböző programokon és rendezvényeken.

2. Anyagi források bevonása

Az anyagi források bevonását is igen sokan jelölték meg, a válaszadók 20 százaléka szerint a források növelésével nőhet a látogatottsága az egyes közművelődési intézményeknek.

3. HR fejlesztés, attitűd változtatás

A dolgozók munkahelyi kultúra fejlesztése, attitűdjeik kívánt irányba való megváltoztatása a válaszadók 14 százaléka szerint elengedhetetlen ahhoz, hogy a látogatók szívesen térjenek be a művelődési otthonokba, közművelődési intézményekbe.

4. Közösségi szükségletek felmérése

A szükségletfelmérést 13 százalék említette, ami ahhoz szükséges, hogy a látogatói igényekre alapozva legyenek képesek az intézmények szolgáltatni, annak érdekében, hogy a kereslet találkozzon a kínálattal.

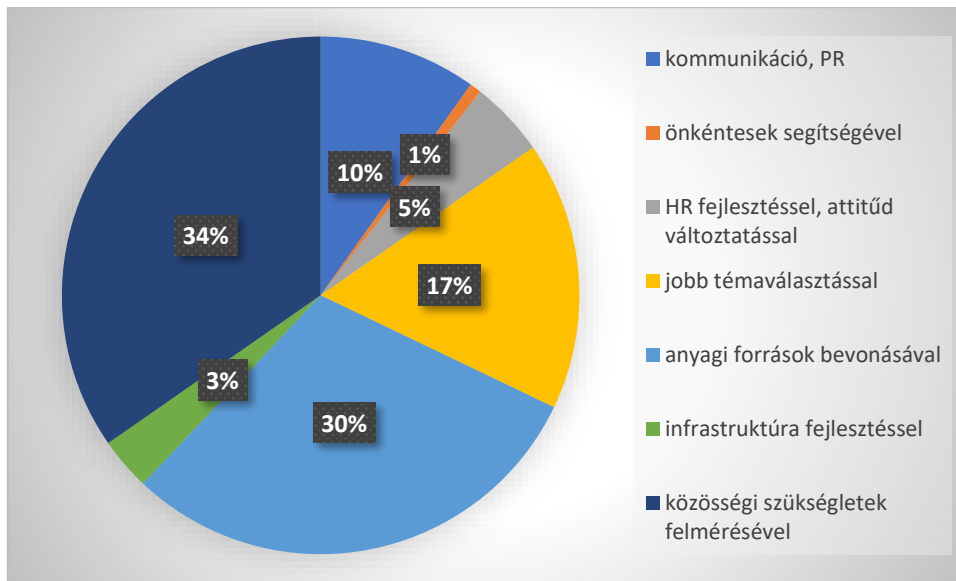
5. Jobb témaválasztás; Infrastrukturális fejlesztés

Ezen két eszközt 11 -11 százalékban jelölték meg a kutatásban résztvevő egyének, vagyis egy picit kapcsolódva az előző eszközhöz, csak akkor lehet jobb a témaválasztás, ha egyáltalán tudjuk, hogy mitől lesz az „jobb” a látogatók szemében.

6. Önkéntesek segítségének igénybevétele

Az önkéntesek igénybevételére a válaszadók 10 százaléka gondol úgy, hogy általa vonzóbbá tehető a közművelődési intézmények széleskörű, nyilvános megítélése Magyarországon.

Románia

43. ábra

1. Közösségi szükségletek felmérése

Romániában megfigyelhetők az alulról való építkezésre való törekvés jelei, mivel a legmagasabb százalékban (34) úgy gondolják, hogy a legfontosabb, hogy ismerjék saját közösségeik igényeit és elvárásait.

2. Anyagi források bevonása

Ha ismertek az elvárások, azokhoz anyagi forrásokat lehet rendelni, 30 százalék ezt tartja a második legfontosabb eszköznek.

3. Jobb témaválasztás

17 százalék szerint ha ismertek az igények, ha rendelkezésre állnak anyagi források, akkor van lehetőség olyan témák megválasztására, melyek becsalogatják és megelégedéssel töltik el a közönséget.

4. Kommunikáció, PR

Becsalogatni és érdeklődést felkelteni a válaszadók 10 százaléka szerint a következő legfontosabb eszköz, ami az intézmény tágabb körben való megismertetését és megítélését is segíti.

5. HR fejlesztés, attitűd változtatás

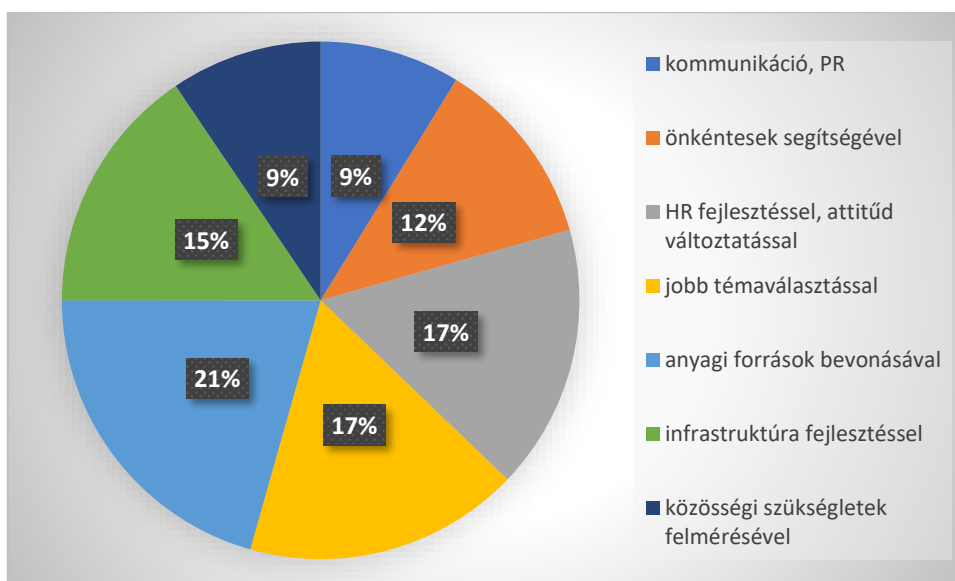
Ha már betér a látogató, a válaszadók 5 százaléka szerint nem mindegy, hogy ott a munkatársak által milyen hatások érik.

6. Infrastrukturális fejlesztés

A hatásba természetesen az infrastrukturális feltételek javítása is beletartozik: 3% véli így.

7. Önkéntesek bevonása: 1% szerint segíti érdemben a megítélését egy intézménynek.

Szerbia

44. ábra

1. Anyagi források bevonása

A szerb megkérdezettek első helyen az anyagi erőforrások bevonását, növelését vélik a legalkalmasabb eszköznek a közművelődési intézmények jobb megítélését elősegítendő, a válaszadók 21 százaléka vélekedik így.

2. HR fejlesztés, attitűd változtatás; Jobb témabálasztás

A munkatársak fejlesztése és attitűdváltoztatása, valamint a témák átgondoltabb megválasztása a következő módszer, amit fontosnak tartanak, 17 -17 százalékos javaslati arányban.

3. Infrastruktúra fejlesztés

A környezet és a rendelkezésre álló eszközök a kitöltők 15 százaléka szerint a következő megfelelő eszköz.

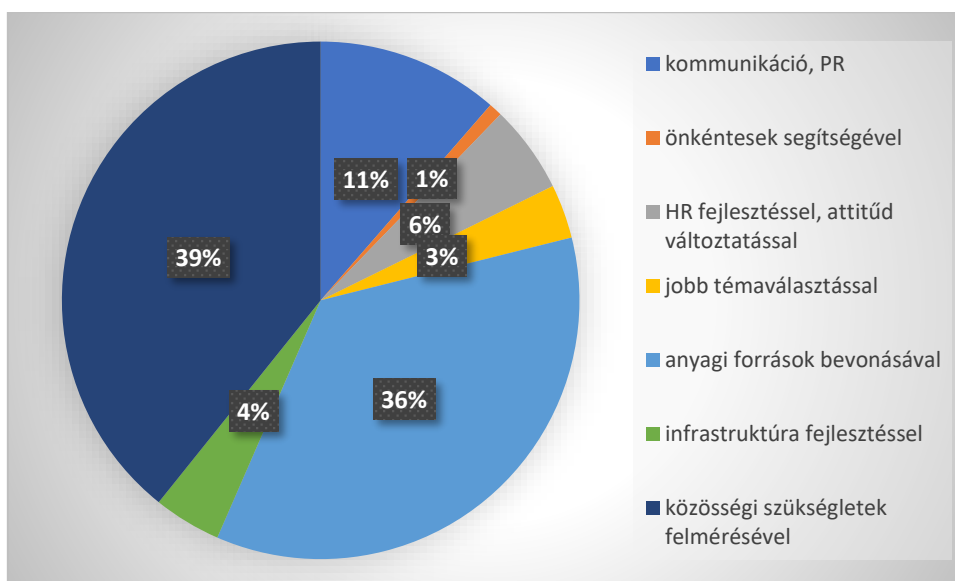
4. Önkéntesek bevonása

12 százalék szerint az önkéntesek bevonása lehet a megfelelő út.

5. Kommunikáció, PR; Közösségi szükségletek felmérése

Utolsó helyen megosztozik a kommunikációs stratégia és a közösségi szükségletek felmérése, mindkét eszköz 9 -9 százalékát kapta a válaszoknak.

Szlovákia

45. ábra

1. Közösségi szükségletek felmérése

A szlovákok is az alulról való építkezésben hisznek, igen nagy azoknak a válaszoknak a száma, akik szerint nyitottnak és kíváncsinak kell lennie a közművelődési intézményeknek a közösségi igények iránt: 39 százalék.

2. Anyagi erőforrások bevonása

Az igények finanszírozását további 36 százalék tartja fontosnak. A válaszok némi egyezőséget mutatnak a Román adatokkal.

3. Kommunikáció, PR

A marketing, a reklám a válaszadók 11 százaléka szerint esik latba és határozza meg az intézményi megítélést.

4. HR fejlesztés, attitűd változtatás

A dolgozói attitűdváltoztatástól a felmérésben résztvevők 6 százaléka vár eredményt.

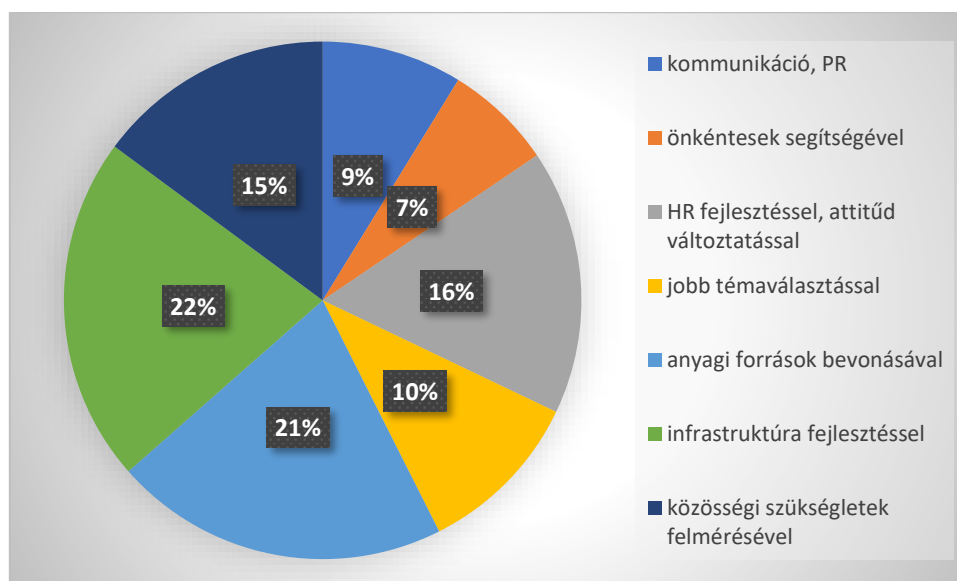
5. Infrastruktúra fejlesztés

Viszonylag kevés azoknak az aránya, akik szerint az infrastruktúra fejlesztése szükséges a megítélés előnyösebb irányba való elmozdulásához.

6. Jobb témaválasztás: 3%

7. Önkéntesek bevonása: 1%

Ukrajna

46. ábra

1. Infrastrukturális fejlesztés

Ukrajnában az intézmények pozitívabb megítélésének elérését leginkább az infrastrukturális fejlesztéseken keresztül várják, ami jelen esetben a válaszok 22 százalékán keresztül tükröződik.

2. Anyagi források bevonása

Szorosan mellette 21 százalékkal az anyagi források szükségességét fogalmazták meg.

3. HR fejlesztés, attitűd változtatás

A munkatársak fejlesztésétől és hatékonyabb munkavégzésüktől a válaszadók 16 százaléka vár láthatóbb eredményt.

4. Közösségi szükségletek felmérése

A társadalmi, lakossági igények megismerését 15 százalék látja fontosnak, így az a negyedik helyre került az eszközök sorrendjét tekintve a vizsgált országban.

5. Jobb témaválasztás

A programok és rendezvények témájának a megválasztását 10 százalék jelölte meg a felkínált lehetőségek közül.

6. Kommunikáció, PR

9 százalék véleménye az, hogy oda kell figyelni az intézménynek a róla kifelé közvetített képre.

7. Önkéntesek bevonása

Az önkéntesek bevonását a megkérdezettek 7 százaléka tartja változást hozó eszköznek.

VIII. Összegzés

LLL, azaz Life Long Learning, azaz élethosszig tartó tanulás. Sokszor hallott és hangoztatott mondat, amely, mint tapasztaljuk mindennapjainkban, a ma aktív korú emberére a leginkább igaz kell, vagy legalábbis kellene, hogy legyen. Nem csak azért, mert talán mondhatjuk, hogy tanulni jó és hasznos, hanem azért is, mert a munkaerő-piac és benne az egyes szakmák folyamatos változáson mentek, mennek és fognak is keresztülmenni. Ez a tendencia olykor sokkal gyorsabb, mintsem arra fel lehetne készülni, kiváltképp akkor, ha hagyjuk, hogy a fejlődés le hagyjon bennünket. Talán valamennyi, közművelődésben dolgozó elmondhatja azt is, hogy csak az elmúlt 10 évben a kulturális intézmények egy sor olyan szakmai és törvényi változásokon mentek és mennek keresztül Magyarországon, melyek a kulturális szektorban dolgozókat – és előbb utóbb közösségeiket is - kihívás elé állítja. Ilyen pl. a digitális jólétpontok életre hívása, a szinte csak elektronikus ügyintézéshez való alkalmazkodás vagy épp a közösségfejlesztési és integrált szolgáltatások törvényben előírt kötelező teljesítése, magyarul egy könyvtár sem csak könyvtár, egy művelődési ház sem csak művelődési ház és egy múzeum sem múzeum csupán.

Munkavállalói szempontból elmondható, hogy egy (civil) kulturális intézmény működésének egyik alapfeltétele a források és bevételek növelése az alap- és szakmai feladatok ellátása érdekében, magyarul pályázati források lehívása az egyik cél, ami szinte minden esetben elektronikus úton zajlik, erre a célra fejlesztett felületeken (emir, eptk, eper stb.), vagyis mire van szükség? Digitális írástudásra, összetett rendszerek ismeretére és nem utolsósorban rengeteg kreativitásra, mert egy pályázat nem írja meg saját magát. Ez a tézis valamennyi szektor képviselőire is igaz. Manapság a zsebünkben hordjuk a technikát, amivel mindez kivitelezhető, vagyis időben és térben akár saját otthonunkból is intézhetőek lennének ezen tevékenységek, ami óhatatlanul magával hozhatja, hozhatná a munkaidőkeret egy részének az otthonba történő kiterjesztését, bár az állami, önkormányzati fenntartású intézmények esetében ez a változás nyilvánvalóan lassabban fog végbe menni. Az minden esetre elmondható, időben és térben talán a munkavégzés helye és flexibilissé válhat (és fog válni) a nevezett szektort (is) tekintve.

A látogatók szempontjából a legjobb példa a változásra, hogy a legifjabb generációt csak úgy lehet érdeklődővé tenni, ha pl. a kiállítási anyagok interaktívak, „színesek, szagosak, aktívan formálhatóak” a látogatók által. Az ingerküszöb nő, így ha a kulturális intézmények és a bennük dolgozók nem lesznek képesek lépést tartani ezen igényekkel, akkor ezen intézmények alapvető küldetésüket nem fogják tudni betartani és nem fogják tudni teljesíteni a látogatói igényeket és

elvárásokat. Ha igaz ez a közművelődésre, el lehet képzelni, mennyire igaz ez a szolgáltató és termelő for-profit szektorra, így talán elmondható, a fejlődés, a változásokhoz való alkalmazkodás nem lehet „automatikus”, résen kell lenni, hogy a tudás, a szakmák ne váljanak elavulttá.

Gyakran hangoztatják, hogy az ember előbb-utóbb kiszorul a munkaerő-piacról, vizionálva, hogy „elveszik tőlünk a munkát”. Vajon valóban így van ez? Leegyszerűsítve igen, de tovább gondolva most sem lesz szükség másra, mint a változásokhoz való hatékony alkalmazkodásra a munkaerő-piac valamennyi szereplője részéről, természetesen beleértendő a képző intézményeket is – hiszen pl. küszöbön vannak a hamarosan életbe lépő felnőttképzési változások.

Fazekas Károly „Nem-kognitív készségek hiánya a munkaerőpiacon” című tanulmánya kifejti, hogy sem az automatizáció, sem a mesterséges intelligencia alkalmazása jelenleg nem tudja kiváltani az érző, empatikus, másokra odafigyelő, kreatív emberi munkát, amelyben a nem-kognitív készségek, például az érzelmi intelligencia, beleélés, szorgalom, képzelőerő, innovatív készségek, akaraterő és a kognitív készségek ötvöződnek.

Az iskolarendszertől kikerülők későbbi foglalkoztatási esélyei ezért azon múlnak, hogy át tudják-e képezni magukat, tudnak-e új szakmát elsajátítani, vagy képesek-e követni saját szakmájuk tartalmi változásait. Mindez pedig attól függ, hogy milyenek alapkészségeik, és mennyire tudják elsajátítani azokat az új készségeket, melyeket a változások megkövetelnek, be tudnak-e kapcsolódni a felnőttképzésbe, az „élethosszig tartó tanulásba”. (*Simai M. 2018, p. 11*)

Az élethosszig tartó tanuláson, az emberi erőforrások fejlődésén a tudás, a szakértelem és a társadalom minden tagja teljesítményének növekedése értendő. „Közgazdasági megfogalmazásban ezt úgy írhatjuk le, mint az emberi tőke felhalmozódását és annak hatékony beruházását a népgazdaság fejlődésének érdekében. Politikai megfogalmazásban az emberi erőforrás fejlődése arra képesíti az embereket, hogy teljes felelősséggel vegyenek részt a politikai életben és demokratikus rendszer polgáiraivá válhassanak. Társadalmi és kulturális szemszögből nézve az emberi erőforrások fejlődése abban segíti az embereket, hogy teljesebb és gazdagabb életet éljenek...” (*Harbison–Myers 1966, p. 21*).

Az emberi erőforrások fejlődése sokféle úton megy végbe: idetartozik a közoktatás (az elemi oktatástól a felsőoktatásig), a felnőttoktatás, a különböző (nemcsak szakképzettséget adó) tanfolyamok, önképző körök, az önnevelés, (a közművelődési, kulturális intézmények itt tudnak leginkább bekapcsolódni!) továbbá az élelmezés és a közegészségügy.

Konklúzió? Holisztikus szemlélet, közösség- és önfejlesztés, változásokhoz való gyors és sikeres alkalmazkodás, nyitottság, kreativitás. Igaz kell legyen ez valamennyi, a kultúrában, a szakképzésben és felnőttképzésben, de már a közoktatási intézményekben dolgozó valamennyi kollégára, hiszen az új generációk élethosszig tartó tanuláshoz való hozzáállása és attitűdje nagyban függ attól a mesterséges és természetes támogató közegetől, melyben felnő. Fontos, hogy a közművelődési intézmények képesek legyenek valamennyi generáció tagjait hatékonyan megszólítani és számukra olyan programokat, képzéseket, formális vagy informális tanulás alkalmakat kínálni, melyekre valóban szükség és igény merül fel, de tegye mindezt olyan színvonalon, hogy az megfeleljen a látogató elvárásoknak.

Ha a közművelődési intézmények a nem is olyan távoli jövőben szeretnék, hogy intézményeik látogatottsága folyamatosan növekedjen és az megtartható is legyen, egy dologra kell odafigyelniük a mindennapjaikban: a változásokhoz való alkalmazkodásra. Mert az élethosszig tartó tanulás valamennyiünket érint, akár tudatos, akár nem. Mert egy biztos: minden változik.

Irodalomjegyzék

- Fodorné Dr. Tóth Krisztina PhD (2018): A FELSŐOKTATÁSI LIFELONG LEARNING TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI HASZNA: KUTATÁS – FEJLESZTÉS – INNOVÁCIÓ, Tanulmánykötet, Pécs, ISBN 978-963-429-221-0
- Fodorné Dr. T. K. PhD (2018): A felsőoktatási lifelong learning társadalmi és gazdasági haszna: kutatás – fejlesztés – innováció, „MELLearn - Felsőoktatási Hálózat az Életen át tartó tanulásért” Egyesület, Debreceni Egyetem, Pécs
- Innovációs és technológiai minisztérium (2019): SZAKKÉPZÉS 4.0 – A SZAKKÉPZÉS ÉS FELNŐTTKÉPZÉS MEGÚJÍTÁSÁNAK KÖZÉPTÁVÚ SZAKMAPOLITIKAI STRATÉGIÁJA, A SZAKKÉPZÉSI RENDSZER VÁLASZA A NEGYEDIK IPARI FORRADALOM KIHÍVÁSAIRA
- Nagy Csongor – Molnár Ernő: Az ipar 4.0 területi összefüggései a robotizáció tükrében: milyen hatásai lehetnek a folyamatnak Magyarországon?
- Némethy Krisztina Andrea (2018): A jövő munkahelyének HR igény változásai a robotizáció és a fenntartható fejlődés tükrében , Gödöllő
- Polónyi István (2016): Emberi erőforrásaink XXI. százada , Gondolat Kiadó, Budapest, ISBN 978 963 693 669 3
- Dr. Schottner Krisztina(2018): VÁLTOZÁSOK A HUMÁNERŐFORRÁS MENEDZSMENTBEN A DIGITÁLIS TRANSZFORMÁCIÓ ÚTJÁN , Budapest, ISBN: 978-615-00-4044-8
- SIMAI MIHÁLY (2018): A MUNKA JÖVŐJE, A TUDOMÁNY ÉS A TANULÁS A 21. SZÁZAD VILÁGÁBAN - Akadémiai Kiadó, Budapest
- TÓTH LÁSZLÓ: Az emberi tőke elmélet és alkalmazásának néhány területe - Eszterházy Károly Főiskola, Gazdaságtudományi Intézet, Vállalkozás-gazdaságtan Tanszék

